

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки і права

«До захисту в ЕК»

«До захисту допущено»

Директор інституту

В. о. завідувача кафедри

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ
(прізвище та ініціали)

(підпис)
ініціали)

Юлія ЛЕВЧЕНКО
(прізвище та

«__» _____ 2024 р.

«__» _____ 2024 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

зі спеціальності 051 «Економіка»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Економіка підприємства»

на тему: «Економічний механізм мінімізації господарських ризиків на підприємстві»

Виконав здобувач 2 курсу групи ЕП-2-1М

Мартинюк Дмитро Сергійович
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник Басюк Тетяна Петрівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент Закревська Л. М.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Я як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавав (-ла) і не одержував (-ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2024 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут	Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра	Економіки і права
Освітній ступінь	Магістр
Спеціальність	051 «Економіка» (шифр і назва)
Освітньо-професійна програма	«Економіка підприємства» (назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувач кафедри економіки і права
Юлія ЛЕВЧЕНКО
«02» вересня 2024 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Мартинюку Дмитру Сергійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Економічний механізм мінімізації господарських ризиків на підприємстві»

Керівник роботи: Басюк Тетяна Петрівна доцент, кандидат економічних наук

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «30» серпня 2024 року № 671-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 02.12.2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: фінансова звітність ПрАТ «Фірма Полтавпиво» за 2021–2023 роки, аналітичні звіти та внутрішня документація підприємства, дані про зовнішнє середовище (конкуренти, стан ринку пивоварної продукції в Україні, макроекономічні показники), нормативно-правова база України, а також наукові статті, дослідження та звіти галузевих асоціацій, що стосуються пивоварної галузі та управління ризиками.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Розділ 1 Теоретико-методичні основи мінімізації господарських ризиків на підприємстві; Розділ 2 Аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»; Розділ 3 Оцінка економічного механізму мінімізації господарських ризиків у ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»; Розділ 4 Напрями вдосконалення економічного механізму мінімізації господарських ризиків у ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»; Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу: Таблиця 1.1 Підходи авторів до сутності господарських ризиків, Таблиця 1.2 Основні типи господарських ризиків, їх опис та джерела, Таблиця 1.3 Методи діагностики ризиків та їх використання у бізнес-практиці, Таблиця 2.1 Загальна характеристика ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», Таблиця 2.2 Оцінка продуктивності праці персоналу, Таблиця 2.3 Динаміка активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. ПрАТ

«Фірма «Полтавпиво», Таблиця 2.4 Динаміка пасивів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр., Таблиця 2.5 Динаміка показників Звіту про фінансові результати в

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр., Таблиця 4.1 Оцінка впливу запропонованих заходів на економічний механізм ризик-менеджменту, Таблиця 4.2 Оцінка ефективності впровадження механізму мінімізації ризиків на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», Таблиця 4.3 Вплив запропонованого рішення щодо впровадження механізму мінімізації ризиків на основні показники діяльності, Рис. 2.1. Організаційна структура управління ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»; Рис. 2.2. Структура необоротних активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%); Рис. 2.3. Структура оборотних активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%); Рис. 2.4. Структура капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%); Рис. 2.5. Структура власного капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%); Рис. 2.6. Структура позикового капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%); Рис. 2.7. Структура операційних витрат ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%); Рис. 3.1. Основні економічні ризики ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021–2023 рр.; Рис. 3.2. Динаміка фінансових ризиків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.; Рис. 3.3. Операційні ризики ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021–2023 рр.

6. Консультанти розділів роботи

7. Дата видачі завдання 02 вересня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	15.09.2024 р.	виконано
2	Написання розділу 1	17.10.2024 р.	виконано
3	Робота над розділом 2, 3	12.11.2023 р.	виконано
4	Підготовка розділу 4	20.11.2024 р.	виконано
5	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків і пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	до 02.12.2024 р.	виконано
6	Попередній захист кваліфікаційної роботи	27.11.2024 р.	виконано
7	Проходження перевірки на антиплагіат	до 10.12.2024 р.	виконано
8	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	02.12.2024 р.	виконано
9	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	05.12.2024 р.	виконано
10	Захист кваліфікаційної роботи	13.12.2024 р.	виконано

Здобувач

_____ (підпис)

Мартинюк Д.С.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Басюк Т.П.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Мартинюк Д.С. «Економічний механізм мінімізації господарських ризиків на підприємстві». Київ. НУХТ. 2024.

Кваліфікаційна робота на здобуття кваліфікації магістра спеціальності 051 «Економіка», складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».

Предметом дослідження є економічний механізм мінімізації господарських ризиків на підприємстві.

В першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто теоретико-методичні основи мінімізації господарських ризиків на підприємстві. У даному розділі розглянуто сутність і значення процесу мінімізації ризиків, розглянуто класифікацію господарських ризиків та методи їх діагностики.

В другому розділі роботи здійснено аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Фірма Полтавпиво», наведена загальна характеристика діяльності, виконаний комплексний техніко-економічний аналіз та оцінка фінансового стану підприємства.

У третьому розділі проведено оцінку економічного механізму мінімізації ризиків ПрАТ «Фірма Полтавпиво», яка включає ідентифікацію, діагностику ризиків та формування стратегії їх мінімізації.

В четвертому розділі роботи запропоновано напрямки удосконалення економічного механізму мінімізації ризиків для ПрАТ «Фірма Полтавпиво» і проведена економічна оцінка ефективності впровадження цих заходів.

Ключові слова: економічний механізм, мінімізація ризиків, господарські ризики, ризик-менеджмент, пивоварна галузь, фінансові ризики, стратегія мінімізації ризиків, управління ризиками, кризові ситуації.

ABSTRACTS

Martyniuk D.S. “Economic mechanism of minimization of economic risks at the enterprise”. Kyiv. NUFT. 2024.

Qualification work for obtaining a master’s degree in specialty 051 “Economics”, consists of an introduction, 4 chapters, conclusions, a list of references and applications.

The object of research is the economic activity of PJSC “Firm ‘Poltavpyvo’”.

The subject of the study is the economic mechanism for minimizing business risks at the enterprise.

The first chapter of the qualification work deals with the theoretical and methodological foundations of minimizing economic risks at the enterprise. This section discusses the essence and importance of the risk minimization process, the classification of economic risks and methods of their diagnosis.

The second section of the paper analyzes the production and economic activities of PJSC “Firm Poltavpyvo”, provides a general description of the activities, performs a comprehensive technical and economic analysis and assesses the financial condition of the enterprise.

In the third section, an assessment of the economic mechanism for minimizing risks of PJSC “Firm Poltavpyvo” is carried out, which includes identification, diagnosis of risks and formation of a strategy for their minimization.

The fourth section of the paper proposes directions for improving the economic mechanism of risk minimization for PJSC “Firm Poltavpyvo” and conducts an economic assessment of the effectiveness of the implementation of these measures.

Keywords: economic mechanism, risk minimization, business risks, risk management, brewing industry, financial risks, risk minimization strategy, risk management, crisis situations.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МІНІМІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	11
1.1. Сутність і значення мінімізації господарських ризиків у сучасних умовах.....	11
1.2. Класифікація господарських ризиків підприємства.....	16
1.3. Методи діагностики ризиків та їх використання у бізнес-практиці.....	20
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО».....	25
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства.....	25
2.2. Комплексний техніко-економічний аналіз діяльності підприємства.....	31
2.3. Оцінка фінансового стану підприємства.....	46
Висновки до розділу 2.....	63
РОЗДІЛ 3 ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ МІНІМІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ У ПРАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО».....	65
3.1. Ідентифікація ризиків діяльності підприємства.....	65
3.2. Діагностика внутрішніх та зовнішніх чинників ризику підприємства.....	73
3.3. Формування стратегії мінімізації ризиків на підприємстві.....	81
Висновки до розділу 3.....	88
РОЗДІЛ 4 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ МІНІМІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ У ПРАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО».....	90
4.1. Пропозиції щодо вдосконалення економічного механізму ризик-менеджменту на підприємстві.....	90
4.2. Оцінка ефективності впровадження механізму мінімізації ризиків на підприємстві.....	99
Висновки до розділу 4.....	105
ВИСНОВКИ.....	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	110
ДОДАТКИ.....	119

ВСТУП

Сучасна економіка характеризується високою динамічністю і невизначеністю, що створює постійні ризики для господарської діяльності підприємств. У таких умовах важливим завданням є забезпечення стабільності та ефективності функціонування бізнесу шляхом розробки та впровадження механізмів мінімізації господарських ризиків. Особливо це актуально для підприємств пивоварної галузі України, таких як ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», які стикаються з підвищеною конкуренцією, змінами у споживчих уподобаннях і макроекономічними коливаннями.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних інструментів управління ризиками, що дозволяють зменшити вплив негативних чинників на фінансовий стан і конкурентоспроможність підприємства. Розробка економічного механізму мінімізації ризиків є важливим кроком у підвищенні стійкості та адаптивності бізнесу в умовах сучасних викликів.

Стан наукової розробки теми. Тема мінімізації господарських ризиків на підприємстві є надзвичайно актуальною в умовах швидких економічних змін, турбулентності зовнішнього середовища та глобалізаційних процесів. В Україні в умовах війни та економічної нестабільності важливість ефективного управління ризиками зростає, що сприяє активному розвитку наукових досліджень у цій сфері. Основні наукові праці на дану тему стосуються загальних принципів управління ризиками, класифікації ризиків та методів їх мінімізації. Наприклад, роботи Атаєвої О. А., Ніколашина А. О. та Тимошика Н. С. досліджують стратегічне управління ризиками на підприємствах, зокрема зниження їх негативного впливу на господарську діяльність підприємств. Вони зазначають, що на рівні підприємства необхідно використовувати комплексний підхід для мінімізації ризиків, що включає фінансові, організаційні та технічні методи.

Важливими є роботи, що зосереджуються на практичних аспектах управління ризиками в умовах кризових ситуацій, таких як пандемія COVID-19 та війна в Україні. Важливими прикладами є дослідження Бірбіренка С. та Орлова В., а також Ватченка Б. та Шаранова Р., які аналізують антикризове управління як інструмент забезпечення економічної стійкості підприємства.

Для мінімізації ризиків на підприємствах пропонуються різноманітні методи, серед яких найбільш поширені фінансові інструменти, страхування ризиків, диверсифікація діяльності, а також внутрішнє управління ризиками через аналіз і контроль бізнес-процесів. Важливою є роль обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки, яке досліджується в роботах Бірченка Н. О. та Руденка С. В.

Дослідження Болотнова Д. Г. та Мартиненка В. П. підкреслюють важливість адаптації стратегічного управління ризиками до нових економічних реалій, таких як зміни в ринкових умовах і фінансовій політиці держави. Вони наголошують на важливості застосування антикризових заходів для збереження стійкості підприємства в умовах економічної рецесії.

В умовах цифровізації економіки все більше уваги приділяється застосуванню технологічних рішень для оцінки і мінімізації ризиків. Дослідження Манна Р. аналізують використання цифрових технологій для забезпечення економічної ризикостійкості інноваційно орієнтованих підприємств, що дозволяє значно знижувати можливі втрати.

Окремо варто виділити наукові дослідження, що стосуються управління ризиками в умовах воєнного стану, оскільки ці обставини значно змінюють характер загроз для підприємств. Роботи Кривди О. В. та Лошенко О. В. висвітлюють специфіку ризиків, які виникають в умовах війни, і пропонують методи їх мінімізації, зокрема через стратегічне управління і гнучку організаційну структуру.

Таким чином, наукові дослідження в області мінімізації господарських ризиків на підприємстві охоплюють широкий спектр проблем і методів, спрямованих на зменшення негативного впливу ризиків на діяльність

підприємства. Це включає теоретичні основи, практичні механізми управління ризиками, а також адаптацію до кризових ситуацій, зокрема в умовах економічної нестабільності та воєнного стану. Водночас у наукових дослідженнях недостатньо висвітлені аспекти комплексного підходу до оцінки та мінімізації ризиків у специфічних умовах українського бізнесу, що обумовлює необхідність подальших досліджень у цій сфері.

Мета роботи – розробити економічний механізм мінімізації господарських ризиків на прикладі ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

1. Дослідити сутність і значення мінімізації господарських ризиків у сучасних умовах.
2. Проаналізувати існуючі класифікації ризиків та методи їх діагностики.
3. Провести комплексний аналіз господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».
4. Оцінити ризики діяльності підприємства з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників.
5. Розробити рекомендації щодо вдосконалення механізму мінімізації ризиків.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».

Предметом дослідження виступає економічний механізм мінімізації господарських ризиків на підприємстві.

У роботі використані такі **методи дослідження**: аналіз для вивчення окремих складових господарської діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», таких як фінансові результати, структура витрат, ризики виробничих процесів; синтез забезпечив формування узагальнених висновків та розробку стратегії мінімізації ризиків шляхом інтеграції отриманих результатів аналізу в комплексний економічний механізм ризик-менеджменту; порівняльний аналіз дозволив порівняти показники ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» із

середньогалузевими значеннями та результатами інших підприємств пивоварної галузі; використання економіко-математичних методів дозволило оцінити ризики кількісно, побудувати прогностичні моделі та визначити оптимальні заходи з їх мінімізації; експертні оцінки залучалися для діагностики ризиків та визначення найбільш доцільних заходів для їх зменшення.

Практична значущість дослідження полягає у можливості застосування розробленого механізму мінімізації ризиків на практиці для підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» та інших підприємств галузі.

Структура роботи включає вступ, чотири розділи, висновки, список використаних джерел і додатки.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МІНІМІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність і значення мінімізації господарських ризиків у сучасних умовах

У сучасних умовах господарювання підприємства стикаються з різноманітними ризиками, які можуть негативно вплинути на їх фінансові результати, репутацію та стійкість на ринку. Мінімізація господарських ризиків є важливим аспектом стратегічного управління, особливо в умовах економічної нестабільності, війни, глобалізації та технологічних змін. Зниження ризиків дозволяє зберегти конкурентоспроможність та досягти сталого розвитку підприємств у складних умовах.

У сучасних умовах господарської діяльності підприємства постійно стикаються з різноманітними ризиками, які можуть вплинути на їх ефективність і стабільність. Ризики є невід'ємною частиною економічного середовища, і їх розуміння є важливим для побудови ефективної стратегії управління. Господарські ризики – це ймовірні негативні події, що можуть виникнути в результаті діяльності підприємства і знизити його прибутковість чи призвести до фінансових втрат [26, с. 23]. Для управління ризиками на підприємствах застосовуються різні стратегії та методи, серед яких найпоширенішими є диверсифікація, хеджування та використання страхування [1].

У табл. 1.1 представлені різні підходи авторів до визначення сутності господарських ризиків, що дозволяє зрозуміти, як саме цей концепт трактують дослідники в різних контекстах господарської діяльності. Кожен підхід має свої особливості, залежно від специфіки підприємства, умов зовнішнього середовища та характеру діяльності.

Підходи авторів до сутності господарських ризиків

Автори	Сутність господарських ризиків	Посилання
Атаєва О., Ніколашин А., Тимошик Н.	Ризики визначаються як невизначеності в стратегічних і тактичних планах підприємства, що можуть призвести до зниження ефективності діяльності підприємства в умовах змін.	[1]
Балдинюк В.	Господарські ризики розглядаються як фактори, що негативно впливають на фінансову стійкість підприємства, і включають ризики операційної та стратегічної діяльності.	[2]
Башинська І.	Ризикостійкість підприємства розглядається через призму здатності адаптуватися до зовнішніх і внутрішніх змін, зберігаючи стабільність і конкурентоспроможність.	[3, с. 331]
Бірбіренко С., Орлов В., Мокруха Н.	Антикризове управління розглядається як інструмент для зниження фінансових і операційних ризиків підприємства в умовах зовнішніх економічних шоків, зокрема пандемії.	[4]
Ватченко Б., Шаранов Р.	Ризики у війні оцінюються як вплив зовнішніх соціально-політичних факторів на господарську діяльність, які вимагають спеціальних антикризових заходів.	[7, с. 38]
Гуцалюк О., Гаврилова Н., Котлубай В.	Управління ризиками підприємств повинно враховувати стратегічні аспекти і здатність підприємства до швидкої адаптації в умовах економічних змін.	[12, с. 74]
Євтушенко В., Березюк Є.	Ризики розглядаються як невизначеність у фінансовій сфері, яку необхідно зменшувати за допомогою впровадження ефективних управлінських стратегій.	[16, с. 21]
Лункіна І.	Ризики антикризового управління оцінюються через зміну зовнішнього середовища і здатність підприємства підтримувати стабільність у кризовий період.	[26, с. 22]
Кривда О., Макалюк І.	Ризики підприємств в умовах воєнного стану мають специфічний характер і потребують швидкої і комплексної реакції для мінімізації їх негативних наслідків.	[22]

Джерело: розроблено автором на основі [1, 2, 3, 4, 7, 12, 16, 22, 26].

У дослідженнях Атаєвої О., Ніколашина А. та Тимошик Н. [1] ризики визначаються як невизначеності в стратегічних і тактичних планах підприємства, які можуть призвести до зниження ефективності діяльності в умовах змін. Такий підхід акцентує увагу на важливості прогнозування і планування в умовах високої невизначеності.

Зокрема, Балдинюк В. [2] розглядає господарські ризики як фактори, що негативно впливають на фінансову стійкість підприємства. Цей підхід

підкреслює важливість фінансових аспектів ризиків, зокрема операційних та стратегічних, що можуть загрожувати стабільності підприємства.

Автор Башинська І. [3, с. 331] надає визначення ризикостійкості підприємства як здатності адаптуватися до зовнішніх і внутрішніх змін, зберігаючи стабільність і конкурентоспроможність. Вона акцентує увагу на важливості гнучкості та здатності підприємства швидко реагувати на зміни.

Дослідники Бирбіренко С., Орлов В. та Мокруха Н. [4] підкреслюють важливість антикризового управління як інструменту для зниження фінансових і операційних ризиків підприємства, особливо в умовах зовнішніх економічних шоків, таких як пандемія. Це свідчить про необхідність наявності спеціалізованих заходів для зменшення ризиків у кризові періоди.

Натомість, Ватченко Б. та Шаранов Р. [7, с. 38] визначають ризики у війні як вплив зовнішніх соціально-політичних факторів, що потребують спеціальних антикризових заходів. Це визначення має особливу актуальність в умовах сучасної військової ситуації в Україні, де ризики часто пов'язані з політичною та соціальною нестабільністю.

Зокрема, Гуцалюк О., Гаврилова Н. та Котлубай В. [12, с. 74] наголошують на важливості врахування стратегічних аспектів управління ризиками та здатності підприємства до швидкої адаптації в умовах економічних змін. Це свідчить про необхідність гнучкого підходу до управління ризиками з урахуванням довгострокових перспектив розвитку підприємства.

Автори Євтушенко В. та Березюк Є. [16, с. 21] розглядають ризики як невизначеність у фінансовій сфері, яку необхідно зменшувати через впровадження ефективних управлінських стратегій. Цей підхід підкреслює важливість застосування фінансових інструментів для мінімізації ризиків, особливо в умовах фінансової нестабільності.

Зокрема, Лункіна І. [26, с. 22] вважає ризики антикризового управління результатом змін у зовнішньому середовищі, де основною метою є

забезпечення стабільності підприємства в кризовий період. Це свідчить про необхідність підготовленості до швидких і ефективних дій в умовах нестабільності.

Дослідники Кривда О. та Макалюк І. [22] акцентують увагу на специфічному характері ризиків підприємств в умовах воєнного стану, коли необхідна комплексна і оперативна реакція для мінімізації негативних наслідків. Це підкреслює важливість адаптації до екстремальних умов та мобілізації ресурсів для забезпечення функціонування підприємства.

Підходи до сутності господарських ризиків відображають різноманітність поглядів на цей аспект. З одного боку, вони підкреслюють важливість адаптації підприємства до змінних умов, зокрема через стратегії управління ризиками, антикризове управління та швидку реакцію на зовнішні шоки. З іншого боку, особлива увага приділяється фінансовим аспектам ризиків та їх впливу на стійкість підприємства. Важливою є здатність підприємства своєчасно реагувати на зміни в зовнішньому середовищі, зберігаючи стабільність і конкурентоспроможність у складних умовах, таких як війна чи економічні кризи.

Мінімізація господарських ризиків здійснюється через виявлення потенційних загроз на всіх етапах діяльності підприємства. Це включає в себе аналіз ринкових, фінансових, виробничих та технічних факторів, що можуть призвести до збитків. Процес мінімізації ризиків охоплює як запобіжні заходи, так і коригуючі, спрямовані на швидку адаптацію підприємства до змінюваних умов.

Існує кілька основних видів господарських ризиків, зокрема фінансові, операційні, ринкові та стратегічні ризики. Кожен з них має свої специфічні особливості і вимагає окремих методів управління. Наприклад, фінансові ризики можуть бути знижені за допомогою страхування, у той час як ринкові ризики потребують прогнозування і адаптації до змін на ринку [33, с. 64].

Одним із основних методів оцінки ризиків є використання фінансових коефіцієнтів та математичних моделей для визначення ймовірності та

величини потенційних збитків. Наприклад, модель ризику на основі варіативності доходів дозволяє підприємству точно оцінити ймовірні фінансові втрати та розробити стратегії їх мінімізації [21, с. 235].

Для ефективного зниження господарських ризиків підприємства використовують різноманітні стратегії. Серед них можна виділити [53, с. 41]:

– Диверсифікація – розподіл ризиків між різними видами діяльності або продуктами, що дозволяє зменшити вплив одного з негативних факторів на весь бізнес.

– Хеджування – використання фінансових інструментів для зменшення можливих збитків від коливань валютних курсів, цін на товари чи інших зовнішніх змін.

– Адаптація до змін – швидке реагування на зміну умов ринку чи внутрішніх факторів підприємства через коригування стратегії та організаційних процесів.

В умовах війни та глобальних економічних криз зростає кількість і вплив зовнішніх факторів, що можуть призвести до збільшення господарських ризиків. Так, нестабільність на міжнародних ринках, зміни у законодавстві, високий рівень інфляції та валютні коливання можуть значно ускладнити управління ризиками. Відповідно, підприємства повинні бути готовими до швидкої адаптації своїх стратегій і процедур для мінімізації негативних впливів [61, с. 37].

Державна політика також відіграє важливу роль у зниженні господарських ризиків. Встановлення стабільного правового середовища, підтримка бізнесу через субсидії або податкові пільги, а також страхування ризиків, пов'язаних з війною чи природними катастрофами, можуть значно зменшити рівень ризиків для підприємств [6, с. 38].

Отже, мінімізація господарських ризиків є ключовим елементом стратегічного управління підприємством. В умовах глобалізації, економічної нестабільності та війни, ефективне управління ризиками дозволяє забезпечити сталий розвиток і конкурентоспроможність підприємств. У

зв'язку з цим важливою є не лише ідентифікація ризиків, але й впровадження сучасних методів їх зниження через диверсифікацію, хеджування, страхування та адаптацію до змінних умов ринку.

1.2. Класифікація господарських ризиків підприємства

У сучасних умовах господарської діяльності підприємства зазнають значних змін під впливом різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів. Одним із таких факторів є війна, яка радикально змінює бізнес-середовище, створюючи нові ризики для підприємств. Війна здатна викликати серйозні економічні потрясіння, що призводять до порушення стабільності бізнес-процесів, змінюючи характер і інтенсивність господарських ризиків. Важливим аспектом для кожного підприємства є вчасне виявлення та класифікація цих ризиків, що дозволяє розробити ефективні стратегії для мінімізації можливих збитків і забезпечення стабільної роботи в умовах кризи [53, с. 41].

Управління ризиками є ключовим аспектом діяльності будь-якого підприємства, оскільки ризики можуть впливати на досягнення стратегічних цілей, фінансову стабільність та конкурентоспроможність. Класифікація господарських ризиків допомагає організаціям ідентифікувати та систематизувати потенційні загрози, що можуть виникнути в процесі їх діяльності. Ризики поділяються на кілька категорій, кожна з яких має свої особливості та джерела виникнення. Це фінансові, операційні, ринкові та інституційні ризики, які можуть значно вплинути на ефективність управлінських рішень [49, с. 261].

Ризики підприємства можуть бути класифіковані за різними ознаками, зокрема за характером впливу, джерелами виникнення, можливістю прогнозування та контролю. Згідно з основними класифікаціями, господарські ризики поділяються на кілька типів [39, с. 887]. У табл. 1.2 розглядаються основні типи господарських ризиків, їх опис та джерела, що

надають можливість більш чітко зрозуміти, як ці ризики можуть впливати на підприємства в умовах змінюваного бізнес-середовища.

Таблиця 1.2

Основні типи господарських ризиків, їх опис та джерела

Класифікація	Тип ризику	Характеристика ризику	Джерела
Фінансові ризики	Ризик ліквідності	Загроза втрати платоспроможності через недостатній грошовий потік.	Атаєва О. А., Ніколашин А. О., Тимошик Н. С. [1]
	Ризик кредитування	Ризик невиконання зобов'язань за кредитами.	Євтушенко В. Г., Березюк Є. В. [16, с. 23]
Операційні ризики	Ризик управлінських помилок	Втрати через неефективне управління.	Воронкова Т. Є., Приймак Я. В. [8]
	Ризик технологічних збоїв	Втрати через поломки чи застарілість обладнання.	Башинська І. О. [3, с. 330]
Ринкові ризики	Ризик зміни попиту	Ризик змін у попиті на товари або послуги.	Бірченко Н. О., Руденко С. В. [5, с. 191]
	Ризик конкуренції	Зниження частки ринку через агресивні дії конкурентів.	Лошенко О. В., Мурована Т. О. [25]
Інституційні ризики	Ризик змін у законодавстві	Втрати через зміни в законодавчому полі.	Дерменжі Д. Ф. [13, с. 71]
	Ризик політичної нестабільності	Втрати через політичні чи соціальні зміни.	Гусаренко О. М., Шевченко С. В. [7, с. 39]

Джерело: розроблено автором на основі [1, 3, 5, 7, 8, 16, 25].

Фінансові ризики охоплюють загрози, які можуть виникнути через неефективне управління фінансами підприємства. Одним з таких ризиків є ризик ліквідності, який означає загрозу втрати платоспроможності через недостатній грошовий потік. Це може статися через погіршення умов на фінансових ринках або проблеми в обігу коштів у самому підприємстві. Такі ризики потребують постійного моніторингу фінансових потоків та управлінських заходів для підтримки належного рівня ліквідності (Атаєва О. А., Ніколашин А. О., Тимошик Н. С. [1]).

Інший важливий фінансовий ризик – ризик кредитування, який виникає внаслідок невиконання зобов'язань за кредитами. Це спричинено погіршенням фінансового стану позичальника або змінами у політиці

кредитування. Такі ризики можуть призвести до значних фінансових втрат для підприємства та його кредиторів (Євтушенко В. Г., Березюк Є. В. [16, с. 23]).

Операційні ризики виникають внаслідок проблем у внутрішніх процесах підприємства, таких як управлінські помилки або технічні збої. Ризик управлінських помилок включає втрати через неефективне управління або погану організацію роботи. Такі помилки можуть бути спричинені недосвідченістю або помилками в прийнятті рішень, що веде до фінансових втрат або зниження ефективності діяльності (Воронкова Т. Є., Приймак Я. В. [8]).

Ризик технологічних збоїв полягає в можливих збоях в роботі технологічних процесів, викликаних поломками чи застарілістю обладнання. Застаріле або недостатньо технічно оснащене підприємство піддається більшому ризику збоїв, що приводить до простоїв та великих втрат (Башинська І. О. [3, с. 330]).

Ринкові ризики пов'язані з коливаннями на ринку, які можуть впливати на попит та конкуренцію. Ризик зміни попиту полягає в можливих змінах у попиті на товари або послуги, що може стати наслідком зміни споживчих уподобань, економічної ситуації або появи нових технологій (Бірченко Н. О., Руденко С. В. [5, с. 191]).

Ризик конкуренції виникає, коли підприємство втрачає свою частку на ринку через агресивні дії конкурентів. Це може включати зниження цін, запровадження нових продуктів або послуг, що можуть негативно вплинути на конкурентоспроможність компанії (Лошенко О. В., Мурована Т. О. [25]).

Інституційні ризики пов'язані з змінами в законодавчому або політичному середовищі, що можуть впливати на діяльність підприємства. Ризик змін у законодавстві охоплює можливість змін в національному або міжнародному законодавстві, які можуть вплинути на правила ведення бізнесу або створити додаткові витрати для підприємств (Дерменжі Д. Ф. [13, с. 71]).

Ризик політичної нестабільності відображає потенційні втрати, що можуть виникнути через політичні чи соціальні зміни в країні, такі як зміни урядів, революції або соціальні заворушення, які можуть порушити бізнес-процеси (Гусаренко О. М., Шевченко С. В. [7, с. 39]).

Війна має значний вплив на всі категорії господарських ризиків. Під час війни підприємства стикаються з новими викликами, які можуть призвести до серйозних фінансових, операційних та ринкових втрат. Основні аспекти, що визначають вплив війни на господарські ризики, включають:

1. Економічна нестабільність. Війна спричиняє різкі коливання валютних курсів, інфляцію, зниження споживчого попиту та порушення торгових зв'язків. Це збільшує фінансові ризики для підприємств, зокрема ризики ліквідності та кредитування.

2. Нестабільність на ринку праці. У період війни можливі масові звільнення, мобілізація працівників, зміни в умовах праці, що впливає на операційні та інституційні ризики.

3. Руйнування інфраструктури. Війна приводить до знищення або пошкодження виробничих потужностей, логістичних маршрутів, технічних засобів, що збільшує операційні ризики, а також загрожує стабільності постачання та збуту.

4. Політична та соціальна напруга. Порушення соціальних зв'язків, політичні зміни, зовнішній тиск можуть призвести до інституційних ризиків, таких як зміни в законодавстві, введення санкцій або зміни в умовах ведення бізнесу [17, с. 336].

Війна значно трансформує характер господарських ризиків підприємств, додаючи нові фактори нестабільності та непередбачуваності. У таких умовах підприємствам необхідно розробляти спеціальні стратегії для управління ризиками, включаючи гнучкі механізми адаптації до змін, розвиток альтернативних каналів постачання, зміцнення фінансової стабільності та збереження конкурентних переваг. Створення системи управління ризиками, яка б враховувала специфіку воєнного часу, є

необхідною умовою для збереження та розвитку підприємства в умовах глобальних криз [6, с. 175].

Отже, з огляду на класифікацію господарських ризиків, підприємства повинні враховувати різні типи загроз, що можуть виникнути в процесі їх діяльності. Фінансові, операційні, ринкові та інституційні ризики можуть значно вплинути на стабільність та розвиток компанії. Для зменшення негативних наслідків від цих ризиків необхідно вчасно їх ідентифікувати, оцінювати та розробляти стратегії для управління ними. Це включає в себе застосування сучасних інструментів управління ризиками, таких як фінансове прогнозування, моніторинг ринкових умов, покращення технологічної бази та належне управлінське забезпечення.

1.3. Методи діагностики ризиків та їх використання у бізнес-практиці

У сучасному динамічному бізнес-середовищі компанії постійно стикаються з різноманітними ризиками, які можуть суттєво вплинути на їхню стабільність та розвиток. Враховуючи невизначеність економічних, політичних та соціальних факторів, організації повинні ефективно передбачати, оцінювати та мінімізувати можливі загрози. Важливим етапом у цьому процесі є діагностика ризиків, яка дозволяє виявити потенційні проблеми та розробити стратегії для їхнього зниження або нейтралізації. Сучасні методи діагностики ризиків надають керівникам компаній можливість здійснювати обґрунтовані та своєчасні рішення, що сприяє збереженню конкурентоспроможності та досягненню стратегічних цілей. Тому вибір та застосування відповідних методів стає ключовим для успішного функціонування бізнесу в умовах високої невизначеності [15, с. 231].

Для своєчасного виявлення та мінімізації цих ризиків необхідно використовувати ефективні методи діагностики, які дозволяють точно

оцінювати як існуючі, так і потенційні загрози. Існує кілька методів, які надають бізнес-лідерам можливість детально аналізувати різні аспекти ризиків та формувати стратегії їхнього управління. У табл. 1.3 розглядаються найпоширеніші методи діагностики ризиків та їх застосування у бізнес-практиці.

Таблиця 1.3

Методи діагностики ризиків та їх використання у бізнес-практиці

Метод діагностики ризиків	Характеристика методу	Використання у бізнес-практиці	Автори та джерело
SWOT-аналіз	Оцінка сильних та слабких сторін, можливостей та загроз у бізнесі	Використовується для стратегічного планування та виявлення загроз та можливостей розвитку компанії	Бірченко Н. О., Руденко С. В. [5, с. 192]
Аналіз чутливості	Оцінка впливу змін окремих факторів на результат діяльності	Використовується для оцінки ризиків фінансових показників при зміні умов ринку чи економіки	Дерменжі Д. Ф. [13, с. 71]
Моніторинг ризиків	Систематичне відстеження і оцінка ризиків у реальному часі	Використовується для оперативного реагування на зміну ризикових факторів в умовах зовнішніх та внутрішніх змін	Гуцалюк О. М. [12, с. 75]
Метод сценаріїв	Розробка альтернативних варіантів розвитку подій і оцінка їх впливу	Використовується для прогнозування можливих кризових ситуацій і підготовки до них за різними сценаріями	Воронкова Т. Є. [8]
Метод експертних оцінок	Залучення групи експертів для оцінки ризиків на основі їхнього досвіду та знань	Використовується для оцінки комплексних і маловивчених ризиків, де потрібен досвід фахівців	Атаєва О. А. [1]
Аналіз фінансових показників	Оцінка фінансових ризиків через аналіз балансу, рентабельності, ліквідності	Використовується для виявлення ризиків, пов'язаних з фінансовою нестабільністю підприємства	Євтушенко В. Г. [16, с. 23]
Картування ризиків	Візуалізація можливих ризиків і їх впливу на бізнес	Використовується для виявлення всіх можливих ризиків та їх ідентифікації в організаційній структурі	Кривда О. В. [21, с. 235]

Джерело: розроблено автором на основі [1, 5, 8, 12, 13, 16, 21].

SWOT-аналіз є одним із найпоширеніших інструментів стратегічного планування. Він дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони компанії, а також можливості та загрози, що виникають на ринку. Цей метод широко використовується для виявлення ключових факторів, що можуть впливати на розвиток бізнесу, та допомагає в управлінні стратегічними рішеннями. За допомогою SWOT-аналізу компанії можуть виявити свої конкурентні переваги та слабкі місця, що дозволяє формувати ефективні стратегії для подолання загроз та використання можливостей на ринку (Бірченко Н. О., Руденко С. В. [5, с. 192]).

Аналіз чутливості використовується для оцінки того, як зміни окремих факторів можуть вплинути на фінансові результати підприємства. Аналіз чутливості особливо корисний для прогнозування змін у фінансових показниках при зміні умов ринку або економіки в цілому. Це дозволяє бізнесам адаптувати свою стратегію і запобігти можливим негативним наслідкам від нестабільності на ринку (Дерменжі Д. Ф. [13, с. 71]).

Моніторинг ризиків полягає в систематичному відстеженні та оцінці ризиків в реальному часі. Цей метод дає можливість оперативно реагувати на зміни, що відбуваються в бізнес-середовищі, та вчасно коригувати стратегії. Моніторинг ризиків забезпечує постійний контроль за ризиковими факторами як зовнішнього, так і внутрішнього середовища компанії, що особливо важливо в умовах високої динаміки змін (Гуцалюк О. М. [12, с. 75]).

Метод сценаріїв полягає в розробці кількох альтернативних варіантів розвитку подій для прогнозування можливих кризових ситуацій. Він допомагає організаціям підготуватися до різних сценаріїв та відповідно змінювати стратегії залежно від розвитку ситуації. Сценарний підхід дозволяє знизити ризики невизначеності і підвищити гнучкість підприємства в умовах змін (Воронкова Т. Є. [8]).

Метод експертних оцінок базується на залученні фахівців для аналізу складних або маловивчених ризиків. Це дозволяє отримати об'єктивну

оцінку ситуації на основі досвіду і знань експертів. Цей метод є корисним для компаній, що мають справу з нестандартними або складними ризиками, які не можна оцінити за допомогою стандартних методів аналізу (Атаєва О. А. [1]).

Метод аналізу фінансових показників полягає в оцінці фінансових ризиків через аналіз основних фінансових документів, таких як баланс, звіт про прибутки та збитки. Цей метод допомагає визначити рівень фінансової стабільності компанії та виявити потенційні загрози, пов'язані з фінансовими труднощами, які можуть виникнути в разі зміни ринкових умов або внутрішньої нестабільності (Євтушенко В. Г. [16, с. 23]).

Картування ризиків є методом візуалізації, який дозволяє наглядно представити всі можливі ризики та оцінити їх вплив на бізнес. Цей метод допомагає організаціям ідентифікувати потенційні загрози, що можуть виникнути в процесі їхньої діяльності, та розробити стратегії для їхнього мінімізації. Картування ризиків дозволяє створити чітке уявлення про організаційну структуру та виявити найважливіші області для управління ризиками (Кривда О. В. [21, с. 235]).

Отже, управління ризиками є критично важливою складовою частиною стратегічного управління бізнесом. Застосування різноманітних методів діагностики ризиків допомагає організаціям не лише виявляти загрози, але й оцінювати їхній вплив та розробляти стратегії для зменшення негативних наслідків. Кожен з розглянутих методів має свої переваги та використаний для вирішення різних завдань управління ризиками. Залежно від специфіки діяльності компанії та характеру її ризиків, доцільно комбінувати кілька методів для більш точного та всебічного аналізу ризиків.

Висновки до розділу 1

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Мінімізація господарських ризиків є критично важливим аспектом стратегічного управління підприємством у сучасних умовах. Це дозволяє знизити ймовірність негативних наслідків для фінансової стабільності та стійкості на ринку. В умовах економічної нестабільності, війни та глобальних змін підприємства повинні активно адаптуватися, використовувати ефективні методи управління ризиками та своєчасно реагувати на виклики, що виникають. Різноманітні стратегії, такі як диверсифікація, хеджування та страхування, допомагають підприємствам зберігати конкурентоспроможність і забезпечувати сталий розвиток навіть у складних умовах.

Класифікація господарських ризиків дозволяє підприємствам визначити основні типи загроз, з якими вони можуть зіткнутися в умовах змінного бізнес-середовища. Враховуючи вплив війни, ці ризики набувають нових характеристик та інтенсивності, що вимагає оперативної реакції та адаптації стратегій управління. Важливим є своєчасне виявлення фінансових, операційних, ринкових та інституційних ризиків, що дозволяє підприємствам зберігати стабільність, мінімізувати втрати та забезпечити конкурентоспроможність навіть у кризових умовах. Тому розвиток системи управління ризиками, яка враховує особливості сучасних викликів, є важливою умовою для забезпечення довгострокової успішної діяльності підприємства.

У процесі сучасного бізнес-управління ефективно управління ризиками є основою для забезпечення стабільного розвитку організації. Використання методів діагностики ризиків, таких як SWOT-аналіз, аналіз чутливості, моніторинг ризиків, метод сценаріїв та експертних оцінок, дозволяє бізнесам своєчасно виявляти загрози та розробляти відповідні стратегії для їхнього зниження. Кожен із цих методів має свою специфіку та переваги, що дає можливість комплексно підходити до вирішення проблем, спричинених внутрішніми та зовнішніми змінами. Поєднання різних інструментів діагностики ризиків дозволяє підприємствам успішно адаптуватися до змінюваного середовища та забезпечити свою конкурентоспроможність.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»

2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства

Полтавський пивзавод розпочав свою діяльність у 1965 році, коли було зварено перше пиво в регіоні. Цей напій швидко здобув визнання серед споживачів України завдяки своєму унікальному смаку. Протягом понад півстоліття завод продовжує традиції виробництва високоякісного пива, поєднуючи натуральні інгредієнти з сучасними підходами до пивоваріння. Продукція підприємства вирізняється м'яким та впізнаваним смаком, що стало характерною рисою «Полтавського пива» на ринку.

У 1965 році Полтавський пивзавод став частиною Полтавського об'єднання «Укрхарчопром», спеціалізуючись на виробництві пляшкового та розливного пива. У 1985 році було збудовано цех для розливу безалкогольних газованих напоїв, здатний випускати до 470 тис. декалітрів продукції на рік. У 1995 році завод пройшов процес приватизації та був реорганізований у закрите акціонерне товариство, згодом змінивши форму власності на публічне акціонерне товариство. У 1998 році підприємство почало співпрацю з німецькою компанією «Kaltenberg», що сприяло модернізації виробничих процесів. Зокрема, було введено автоматизовану лінію розливу в КЕГ-тару потужністю 50 КЕГ на годину. У 1999 році на заводі вперше в Україні було запущено чотири циліндро-конічні комбі-танки, що значно підвищило ефективність виробництва [43].

До 2001 року підприємство ввело в експлуатацію додаткові лінії розливу пива в ПЕТ-пляшки та бочки, досягнувши виробничої потужності 2,5 млн декалітрів на рік. Запрацювали автоматичні лінії, здатні випускати 36 тисяч пляшок на годину. У 2003 році введено в експлуатацію варильний цех фірми «Nurrmann AG» із повною комп'ютеризацією процесу варіння сусла, що дозволило забезпечити стабільно високу якість продукції. У 2011 році

підприємство провело масштабну реорганізацію та модернізацію виробництва. В результаті всі сорти пива та напоїв об'єднано під брендом «Полтава», що сприяло впізнаваності продукції [43].

Приватне акціонерне товариство «Фірма «Полтавпиво» є одним з провідних виробників пива та інших напоїв на ринку України. Засноване 20 січня 1992 року, підприємство має понад 30 років досвіду у галузі пивоваріння. Володіє значним статутним капіталом і широким спектром видів діяльності, включаючи виробництво пива, сидру, безалкогольних напоїв, а також діяльність у сфері торгівлі напоями (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Параметр	Характеристика
Назва підприємства	Приватне акціонерне товариство «Фірма «Полтавпиво»
Код ЄДРПОУ	05518768
Юридична адреса	36008, Полтавська область, м. Полтава, вул. Європейська, буд. 160
Дата реєстрації	20 січня 1992 року (32 роки 10 місяців)
Статутний капітал	67 416 310.50 грн
Керівник	Лавріченко Василь Микитович
Основні види діяльності	11.05 - Виробництво пива, 11.03 - Виробництво сидру, 11.07 - Виробництво безалкогольних напоїв, 43.99 - Спеціалізовані будівельні роботи, 46.34 - Оптова торгівля напоями, 47.25 - Роздрібна торгівля напоями
Основний власник	ТОВ «Емпоріум-П» (96% акцій)
Контакти	Телефон: +38 (053) 267-88-11, +38 (053) 267-88-10, Email: asup@beer.pl.ua

Джерело: розроблено автором на основі [44].

На сьогодні Полтавський пивзавод є не лише важливим виробником пива в Україні, але й експортером, продукція якого популярна за кордоном. Накопичений досвід, інновації та впровадження сучасних технологій сприяють підтримці високого рівня якості продукції, що підтверджується численними нагородами. Юридична адреса ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»: Україна, м. Полтава, вул. Європейська, 160.

Організаційна структура управління ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» наведена на рис. 2.1.

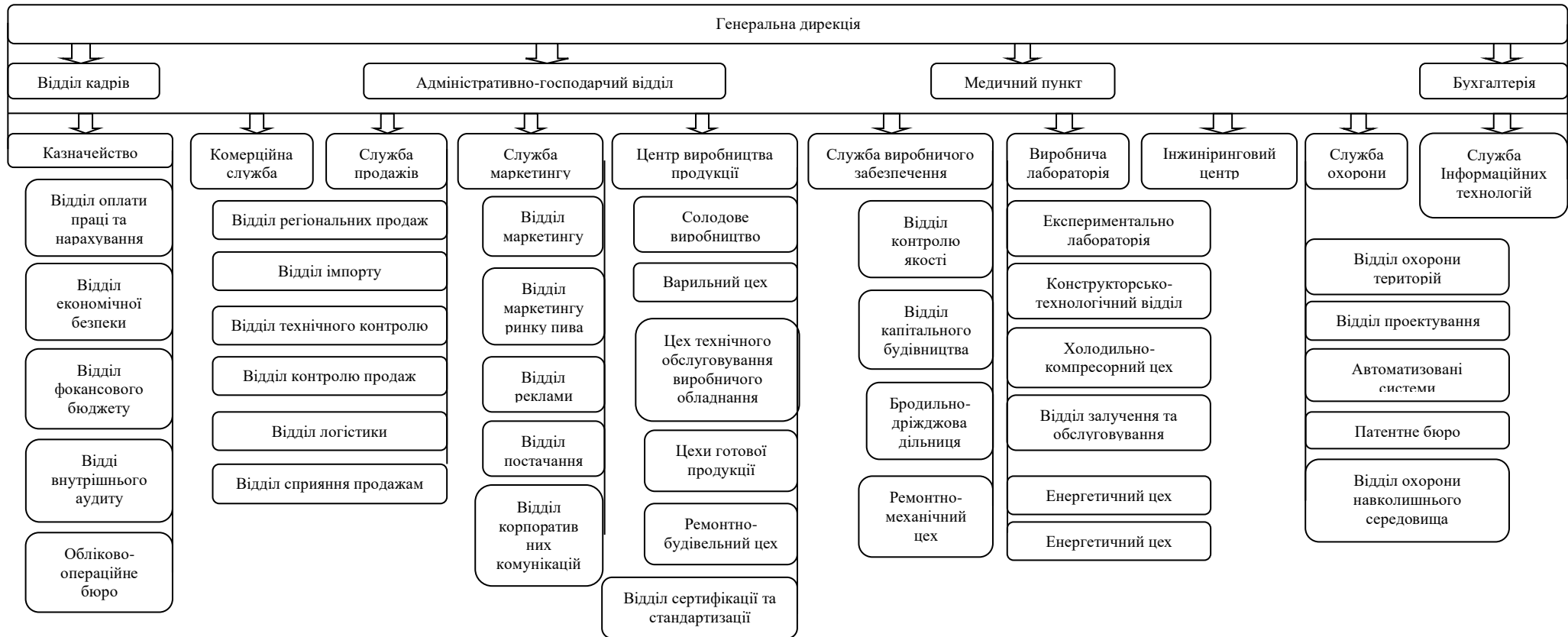

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» (побудовано автором на основі [43])

Організаційна структура управління ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» складається з кількох основних підрозділів, які забезпечують ефективне функціонування компанії. Генеральний директор виконує роль вищого керівника, відповідального за загальне керівництво, стратегічний розвиток і фінансові результати підприємства. Фінансовий відділ здійснює фінансове планування, веде бухгалтерський облік, контролює витрати та готує фінансову звітність. Виробничий відділ організовує виробничі процеси, стежить за якістю продукції та дотриманням технологічних стандартів. Відділ продажу та маркетингу займається реалізацією продукції, розробкою брендової стратегії, проведенням маркетингових кампаній і аналізом ринку. Логістичний відділ відповідає за управління постачаннями, складуванням і транспортуванням продукції до кінцевого споживача. Відділ кадрів забезпечує ефективну роботу з персоналом, включно з підбором, навчанням і розвитком співробітників. Юридичний відділ здійснює правову підтримку підприємства, включаючи супровід договорів і інших юридичних документів. Відділ якості контролює відповідність продукції встановленим стандартам, проводить лабораторні дослідження та тестування.

Наведена на рис. 2.1 організаційна структура управління орієнтована на забезпечення ефективної роботи компанії та її здатності швидко адаптуватися до змін у ринковому середовищі. Чіткий розподіл функцій між підрозділами сприяє підтримці високої якості продукції та конкурентоспроможності на ринку.

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» успішно зарекомендувало себе на ринку завдяки високоякісним продуктам та досвіду в галузі. Підприємство має стабільну фінансову базу та значний вплив на ринку напоїв в Україні. За роки свого існування компанія здобула довіру споживачів і продовжує активно розвивати своє виробництво, зокрема у напрямку безалкогольних напоїв і нових технологій виробництва.

Оцінка продуктивності праці персоналу є важливим аспектом для аналізу ефективності роботи підприємства, зокрема для ПрАТ «Фірма

«Полтавпиво». Це дозволяє визначити, наскільки успішно підприємство використовує людські ресурси для досягнення фінансових результатів. Продуктивність праці вимірюється через показники чистого доходу від реалізації продукції на одиницю праці, що дає змогу оцінити ефективність діяльності на основі змін у фінансових показниках і чисельності персоналу. Враховуючи дані за 2021–2023 роки, можна зробити висновки про динаміку розвитку підприємства і ефективність управління персоналом. У табл. 2.2 наведено основні показники діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2021–2023 років, що дозволяють оцінити продуктивність праці персоналу.

Таблиця 2.2

**Оцінка продуктивності праці персоналу ПрАТ «Фірма
«Полтавпиво»**

Показники	Станом на 31.12.			Відхилення 2023 до 2021 рр.	
	2021	2022	2023	Тис. грн	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	323330	664775	677951	354621	109,68
Чисельність персоналу, осіб	284	284	276	-8	-2,82
Продуктивність праці персоналу, тис. грн / особу	1138,49	2340,76	2456,34	1317,86	115,76

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Чистий дохід від реалізації продукції у 2023 році збільшився на 354621 тис. грн або на 109,68% у порівнянні з 2021 роком, що свідчить про значне зростання обсягів реалізації продукції та ефективності підприємства в цілому. Це покращення не призвело до пропорційного збільшення чисельності працівників, яка зменшилась на 8 осіб або на 2,82% порівняно з 2021 роком, що свідчить про оптимізацію кадрової структури та впровадження більш ефективних методів роботи, зокрема автоматизації чи модернізації виробництва.

Продуктивність праці персоналу, яка розраховується як чистий дохід від реалізації на одну особу, у 2023 році склала 2456,34 тис. грн, що на

1317,86 тис. грн або на 115,76% більше порівняно з 2021 роком. Це вказує на значне підвищення ефективності праці, що результатом як збільшення виробничих потужностей, так і покращення організації праці та управління персоналом.

Аналіз продуктивності праці ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показує позитивну динаміку. Чистий дохід від реалізації продукції значно збільшився, що є результатом ефективних управлінських рішень і стратегій компанії. Зменшення чисельності персоналу на тлі зростання доходів свідчить про вдосконалення організації роботи та оптимізацію кадрових ресурсів. Водночас, зростання продуктивності праці на 115,76% підтверджує підвищення ефективності праці персоналу та можливість підприємства досягати високих результатів за менших витрат робочої сили. В цілому, результати оцінки продуктивності праці вказують на позитивні зміни в роботі ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», що дозволяють компанії ефективно адаптуватися до змін на ринку та покращувати свої економічні показники.

Отже, ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» заснований у 1965 році, продовжує традиції якісного виробництва пива, активно впроваджуючи інновації та модернізацію виробничих процесів. Зокрема, співпраця з міжнародними партнерами та впровадження автоматизованих ліній значно підвищили ефективність виробництва. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» є важливим гравцем на ринку завдяки високій якості продукції та стабільній фінансовій базі, що дозволяє підприємству успішно конкурувати на вітчизняному та міжнародному ринку. Зниження чисельності працівників при зростанні продуктивності праці є результатом ефективної оптимізації кадрової структури та впровадження сучасних технологій, що дозволяє досягти високих фінансових результатів при збереженні високої якості продукції.

2.2. Комплексний техніко-економічний аналіз діяльності підприємства

Динаміка активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2021-2023 років відображає значні зміни в структурі та обсягах активів підприємства. Аналіз основних показників активів дозволяє оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами, визначити тенденції розвитку компанії, а також виявити потенційні резерви для покращення її діяльності. Окрему увагу варто звернути на зміни в необоротних та оборотних активах, зокрема на зміни в запасах, дебіторській заборгованості та грошових коштах. Використовуючи фінансову звітність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» (додатки А-В) [44], проаналізуємо активи підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.

(тис. грн)

Показники	Станом на 31.12.			Відхилення 2023 до 2021 рр.	
	2021	2022	2023	Тис. грн	%
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	2026	1427	885	-1141	-56,32
первісна вартість	3134	3134	3178	44	1,40
накопичена амортизація	1108	1707	2293	1185	106,95
Основні засоби	171310	170049	189228	17918	10,46
первісна вартість	218453	229359	264495	46042	21,08
знос	47143	59310	75267	28124	59,66
Інвестиційна нерухомість	489	489	489	0	0,00
первісна вартість	489	489	489	0	0,00
Інші фінансові інвестиції	2	2	2	0	0,00
Усього за розділом I	173827	171967	190604	16777	9,65
II. Оборотні активи					
Запаси	57989	75068	83986	25997	44,83
Виробничі запаси	39705	49868	62019	22314	56,20
Незавершене виробництво	8691	14024	9510	819	9,42
Готова продукція	9593	11100	11676	2083	21,71
Товари	0	76	781	781	x

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	43233	21494	22437	-20796	-48,10
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	4290	11392	13717	9427	219,74
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0	149	0	0	x
Інша поточна дебіторська заборгованість	73	28625	31692	31619	43313,70
Гроші та їх еквіваленти	52470	104232	153978	101508	193,46
Готівка	1	2	2	1	100,00
Рахунки в банках	52469	104230	153976	101507	193,46
Витрати майбутніх періодів	102	95	100	-2	-1,96
Інші оборотні активи	40	1219	690	650	1625,00
Усього за розділом II	158197	242274	306600	148403	93,81
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	158	0	0	x
Баланс	332024	414399	497204	165180	49,75

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Згідно з аналізом, протягом 2021-2023 років загальна сума активів підприємства зросла на 49,75%, що свідчить про позитивну динаміку. Значно збільшилися оборотні активи, які зросли за 2021-2023 рр. на 93,81%. Основним чинником цього стало збільшення залишків грошових коштів і дебіторської заборгованості. Запаси також зросли, в основному за рахунок виробничих запасів, що свідчить про нарощування виробничих потужностей. Водночас, необоротні активи ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. збільшилися на 9,65%, проте спостерігається зниження вартості нематеріальних активів, що відображає амортизацію цих активів.

Загальна динаміка активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. свідчить про позитивні тенденції у розвитку компанії. Збільшення оборотних активів, зокрема грошових коштів та запасів, дає можливість компанії забезпечити більшу ліквідність та покращити фінансову стабільність. Водночас, зниження вартості нематеріальних активів і збільшення зносу основних засобів вказує на необхідність оновлення виробничих потужностей та ефективного управління амортизаційними

процесами. У цілому, підприємство демонструє здатність до адаптації та росту, але потребує уваги до управління довгостроковими активами.

Аналіз структури необоротних активів підприємства дозволяє оцінити, яка частка його довгострокових ресурсів вкладена в різні види активів, що є важливим для розуміння стратегії розвитку компанії та її інвестиційної політики. Для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 роки структура необоротних активів показує тенденції в розподілі капіталу на нематеріальні активи, основні засоби та інші види інвестицій, що має прямий вплив на здатність підприємства до модернізації, ефективності використання активів та забезпечення фінансової стабільності (рис. 2.2).

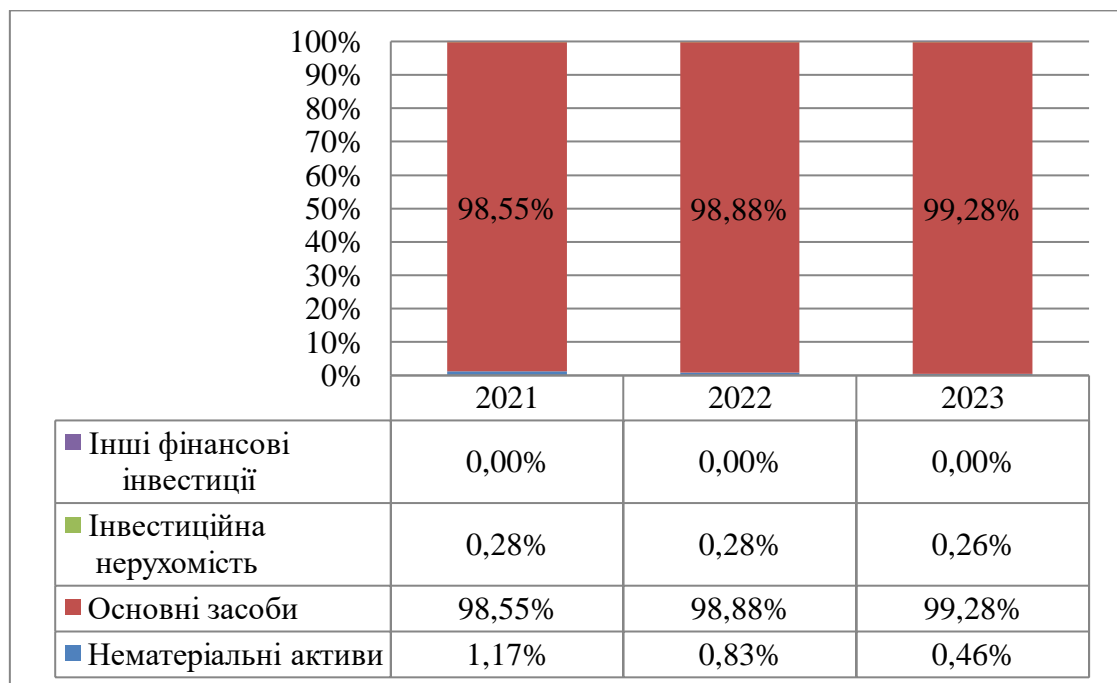

Рис. 2.2. Структура необоротних активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%) (побудовано автором на основі [44])

Нематеріальні активи зменшили свою частку в загальній структурі необоротних активів з 1,17% у 2021 році до 0,46% у 2023 році. Це свідчить про зниження значення нематеріальних активів для підприємства протягом трьох років, що результатом фокусування на матеріальних активах та основних засобах, що є більш стійкими і забезпечують довгострокову діяльність компанії.

Основні засоби залишаються основною складовою необоротних активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», займаючи 98,55% у 2021 році, 98,88% у 2022 році та 99,28% у 2023 році. Це вказує на те, що підприємство значну частину своїх інвестицій направляє на придбання, оновлення та утримання основних засобів, що є необхідним для забезпечення виробничої потужності і діяльності на конкурентному рівні.

Інвестиційна нерухомість займає незначну частку в структурі необоротних активів, зменшуючись з 0,28% у 2021 році до 0,26% у 2023 році. Це свідчить про сталість у розподілі коштів на нерухомість, однак її частка залишається на мінімальному рівні, що не є пріоритетом для розвитку підприємства. Інші фінансові інвестиції не представлені у структурі необоротних активів протягом усіх трьох років, що свідчить про те, що компанія не робить значних інвестицій у фінансові інструменти або інші підприємства на цьому етапі.

Структура необоротних активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» свідчить про фокусування підприємства на інвестуванні в основні засоби, які складають основну частину його довгострокових активів. Зменшення частки нематеріальних активів та сталість показників по інвестиційній нерухомості вказують на стабільність у стратегії активів, орієнтуючись на матеріальні ресурси для забезпечення ефективної виробничої діяльності. Відсутність фінансових інвестицій свідчить про орієнтацію компанії на власний розвиток через реальні активи, а не через фінансові вкладення. Це вказує на стратегію, орієнтовану на забезпечення стабільності та фізичне зростання підприємства.

Аналіз структури оборотних активів підприємства є важливим інструментом для оцінки ефективності управління його поточними ресурсами. Структура оборотних активів визначає, як компанія розподіляє свої короткострокові активи, що безпосередньо впливає на її ліквідність, здатність покривати поточні зобов'язання і фінансову стійкість. Для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 роки спостерігається певна динаміка в розподілі оборотних активів, яка відображає зміни в стратегії компанії,

зокрема в управлінні запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами (рис. 2.3).

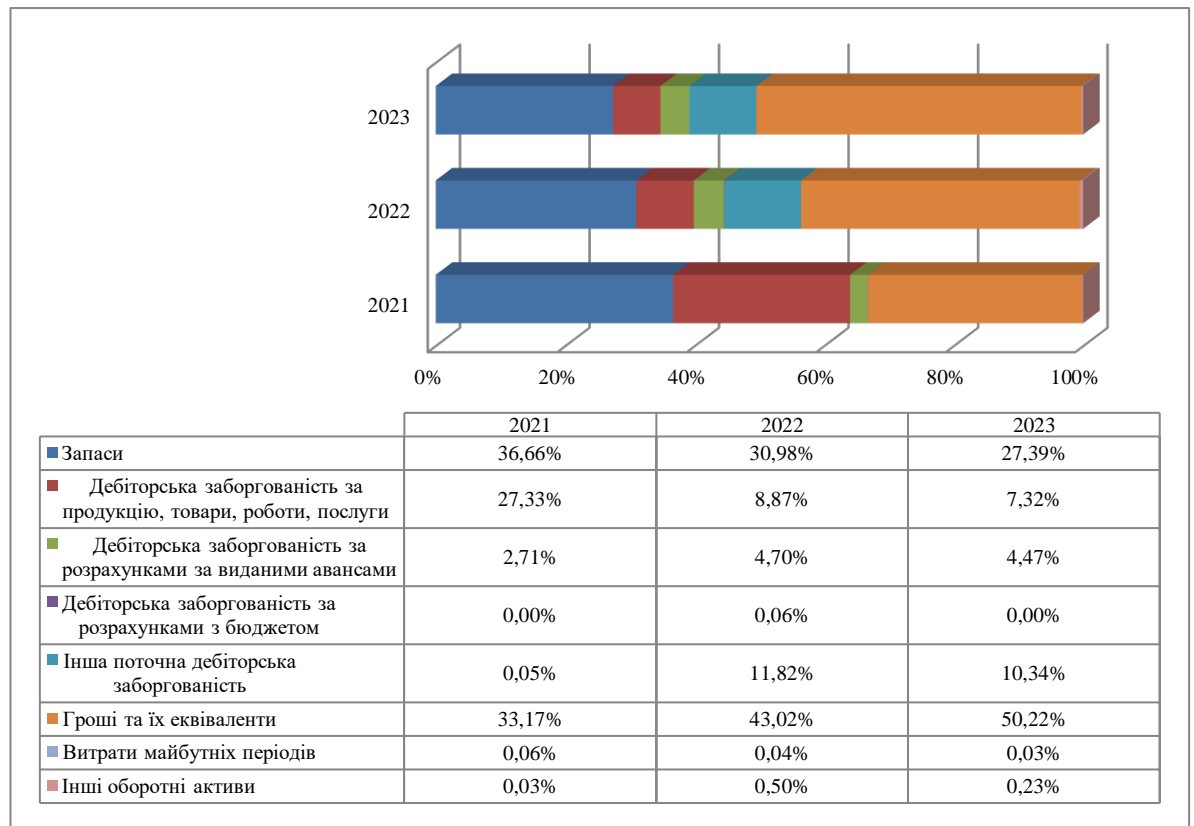

Рис. 2.3. Структура оборотних активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%) (побудовано автором на основі [44])

Запаси зменшили свою частку в загальній структурі оборотних активів, з 36,66% у 2021 році до 27,39% у 2023 році. Це вказує на ефективніше управління запасами та можливе зменшення необхідності в них через оптимізацію виробничих процесів або зміни в попиті на продукцію. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги також зменшилась з 27,33% у 2021 році до 7,32% у 2023 році. Це свідчить про покращення платежів від клієнтів або зміну політики щодо термінів надання кредитів покупцям. Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами та дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом залишаються на стабільно низькому рівні, з незначними коливаннями в період 2021-2023 років, що свідчить про малий обсяг авансових платежів та розрахунків з бюджетом. Інша поточна дебіторська заборгованість

збільшилась з 0,05% у 2021 році до 10,34% у 2023 році. Це вказує на зростання заборгованості, що потребує ретельнішого моніторингу для уникнення фінансових ризиків. Гроші та їх еквіваленти продовжують збільшувати свою частку з 33,17% у 2021 році до 50,22% у 2023 році. Це свідчить про зростання ліквідності підприємства, що наслідком більш консервативної фінансової політики або накопичення грошових коштів для забезпечення стабільності в умовах економічної невизначеності. Витрати майбутніх періодів та інші оборотні активи займають мінімальну частку в структурі оборотних активів, що вказує на обмежене використання цих інструментів для фінансування діяльності підприємства.

Аналіз структури оборотних активів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 роки показує зменшення залежності підприємства від запасів і дебіторської заборгованості, що свідчить про покращення управлінських процесів і зменшення фінансових ризиків. Одночасно зростання частки грошей та їх еквівалентів вказує на підвищену ліквідність і готовність до забезпечення поточних зобов'язань. Підприємство демонструє ефективне управління оборотними активами, зокрема, через зниження заборгованості і збільшення ліквідних коштів, що позитивно впливає на фінансову стабільність і можливості для інвестицій в майбутньому.

Використовуючи фінансову звітність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» (додатки А-В) [44], проаналізуємо пасиви підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка пасивів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.

(тис. грн)

Показники	Станом на 31.12.			Відхилення 2023 до 2021 рр.	
	2021	2022	2023	Тис. грн	%
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	67416	67416	67416	0	0,00
Капітал у дооцінках	78932	73399	68286	-10646	-13,49
Резервний капітал	5811	6845	10112	4301	74,01
Нерозподілений прибуток	127136	214302	301050	173914	136,79

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6
Усього за розділом I	279295	361962	446864	167569	60,00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	18118	11667	12660	-5458	-30,12
Усього за розділом II	18118	11667	12660	-5458	-30,12
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	14538	11090	8605	-5933	-40,81
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	7453	15232	13925	6472	86,84
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	444	532	636	192	43,24
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1742	2022	2342	600	34,44
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	8	4	2	-6	-75,00
Поточні забезпечення	8138	8989	9316	1178	14,48
Інші поточні зобов'язання	2288	2901	2854	566	24,74
Усього за розділом III	34611	40770	37680	3069	8,87
Баланс	332024	414399	497204	165180	49,75

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Аналіз пасивів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. показує важливі зміни у структурі фінансування підприємства. Загальний обсяг пасивів зростає на 49,75%, що свідчить про суттєве збільшення активів підприємства, що, у свою чергу, відображає позитивні тенденції у його фінансовій діяльності. Власний капітал ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. зріс на 60%, завдяки збільшенню нерозподіленого прибутку (136,79%), що є свідченням зростання фінансової стабільності і прибутковості компанії. Однак спостерігається зниження капіталу в дооцінках ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. на 13,49%, що вказує на зменшення вартісної оцінки активів. Резервний капітал ПрАТ «Фірма

«Полтавпиво» за 2021-2023 рр. зріс на 74,01%, що є позитивним сигналом щодо збереження фінансової подушки безпеки.

Зниження відстрочених податкових зобов'язань ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. на 30,12% вказує на покращення ситуації з податковими зобов'язаннями та оптимізацію податкових платежів. Поточні зобов'язання і забезпечення ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. змінилися менш суттєво – зниження на 8,87%, однак варто зазначити, що зменшилася поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги на 40,81%, що є позитивним фактором для ліквідності підприємства. Водночас, кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом зросла на 86,84%, що свідчить про більший обсяг податкових зобов'язань.

На рис. 2.4 наведена структура капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».

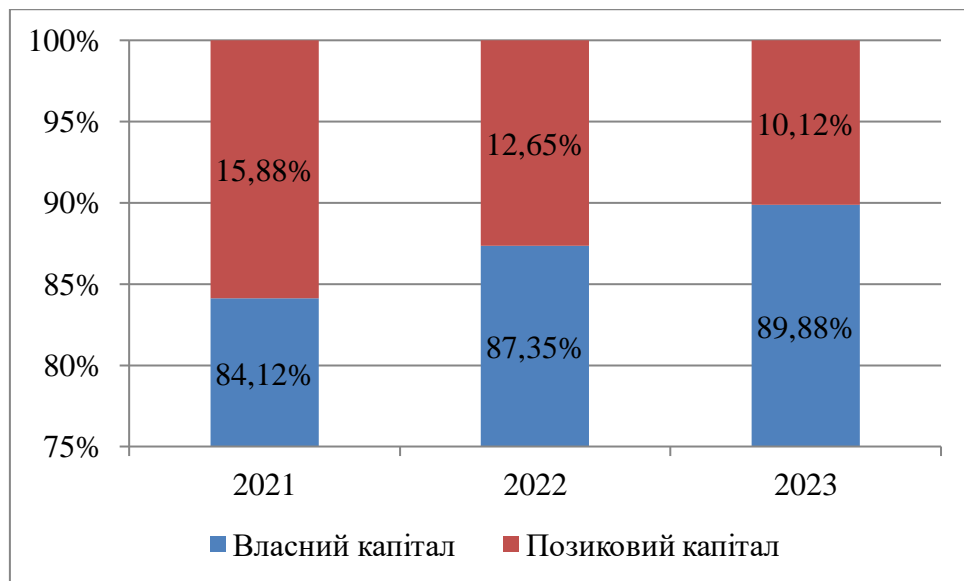

Рис. 2.4. Структура капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%) (побудовано автором на основі [44])

Аналіз структури капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 роки демонструє стабільне зростання частки власного капіталу, що збільшився з 84,12% у 2021 році до 89,88% у 2023 році. Це свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства та зменшення залежності від зовнішнього фінансування. Водночас частка позикового капіталу знизилася з

15,88% у 2021 році до 10,12% у 2023 році, що вказує на зменшення фінансових зобов'язань і можливу стратегію зменшення кредитного навантаження. Така структура капіталу забезпечує підприємству більшу фінансову стабільність та гнучкість у разі змін на ринку чи внутрішніх економічних умовах.

Аналіз структури власного капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 роки показує зміни у складових частинах цього капіталу, що свідчить про еволюцію фінансової стратегії підприємства. Власний капітал включає зареєстрований капітал, капітал у дооцінках, резервний капітал та нерозподілений прибуток. Оцінка цих складових дає уявлення про зміни у фінансовій політиці компанії, а також надає індикатори її фінансової стабільності та здатності генерувати прибуток (рис. 2.5).

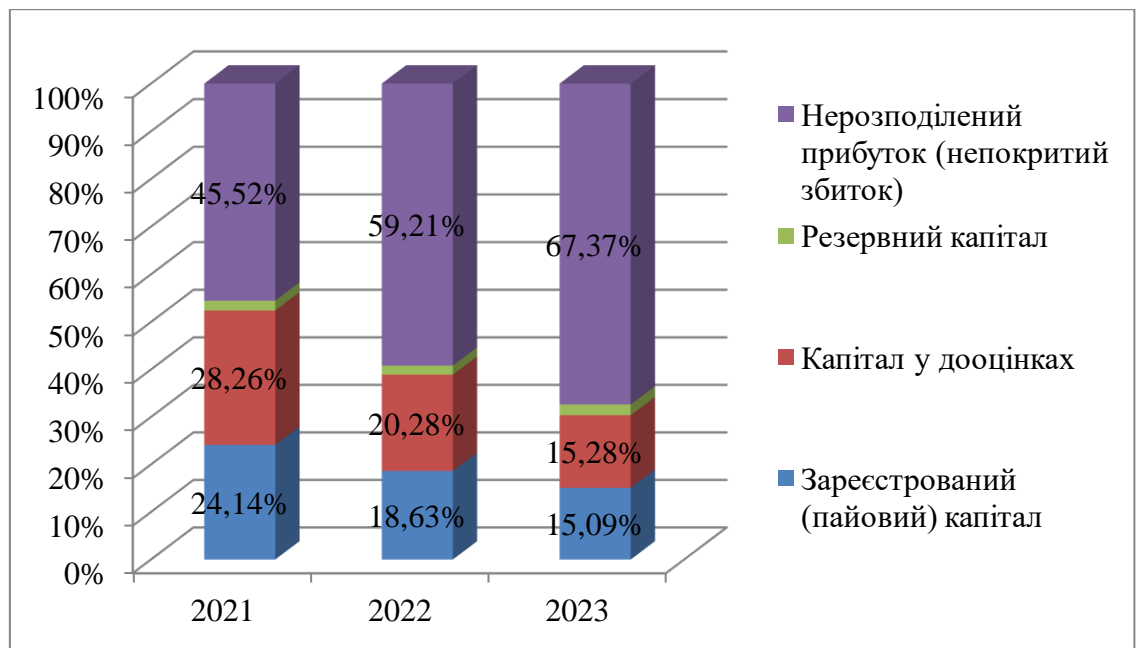

Рис. 2.5. Структура власного капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%) (побудовано автором на основі [44])

За період 2021-2023 років, частка зареєстрованого (пайового) капіталу знизилася з 24,14% у 2021 році до 15,09% у 2023 році, що вказує на зменшення значення цієї статті в загальній структурі власного капіталу. Капітал у дооцінках також показав тенденцію до зниження з 28,26% у 2021

році до 15,28% у 2023 році, що свідчить про зменшення оцінок активів або інші зміни в бухгалтерському обліку компанії. Водночас частка нерозподіленого прибутку за три роки зросла з 45,52% до 67,37%, що відображає збільшення накопиченого прибутку підприємства та зростання фінансової стабільності. Частка резервного капіталу залишалася на помірному рівні, злегка зросла у 2023 році до 2,26% порівняно з 2,08% у 2021 році, що свідчить про більшу увагу до забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Таким чином, структура власного капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 роки демонструє зростання частки нерозподіленого прибутку, що свідчить про здатність підприємства накопичувати власні ресурси і підвищувати фінансову стійкість. Зменшення частки зареєстрованого капіталу та капіталу в дооцінках вказує на можливі зміни у стратегії фінансування або коригування вартості активів. Зростання резервного капіталу також є позитивним фактором, що свідчить про орієнтацію на збереження фінансової стабільності в умовах економічної невизначеності.

Пасиви ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. демонструють позитивну динаміку завдяки зростанню власного капіталу та зменшенню відстрочених податкових зобов'язань. Враховуючи зростання нерозподіленого прибутку та резервного капіталу, підприємство має значний фінансовий потенціал для подальшого розвитку та інвестицій. Зниження поточної кредиторської заборгованості є позитивним фактором для поліпшення ліквідності компанії. Однак необхідно звернути увагу на зростання заборгованості перед бюджетом, що потребує моніторингу для уникнення потенційних фінансових ризиків.

Аналіз структури позикового капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 роки дозволяє оцінити, як змінюється частка різних елементів зовнішнього фінансування компанії. Позиковий капітал включає відстрочені податкові зобов'язання, кредиторську заборгованість, поточні зобов'язання

за різними статтями, що є важливими для оцінки платіжної спроможності та фінансової стійкості підприємства (рис. 2.6).

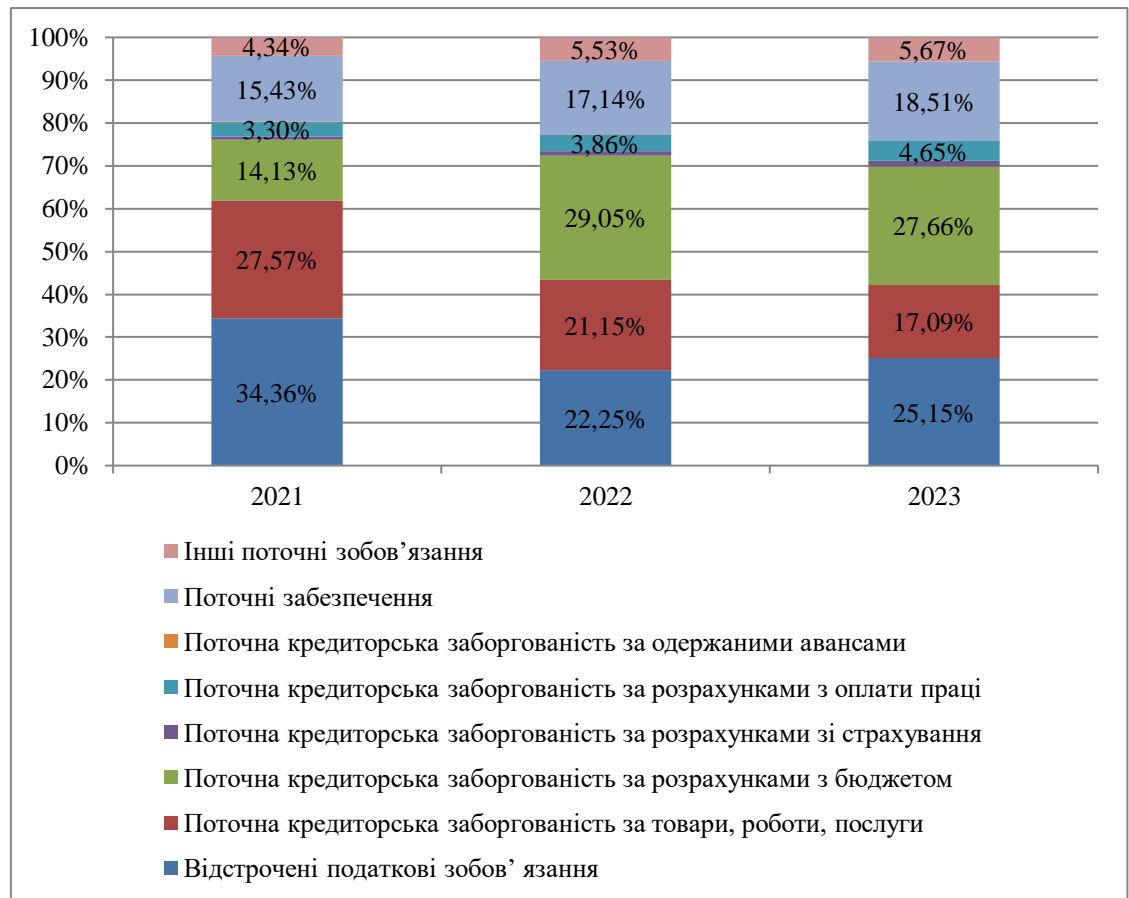

Рис. 2.6. Структура позикового капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%) (побудовано автором на основі [44])

За період з 2021 по 2023 рік спостерігається певна стабільність у структурі позикового капіталу, хоча і мають місце незначні зміни. Частка відстрочених податкових зобов'язань знизилася з 34,36% у 2021 році до 25,15% у 2023 році, що свідчить про зменшення залежності від податкових зобов'язань та покращення платіжної дисципліни. З іншого боку, частка поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги знизилася з 27,57% до 17,09%, що ознакою оптимізації витрат та покращення умов співпраці з постачальниками. Частка поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом зростає з 14,13% у 2021 році до 27,66% у 2023 році, що вказує на збільшення зобов'язань перед бюджетними органами або зміни в податковій політиці. Частка поточних

забезпечень і інших поточних зобов'язань також зростає, що свідчить про більшу залежність від короткострокових зобов'язань у фінансовій структурі компанії.

Таким чином, структура позикового капіталу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє певні зміни у фінансових зобов'язаннях підприємства. Зниження частки відстрочених податкових зобов'язань та поточної кредиторської заборгованості за товари і послуги є позитивним фактором, що вказує на поліпшення фінансової дисципліни та зменшення залежності від зовнішнього фінансування. Водночас зростання зобов'язань перед бюджетом і збільшення частки поточних забезпечень вказують на певне підвищення короткострокових зобов'язань компанії, що потребує додаткової уваги до керування ліквідністю та фінансовими ризиками.

У табл. 2.5 проаналізуємо основні показники Звіту про фінансові результати ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.

Таблиця 2.5

**Динаміка показників Звіту про фінансові результати в
ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (тис. грн)**

Показники	Роки			Відхилення 2023 до 2021 рр.	
	2021	2022	2023	Тис. грн	%
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	323330	664775	677951	354621	109,68
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	229392	434744	466190	236798	103,23
Валовий прибуток	93938	230031	211761	117823	125,43
Інші операційні доходи	10573	18996	26122	15549	147,06
Адміністративні витрати	19104	21602	22729	3625	18,98
Витрати на збут	44444	66511	76488	32044	72,10
Інші операційні витрати	12307	55119	28997	16690	135,61
Фінансовий результат від операційної діяльності	28656	105795	109669	81013	282,71
Інші доходи	0	0	1456	1456	x
Фінансові витрати	2292	1456	0	-2292	-100,00
Інші витрати	607	1012	2613	2006	330,48

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6
Фінансовий результат до оподаткування	25757	103327	108512	82755	321,29
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-5062	-21870	-24127	-19065	376,63
Чистий фінансовий результат: прибуток	20695	81457	84385	63690	307,76
Елементи операційних витрат					
Матеріальні затрати	187980	377567	399545	211565	112,55
Витрати на оплату праці	49439	67166	75314	25875	52,34
Відрахування на соціальні заходи	10881	14547	16458	5577	51,25
Амортизація	16451	15824	16881	430	2,61
Інші операційні витрати	42713	105601	78743	36030	84,35
Разом операційних витрат	307464	580705	586941	279477	90,90

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Динаміка показників Звіту про фінансові результати ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 роки свідчить про позитивні зміни в операційній діяльності компанії, хоча й супроводжується певними викликами. Чистий дохід від реалізації продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. збільшився на 109,68%, що свідчить про значне зростання обсягів продажів, що є результатом успішної стратегії збільшення ринкової частки. Собівартість реалізованої продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. також збільшилася на 103,23%, що співвідноситься зі зростанням обсягів виробництва, але приріст собівартості не перевищує приріст доходів, що свідчить про ефективність управління витратами. Валовий прибуток ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. зріс на 125,43%, що вказує на значне поліпшення результатів основної діяльності підприємства.

Інші операційні доходи ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. збільшилися на 147,06%, що свідчить про розширення джерел доходу, однак адміністративні витрати зросли лише на 18,98%, що можна вважати контрольованим зростанням витрат. Витрати на збут ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. також зросли на 72,10%, що є логічним наслідком збільшення обсягів реалізації. Однак інші операційні витрати

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. зросли на 135,61%, що потребує додаткового аналізу для визначення причин такого зростання.

Фінансовий результат від операційної діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. збільшився на 282,71%, що свідчить про ефективне управління витратами та доходами. Зменшення фінансових витрат на 100% у 2023 році порівняно з попередніми роками є позитивним фактором, що вказує на покращення фінансової стабільності компанії. Чистий фінансовий результат (прибуток) зріс на 307,76%, що є відмінним показником ефективності роботи підприємства.

Що стосується операційних витрат, матеріальні витрати ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. зросли на 112,55%, витрати на оплату праці на 52,34%, а витрати на соціальні заходи збільшилися на 51,25%. Зростання цих витрат є логічним наслідком розширення виробничих потужностей та збільшення чисельності працівників, однак темпи зростання витрат на оплату праці та соціальні заходи є контрольованими.

Аналіз структури операційних витрат ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 роки дозволяє оцінити, як компанія розподіляє свої витрати на основні виробничі і адміністративні процеси (рис. 2.7).

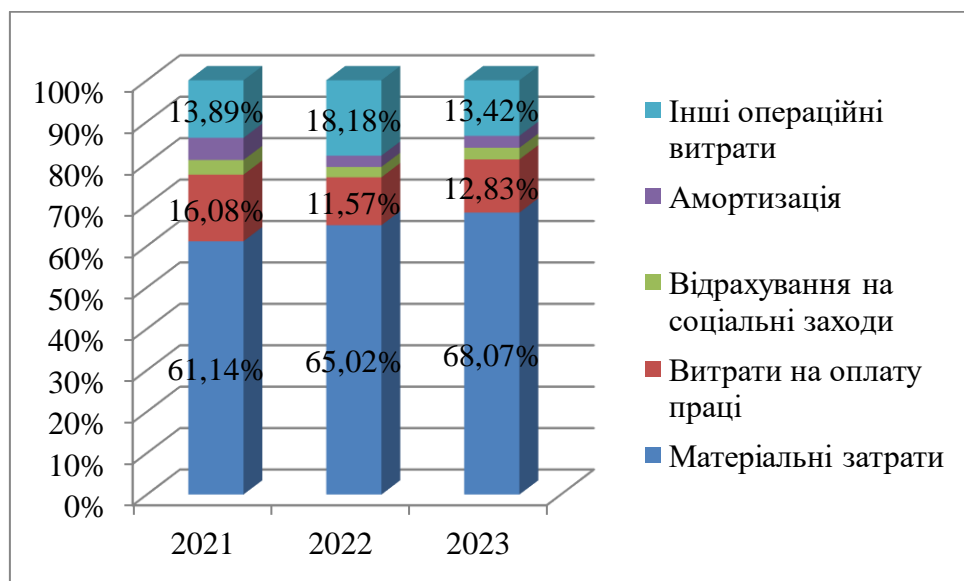

Рис. 2.7. Структура операційних витрат ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (%) (побудовано автором на основі [44])

Протягом трьох років спостерігається певне зміщення структури операційних витрат. Матеріальні затрати займають значну частину витрат, і їх частка збільшилась з 61,14% у 2021 році до 68,07% у 2023 році. Це свідчить про збільшення витрат на сировину та матеріали, що пов'язано з ростом вартості сировини або збільшенням обсягів виробництва. Витрати на оплату праці зменшились з 16,08% у 2021 році до 11,57% у 2022 році, але у 2023 році знову зросли до 12,83%, що результатом зміни в організаційній структурі або індексації зарплат. Відрахування на соціальні заходи мали тенденцію до зниження, з 3,54% у 2021 році до 2,51% у 2022 році, але знову зросли до 2,80% у 2023 році, що обумовлено змінами в законодавстві або збільшенням соціальних зобов'язань підприємства. Амортизаційні витрати також зменшились з 5,35% у 2021 році до 2,72% у 2022 році, але знову зросли до 2,88% у 2023 році, що вказує на стабілізацію рівня амортизації після зниження в попередньому році. Інші операційні витрати залишаються змінними, з 13,89% у 2021 році до 13,42% у 2023 році, що вказує на їх незначні коливання.

Таким чином, структура операційних витрат ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє стабільність у витратах на матеріали, що є основною складовою операційних витрат підприємства, з поступовим збільшенням їх частки протягом аналізованого періоду. Зміни в інших категоріях витрат, таких як витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація та інші витрати, вказують на певні коригування у внутрішньому фінансовому управлінні підприємства, але загалом не мають значних коливань. Враховуючи ці зміни, компанія повинна звертати увагу на контроль за зростанням матеріальних витрат, а також продовжувати моніторинг витрат на оплату праці та соціальні внески для забезпечення фінансової стабільності.

Отже, упродовж 2021-2023 рр. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє вражаючі результати зростання доходів та прибутку. Збільшення чистого доходу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. на 109,68% свідчить

про успіхи в маркетингових та продажних стратегіях, а зростання валового прибутку на 125,43% підтверджує ефективність виробничої діяльності. Незважаючи на зростання собівартості та операційних витрат, підприємство зберігає високі темпи прибутковості. Значне зростання чистого прибутку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (307,76%) є результатом поліпшення управління фінансами та зниження фінансових витрат. Проте зростання інших операційних витрат вимагає подальшого аналізу для виявлення потенційних резервів для зниження витрат. У цілому, компанія демонструє стабільне фінансове становище та готовність до подальшого розвитку.

2.3. Оцінка фінансового стану підприємства

Розрахунок фінансових коефіцієнтів є важливим інструментом для оцінки фінансового стану підприємства, дозволяючи визначити його платоспроможність, рентабельність, ефективність використання капіталу та здатність покривати боргові зобов'язання. Аналіз ліквідності підприємства є важливим інструментом для оцінки його фінансової стійкості та здатності виконувати короткострокові зобов'язання. Для підприємства ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» даний аналіз дозволяє виявити зміни в стані його фінансових ресурсів, що мають безпосередній вплив на ефективність його господарської діяльності та можливість відшкодувати поточні борги (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютні відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Робочий капітал	123586	201504	268920	77918	67416	145334
Коефіцієнт покриття	4,57	5,94	8,13	1,37	2,19	3,56
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,89	4,10	5,90	1,21	1,80	3,01
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,51	2,56	4,09	1,05	1,53	2,58

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Робочий капітал є показником, який демонструє фінансову здатність підприємства покривати свої поточні зобов'язання за рахунок поточних активів. У ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» робочий капітал зростає з 123586 тис. грн у 2021 році до 268920 тис. грн у 2023 році. Це збільшення складає 145,334 тис. грн за три роки, що свідчить про значний приріст ресурсів, доступних для фінансування поточних операцій.

Коефіцієнт покриття є важливим індикатором фінансової ліквідності підприємства, який показує, у скільки разів поточні активи покривають поточні зобов'язання. Протягом аналізованого періоду цей коефіцієнт зростає з 4,57 у 2021 році до 8,13 у 2023 році. Це означає, що підприємство має досить велику подушку безпеки для покриття своїх зобов'язань, що є ознакою високої фінансової стійкості та здатності вчасно виконувати короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнт швидкої ліквідності дає змогу оцінити здатність підприємства покривати зобов'язання за допомогою ліквідних активів, не враховуючи запасів. Протягом аналізованого періоду коефіцієнт швидкої ліквідності зріс з 2,89 у 2021 році до 5,90 у 2023 році. Це свідчить про значне покращення фінансової стійкості компанії, оскільки зростання цього показника означає, що підприємство має достатньо швидко реалізовуваних активів для погашення поточних зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є показником, який визначає здатність підприємства покривати свої поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів, таких як гроші та їх еквіваленти. З 2021 по 2023 рік цей коефіцієнт також збільшився з 1,51 до 4,09, що свідчить про значне покращення здатності підприємства швидко реагувати на потреби в погашенні зобов'язань.

У період з 2021 по 2023 рік спостерігається значне поліпшення ліквідності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», що виявляється в зростанні всіх основних показників ліквідності. Зокрема, робочий капітал зріс на 145,334 тис. грн, а коефіцієнти покриття, швидкої та абсолютної ліквідності також

продемонстрували позитивну динаміку. Найбільше зростання спостерігається в коефіцієнті покриття, що вказує на суттєве покращення здатності підприємства покривати свої зобов'язання за рахунок поточних активів. Поліпшення ліквідності компанії, зокрема через збільшення коефіцієнтів швидкої та абсолютної ліквідності, дозволяє зробити висновок, що підприємство має достатньо ліквідних ресурсів для забезпечення своєї фінансової стійкості та для погашення короткострокових зобов'язань без значних ризиків. Таким чином, ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» знаходиться в хорошому фінансовому стані з точки зору ліквідності, що дає підстави для впевненості у здатності підприємства виконувати свої зобов'язання в майбутньому.

Аналіз показників платоспроможності та фінансової стійкості є важливою частиною фінансової оцінки діяльності підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз показників платоспроможності (фінансової стійкості)

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютні відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт платоспроможності	4,57	5,95	8,13	1,38	2,18	3,56
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	0,84	0,87	0,90	0,03	0,03	0,06
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними запасами	1,77	1,49	1,46	-0,28	-0,03	-0,31
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	3,09	3,45	5,70	0,36	2,25	2,61
Коефіцієнт маневреності власних засобів	0,96	0,61	0,47	-0,35	-0,14	-0,49

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Коефіцієнт платоспроможності є одним із основних показників фінансової стійкості, який вказує на здатність підприємства покривати свої зобов'язання за рахунок наявних активів. У ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» цей коефіцієнт зростає з 4,57 у 2021 році до 8,13 у 2023 році. Збільшення цього показника на 3,56 пункти за три роки вказує на покращення

платоспроможності компанії та здатність більшою мірою виконувати свої фінансові зобов'язання.

Коефіцієнт фінансової стабільності показує частку власних коштів підприємства у його загальних фінансових ресурсах. Для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» цей коефіцієнт поступово зростає з 0,84 у 2021 році до 0,90 у 2023 році. Хоча зміни невеликі (збільшення на 0,06 пункти), цей тренд вказує на незначне підвищення фінансової стабільності та зменшення залежності підприємства від зовнішніх позикових коштів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними запасами відображає частку власних оборотних засобів у загальному обсязі оборотних активів підприємства. Для «Полтавпиво» він знизився з 1,77 у 2021 році до 1,46 у 2023 році. Зниження цього показника на 0,31 пункти свідчить про зменшення рівня забезпеченості підприємства власними коштами для фінансування оборотних активів, що впливає на зростання залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт маневреності робочого капіталу показує частку вільних коштів, що можуть бути використані для покриття поточних зобов'язань. В ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» цей коефіцієнт значно зріс з 3,09 у 2021 році до 5,70 у 2023 році. Збільшення цього показника на 2,61 пункти свідчить про значне покращення здатності підприємства використовувати свої оборотні кошти для маневрування в умовах змінюваного ринку.

Коефіцієнт маневреності власних засобів показує, яку частину власних коштів можна використати для маневрування в бізнесі. У ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» цей коефіцієнт знизився з 0,96 у 2021 році до 0,47 у 2023 році. Зменшення цього показника на 0,49 пункти вказує на зменшення здатності підприємства ефективно використовувати свої власні ресурси для покриття змінюваних потреб.

Протягом 2021-2023 років спостерігається значне покращення коефіцієнта платоспроможності, що свідчить про покращення здатності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» виконувати свої фінансові зобов'язання.

Незважаючи на невеликі зміни в коефіцієнті фінансової стабільності, підприємство поступово знижує свою залежність від зовнішніх фінансових ресурсів, що є позитивним знаком для довгострокової фінансової стійкості. Однак зниження коефіцієнта забезпеченості власними оборотними запасами вказує на можливі проблеми з фінансуванням оборотних активів власними коштами, що збільшує потребу в зовнішньому фінансуванні. Позитивна динаміка коефіцієнта маневреності робочого капіталу свідчить про значне покращення фінансової гнучкості підприємства, однак зменшення коефіцієнта маневреності власних засобів вказує на зниження ефективності використання власних фінансових ресурсів. Загалом, ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє стійку фінансову позицію, хоча для подальшого розвитку необхідно приділити увагу збереженню балансу між власними та позиковими фінансовими ресурсами для забезпечення стабільного зростання та розвитку.

Аналіз показників ділової активності є важливою частиною фінансової оцінки підприємства, оскільки ці показники відображають ефективність використання ресурсів, здатність підприємства швидко реагувати на зміни ринку та оптимізувати свої процеси (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

**Аналіз показників ділової активності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»
за 2021-2023 рр.**

Показники	2021	2022	2023	Абсолютні відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт оборотності активів	0,866	1,459	1,362	0,593	-0,097	0,496
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	3,45	5,46	5,55	2,01	0,09	2,10
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	9,99	30,3	30,2	20,31	-0,10	20,21
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	17,91	43,98	54,18	26,07	10,20	36,27
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,01	1,64	1,52	0,63	-0,12	0,51

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	36	12	12	-24	0	-24
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	20	8	7	-12	-2	-13

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Коефіцієнт оборотності активів показує, скільки разів на рік підприємство обертає свої активи в процесі виробництва та продажу. У ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» цей коефіцієнт зростає з 0,866 у 2021 році до 1,459 у 2022 році, а потім зменшується до 1,362 у 2023 році. Зростання на 0,593 пункти в 2022 році відображає покращення в ефективності використання активів, хоча незначне зниження в 2023 році свідчить про уповільнення цього процесу.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів показує, скільки разів на рік підприємство обертає свої запаси товарів і сировини. Цей коефіцієнт зріс з 3,45 у 2021 році до 5,46 у 2022 році, а потім дещо збільшився до 5,55 у 2023 році. Зростання на 2,10 рази за три роки свідчить про покращення управління запасами та ефективніше використання матеріальних ресурсів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості відображає швидкість, з якою підприємство отримує оплату від своїх клієнтів за рахунок дебіторської заборгованості. Для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» коефіцієнт збільшився з 9,99 у 2021 році до 30,3 у 2022 році, а в 2023 році залишився майже на тому ж рівні — 30,2. Збільшення на 20,31 пункти в 2022 році свідчить про суттєве покращення в управлінні дебіторською заборгованістю та прискорення отримання платежів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує, скільки разів підприємство погашає свої борги перед постачальниками за рік. У ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» цей коефіцієнт зріс з 17,91 у 2021 році до 43,98 у 2022 році, а потім ще більше – до 54,18 у 2023 році. Зростання на 36,27

пункти вказує на більш ефективне управління зобов'язаннями перед постачальниками та скорочення строків погашення боргів.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує, скільки разів власний капітал підприємства обертається за рік. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має зростання коефіцієнта з 1,01 у 2021 році до 1,64 у 2022 році, а потім деяке зниження до 1,52 у 2023 році. Збільшення на 0,63 пункти в 2022 році свідчить про покращення ефективності використання власних коштів, хоча незначне зниження в 2023 році свідчить про уповільнення цього процесу.

Строк погашення дебіторської заборгованості показує середній час, за який підприємство отримує кошти від своїх дебіторів. У ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» цей показник зменшується з 36 днів у 2021 році до 12 днів у 2022 році та 2023 році. Зниження на 24 дні свідчить про значне покращення управління дебіторською заборгованістю та прискорення обігу коштів.

Строк погашення кредиторської заборгованості показує середній час, за який підприємство розраховується з постачальниками. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» скорочує цей показник з 20 днів у 2021 році до 7 днів у 2023 році. Це скорочення на 13 днів вказує на значне покращення в управлінні короткостроковими зобов'язаннями та наявність фінансової гнучкості.

Протягом 2021-2023 років ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показало позитивну динаміку в управлінні активами, зокрема в оборотності матеріальних запасів та дебіторської заборгованості, що вказує на підвищення ефективності використання ресурсів. Підприємство суттєво покращило своє фінансове управління, зокрема через скорочення строків погашення дебіторської та кредиторської заборгованості, що свідчить про зростання фінансової гнучкості та зменшення ризиків. Незважаючи на незначне зниження коефіцієнтів оборотності активів та власного капіталу в 2023 році, загальна тенденція свідчить про покращення ділової активності, що дозволяє підприємству швидше адаптуватися до змін ринку та забезпечувати свою фінансову стійкість. Загалом, ПрАТ «Фірма

«Полтавпиво» демонструє позитивну динаміку в показниках ділової активності, що підтверджує ефективність проведених заходів щодо оптимізації обігових активів та зобов'язань.

Аналіз вірогідності банкрутства за допомогою моделі Альтмана є ефективним інструментом для оцінки фінансового стану підприємства та прогнозування його здатності уникнути банкрутства в майбутньому. Модель Альтмана враховує кілька ключових фінансових показників, які дозволяють визначити рівень фінансової стійкості та ризиків підприємства. У цьому аналізі розглядається застосування моделі Альтмана до ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 роки (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

**Аналіз вірогідності банкрутства по моделі Альтмана
(характеристика моделі) для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023**

рр.

Показник	Розрахунок за моделлю	2021	2022	2023	Абсолютні відхилення		
					2022/2021	2023/2022	2023/2021
X1	Чистий оборотний капітал / Загальна величина активів (валюта балансу)	0,372	0,486	0,541	0,114	0,055	0,169
X2	Нерозподілений прибуток / Загальна величина активів (валюта балансу)	0,383	0,517	0,605	0,134	0,088	0,222
X3	Операційний прибуток / Загальна величина активів (валюта балансу)	0,283	0,556	0,426	0,273	-0,130	0,143
X4	Статутний капітал / Зобов'язання	1,950	1,650	1,790	-0,300	0,140	-0,160
X5	Виручка від продажу / Загальна величина активів (валюта балансу)	0,974	1,600	1,360	0,626	-0,240	0,386
Z-рахунок Альтмана		3,936	3,936	4,896	4,732	0,960	-0,164

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Проведений рахунок ймовірності банкрутства за моделлю Альтмана визначається на основі усіх п'яти вище зазначених показників і дає загальну оцінку фінансової стабільності підприємства. У ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Z-рахунок зріс з 3,936 у 2021 році до 4,896 у 2023 році. Це свідчить про значне покращення фінансової стійкості та зниження ймовірності банкрутства підприємства, оскільки значення Z-рахунку понад 3 вказує на низький ризик банкрутства.

За результатами розрахунків, ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показало позитивну динаміку за основними показниками моделі Альтмана, зокрема в аспектах оборотного капіталу, нерозподіленого прибутку та виручки від продажу. Це вказує на значне покращення ліквідності та ефективності використання активів. Зниження показника ефективності операційної діяльності (X3) у 2023 році свідчить про тимчасове погіршення операційної ефективності, що потребує додаткової уваги з боку керівництва щодо оптимізації витрат і підвищення продуктивності. Хоча показник фінансової стійкості за рахунок статутного капіталу (X4) зменшився, він залишається на високому рівні, що свідчить про достатню фінансову стабільність підприємства. Проте, це зниження слід враховувати при плануванні фінансової стратегії компанії. Загальний Z-рахунок свідчить про те, що підприємство має низький ризик банкрутства, оскільки його значення в 2023 році складає 4,896, що вказує на високу фінансову стійкість. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» продовжує демонструвати стабільні фінансові результати, зберігаючи низький ризик банкрутства за моделлю Альтмана, що робить компанію фінансово стійкою в умовах сучасних економічних викликів.

Одна з найбільш застосовуваних моделей для оцінки фінансової стабільності та здатності організації уникнути кризових ситуацій – це модель Ліса (табл. 2.10).

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» продемонструвало покращення показників фінансової стабільності за всіма основними компонентами моделі Ліса, зокрема зростанням оборотних активів та власного капіталу відносно позикового. Збільшення коефіцієнтів ліквідності та прибутковості свідчить про ефективніше управління активами та прибутком підприємства в порівнянні з попередніми роками.

Таблиця 2.10

**Розрахунок імовірності банкрутства підприємства за моделлю Ліса
для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.**

Показник	2021	2022	2023	Абсолютні відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
A= всього оборотні активи / актив балансу	0,476	0,585	0,616	0,109	0,031	0,140
B= фінансовий результат від операційної діяльності / актив балансу	0,086	0,255	0,221	0,169	-0,034	0,135
C= нерозподілений прибуток / актив балансу	0,383	0,517	0,605	0,134	0,088	0,222
D= власний капітал / позиковий капітал	8,07	8,88	11,85	0,81	2,97	3,78
Z-рахунок за моделлю Ліса	5,6141	6,44	8,2517	0,8259	1,8117	2,6376

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Зниження фінансового результату від операційної діяльності в 2023 році вказує на певні тимчасові проблеми в операційній діяльності. Це потребує додаткового аналізу для визначення причин та розробки стратегій для покращення ефективності.

Показник Z-рахунку, що зріс до 8,2517 у 2023 році, свідчить про низький рівень ризику банкрутства для підприємства. Це підтверджує фінансову стабільність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на поточний момент. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має низьку ймовірність банкрутства, що підтверджується позитивними тенденціями у всіх фінансових показниках моделі Ліса. Це свідчить про стабільне фінансове становище підприємства та його здатність успішно розвиватися в умовах ринкової невизначеності.

Однією з поширених методик прогнозування ймовірності банкрутства є модель Тоффлера і Тішоу (табл. 2.11).

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє позитивні фінансові тенденції коефіцієнта ймовірності банкрутства за 2021-2023 роки, що підтверджується зростанням усіх ключових показників моделі Тоффлера і Тішоу.

Таблиця 2.11

**Розрахунок імовірності банкрутства підприємства за моделлю
Тоффлера і Тішоу для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.**

Показник	2021	2022	2023	Абсолютні відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
A= фінансовий результат від операційної діяльності / поточні зобов'язання і забезпечення	0,828	2,593	2,913	1,765	0,320	2,085
B= всього оборотні активи / довгострокові зобов'язання і забезпечення + поточні зобов'язання і забезпечення	2,682	4,669	6,396	1,987	1,727	3,714
C= поточні зобов'язання і забезпечення / актив балансу	0,104	0,098	0,076	-0,006	-0,022	-0,028
D= чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / актив балансу	0,974	1,602	1,362	0,628	-0,240	0,388
Z-рахунок за моделлю Тоффлера і Тішоу	4,588	9,962	10,747	5,374	0,785	6,159

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Підприємство має високу фінансову стійкість, оптимальну структуру капіталу та низьку ймовірність банкрутства, що створює сприятливі умови для його подальшого розвитку.

Оцінка фінансового стану підприємства є важливою складовою управління його діяльністю, особливо в умовах економічної нестабільності. Одним із методів прогнозування ймовірності банкрутства є модель Спрінгейта, яка базується на аналізі чотирьох фінансових коефіцієнтів, що охоплюють ліквідність, прибутковість, ефективність використання зобов'язань та продуктивність активів (табл. 2.12).

Показник «робочий капітал / актив балансу» свідчить про зростання фінансової стійкості ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2021-2023 роках, що є позитивним сигналом для короткострокових інвесторів і кредиторів.

Таблиця 2.12

**Розрахунок імовірності банкрутства підприємства за моделлю
Спрінгейта для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.**

Показник	2021	2022	2023	Абсолютні відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
A= робочий капітал / актив балансу	0,372	0,486	0,541	0,114	0,055	0,169
B= фінансовий результат до оподаткування / актив балансу	0,078	0,249	0,218	0,171	-0,031	0,140
C= валовий прибуток / поточні зобов'язання і забезпечення	2,710	5,640	5,620	2,930	-0,020	2,910
D= собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)/ актив балансу	0,691	1,050	0,937	0,359	-0,113	0,246
Z-рахунок за моделлю Спрінгейта	11,421	22,104	21,485	10,683	-0,619	10,064

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Значення коефіцієнта «фінансовий результат до оподаткування / актив балансу» демонструє покращення рентабельності активів, що свідчить про підвищення ефективності управління підприємством. Незначне зниження у 2023 році не вплинуло на загальну позитивну динаміку. Значне зростання коефіцієнта «валовий прибуток / поточні зобов'язання і забезпечення» вказує на покращення здатності підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, що знижує ризики ліквідності. Коефіцієнт «собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)/ актив балансу» свідчить про раціональне використання активів для забезпечення виробничої діяльності, що сприяє зростанню ефективності підприємства. Значення Z-рахунку за моделлю Спрінгейта суттєво перевищують критичний поріг, що підтверджує низьку ймовірність банкрутства ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Підприємство демонструє стабільний розвиток і здатність ефективно адаптуватися до економічних викликів. Результати розрахунків за моделлю Спрінгейта підтверджують, що ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» перебуває у фінансово стабільному стані з мінімальними ризиками банкрутства. Позитивна

динаміка ключових показників свідчить про ефективне управління ресурсами підприємства, що забезпечує його конкурентоспроможність та довгострокову стабільність.

Одним із ефективних методів прогнозування банкрутства є модель О. Терещенка, яка базується на розрахунку інтегрального показника Z-рахунку (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

**Розрахунок імовірності банкрутства підприємства за моделлю
О. Терещенко для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.**

Показник	2021	2022	2023	Абсолютні відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
X1= чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / довгострокові зобов'язання і забезпечення + поточні зобов'язання і забезпечення	6,13	12,67	13,47	6,54	0,80	7,34
X2= пасив балансу/ довгострокові зобов'язання і забезпечення + поточні зобов'язання і забезпечення	6,3	7,9	9,9	1,60	2,00	3,60
X3= чистий фінансовий результат / середньорічна сума активу балансу	0,055	0,179	0,170	0,12	-0,01	0,12
X4= чистий фінансовий результат / чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0,064	0,122	0,124	0,06	0,00	0,06
X5= запаси / чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0,18	0,11	0,12	-0,07	0,01	-0,06
«X6= чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / основний капітал (необоротні активи	1,86	3,87	3,56	2,01	-0,31	1,70
Z-рахунок за моделлю О. Терещенко	3,87	5,83	6,44	1,96	0,61	2,57

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Показник X1 демонструє ефективність покриття зобов'язань чистим доходом. Збільшення з 6,13 у 2021 році до 13,47 у 2023 році (+7,34) вказує на суттєве покращення платоспроможності підприємства. Зростання показника X2 з 6,3 у 2021 році до 9,9 у 2023 році (+3,60) свідчить про посилення

фінансової незалежності підприємства. Коефіцієнт X3 показує рентабельність активів. Значення зросло з 0,055 у 2021 році до 0,170 у 2023 році. Показник рентабельності продажів (X4) зріс з 0,064 у 2021 році до 0,124 у 2023 році, залишаючись стабільним у 2022-2023 роках, що вказує на послідовне підвищення прибутковості. Зниження коефіцієнта X5 з 0,18 у 2021 році до 0,12 у 2023 році (-0,06) свідчить про більш раціональне управління запасами. Зростання коефіцієнта X6 з 1,86 у 2021 році до 3,56 у 2023 році (+1,70) підтверджує ефективніше використання основного капіталу. Комплексний показник Z-рахунку зріс з 3,87 у 2021 році до 6,44 у 2023 році (+2,57). Позитивна динаміка Z-рахунку за моделлю О. Терещенка вказує на те, що ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє високий рівень фінансової стабільності та має мінімальний ризик банкрутства в аналізованому періоді. Підприємство успішно адаптується до економічних викликів та підтримує ефективність діяльності.

Модель Бівера є одним із найбільш простих і ефективних методів для оцінки ймовірності банкрутства підприємства. Вона базується на розрахунку коефіцієнта, що показує співвідношення між фінансовим результатом підприємства (з урахуванням амортизації) та його довгостроковими зобов'язаннями (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Розрахунок імовірності банкрутства підприємства за моделлю Бівера для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр.

Показник	2021	2022	2023	Абсолютні відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт Бівера= чистий фінансовий результат + амортизація / довгострокові зобов'язання і забезпечення	3,81	12,21	12,78	8,40	0,57	8,97

Джерело: розроблено автором на основі [44].

Коефіцієнт Бівера розраховується як відношення чистого фінансового результату підприємства (з урахуванням амортизації) до довгострокових зобов'язань і забезпечень. Цей показник демонструє, наскільки підприємство

спроможне генерувати фінансові ресурси для обслуговування своїх довгострокових зобов'язань. У 2021 р. значення коефіцієнта Бівера склало 3,81, що є помірним показником фінансової стійкості. У 2022 році коефіцієнт зріс до 12,21, що свідчить про значне покращення здатності підприємства обслуговувати свої довгострокові зобов'язання. Абсолютне зростання показника становить +8,40 порівняно з 2021 роком. У 2023 році значення коефіцієнта продовжило зростати до 12,78, однак темпи збільшення сповільнилися. Абсолютне зростання у порівнянні з 2022 роком становить +0,57, а порівняно з 2021 роком — +8,97. Зростання коефіцієнта Бівера за три роки свідчить про покращення фінансової стабільності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», що забезпечує низький ризик банкрутства.

Варто відзначити, що коефіцієнт Бівера зріс із 3,81 у 2021 році до 12,78 у 2023 році. Це свідчить про суттєве покращення фінансового стану підприємства, особливо у 2022 році. Значення коефіцієнта значно перевищує порогові значення, характерні для підприємств з високим ризиком банкрутства. Це підтверджує здатність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» ефективно генерувати фінансові ресурси для виконання зобов'язань. Послідовне зростання показника вказує на стабільність і зменшення ризиків неплатоспроможності. Особливо це важливо в умовах макроекономічних викликів, з якими стикалося підприємство у досліджуваній період. Підприємство має високий потенціал для подальшого розвитку та збереження фінансової стабільності, що сприяє підвищенню його конкурентоспроможності на ринку.

Таким чином, аналіз за моделлю Бівера підтверджує фінансову стійкість ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2021-2023 роках та вказує на низьку ймовірність банкрутства підприємства в коротко- та середньостроковій перспективі.

Розрахунок імовірності банкрутства підприємства за рейтинговим числом Сайфуліна-Кадикова є ефективним методом для аналізу фінансового стану компаній (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

**Розрахунок імовірності банкрутства підприємства за рейтинговим
числом (автори – Р. Сайфулін, Г. Кадиков) для ПрАТ «Фірма
«Полтавпиво» за 2021-2023 рр.**

Показник	2021	2022	2023	Абсолютні відхилення		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт фінансової незалежності (Кфн)= власний капітал / пасив балансу	0,84	0,87	0,90	0,03	0,03	0,06
Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл)=всього оборотних активів / поточні зобов'язання і забезпечення	4,57	5,94	8,13	1,37	2,19	3,56
Інтенсивність обігу активів (Ки)= чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / актив балансу	0,97	1,60	1,36	0,63	-0,24	0,39
Рентабельність реалізації продукції (Крп)= (чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) – адміністративні витрати – витрати на збут) / чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0,26	0,26	0,23	0,00	-0,03	-0,03
Рентабельність власного капіталу (Крк)= чистий фінансовий результат / власний капітал	0,07	0,23	0,19	0,16	-0,04	0,12
$R=2*Кфн+0,1*Кпл+0,08*Ки+0,45*Крп+Крк$	2,4	2,81	2,98	0,41	0,17	0,58

Джерело: розроблено автором на основі [44].

За період 2021–2023 років спостерігалось зростання фінансової незалежності (Кфн) з 0,84 до 0,90, що свідчить про зміцнення частки власного капіталу в загальній структурі пасиву балансу. Абсолютне зростання за період становило +0,06, що є позитивним сигналом для інвесторів та кредиторів.

Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл) збільшився з 4,57 у 2021 році до 8,13 у 2023 році. Найбільше зростання спостерігалось у 2023 році, коли

показник зріс на 2,19 порівняно з попереднім роком. Це демонструє посилення платоспроможності підприємства.

Значення інтенсивності обігу активів (K_i) зросло з 0,97 у 2021 році до 1,36 у 2023 році, попри невелике зниження у 2023 році на -0,24 порівняно з 2022 роком. Це свідчить про загальне покращення ефективності використання активів.

Рентабельність реалізації продукції (K_{rp}) залишався стабільним у 2021–2022 роках на рівні 0,26, але знизився до 0,23 у 2023 році, що відображає невелике погіршення прибутковості продукції.

Значення рентабельності власного капіталу ($K_{рк}$) значно зросло у 2022 році до 0,23 (з 0,07 у 2021 році), але у 2023 році знизилося до 0,19, що свідчить про деяке зменшення ефективності використання власного капіталу.

Значення рейтингового числа (R) зросло з 2,40 у 2021 році до 2,98 у 2023 році, що свідчить про послідовне покращення загального фінансового стану підприємства. Найбільший приріст відбувся у 2022 році (+0,41), а загальне зростання за три роки склало +0,58.

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє стабільне покращення фінансової незалежності та платоспроможності, що забезпечує підприємству високу стійкість до можливих ризиків банкрутства. Інтенсивність обігу активів зростала, що свідчить про раціональне використання ресурсів. Однак невелике зниження у 2023 році потребує додаткового аналізу для визначення причин. Хоча рентабельність реалізації та власного капіталу дещо знизилися у 2023 році, підприємство залишається фінансово стійким завдяки високим показникам ліквідності. Зростання рейтингового числа до 2,98 вказує на низький ризик банкрутства. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє позитивну динаміку розвитку, що забезпечує його конкурентоспроможність та стійкість до зовнішніх викликів.

Отже, фінансовий аналіз підтверджує стабільний і позитивний розвиток підприємства в досліджуваний період, що створює сприятливі перспективи для подальшого зростання. Фінансовий стан ПрАТ «Фірма

«Полтавпиво» характеризується стабільністю та позитивними тенденціями у динаміці основних показників за 2021–2023 роки. Зростання коефіцієнта фінансової стійкості до 0,90 і коефіцієнта маневреності робочого капіталу до 5,70 свідчить про високий рівень фінансової автономії підприємства. Незважаючи на незначне зниження окремих показників оборотності, загальний рівень ліквідності та фінансової стабільності суттєво підвищився.

Висновки до розділу 2

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» демонструє стабільне зростання, впроваджуючи сучасні технології та оптимізуючи виробничі процеси. Збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 109,68% у 2023 році в порівнянні з 2021 роком, паралельно зі зменшенням чисельності персоналу, свідчить про ефективне використання ресурсів та впровадження інновацій. Зростання продуктивності праці на 115,76% вказує на високу ефективність діяльності підприємства, що є результатом успішного стратегічного управління, модернізації та оптимізації виробничих процесів.

Комплексний техніко-економічний аналіз діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. показав стабільний розвиток підприємства. Значне зростання чистого доходу від реалізації продукції на 109,68% та чистого прибутку на 307,76% свідчить про ефективне управління ресурсами. Водночас позитивна динаміка оборотних активів (+93,81%) та власного капіталу (+60%) підкреслює покращення фінансової стійкості підприємства, що є важливим підґрунтям для його подальшого розвитку.

Результати аналізу показників фінансового стану ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021–2023 роки вказують на значний прогрес у ліквідності та фінансовій стійкості. Підвищення коефіцієнтів покриття та швидкої ліквідності на 3,56 і 3,01 відповідно свідчить про зростання спроможності

підприємства виконувати поточні зобов'язання. Однак незначне зниження коефіцієнта забезпеченості власними оборотними запасами потребує подальшого аналізу для мінімізації ризиків.

РОЗДІЛ 3 ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ МІНІМІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ У ПРАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»

3.1. Ідентифікація ризиків діяльності підприємства

Визначення та аналіз ризиків є важливою складовою управлінської діяльності підприємства, оскільки дозволяє прогнозувати можливі загрози та вчасно вжити необхідних заходів для їх мінімізації. У сучасних умовах, коли економічна ситуація в Україні значно ускладнена через війни, зміни в економіці та нові виклики на внутрішньому та зовнішньому ринках, для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» важливо ретельно оцінювати і управлінські, фінансові, операційні та стратегічні ризики, що виникають внаслідок різноманітних факторів. Застосування сучасних методів аналізу дозволяє виявити основні ризики, які можуть впливати на фінансову стабільність та конкурентоспроможність компанії.

Оцінка ризиків діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» була здійснена групою експертів компанії на основі комплексного аналізу зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливали на підприємство в період з 2021 по 2023 рік. Оцінювання проводилося за допомогою системи балів, що дозволяє ідентифікувати та ранжувати ризики згідно з їх важливістю та впливом на фінансову стабільність та операційну діяльність підприємства. Процес оцінювання здійснювався в кілька етапів:

1. Збір інформації. На першому етапі були зібрані дані про внутрішні та зовнішні фактори, які могли впливати на діяльність підприємства. Цей етап включав вивчення фінансової звітності, аналіз макроекономічної ситуації, а також інформацію про постачання сировини, попит на продукцію та операційні проблеми.

2. Оцінка ризиків. На основі зібраних даних була визначена ймовірність виникнення кожного виду ризику, а також його потенційний

вплив на діяльність компанії. Бал від 1 до 10 був наданий кожному ризику залежно від його серйозності. Наприклад, якщо ризик мав значний вплив, йому присвоювали вищі бали, якщо ж вплив був незначним – менші.

3. Визначення балів. Оцінка здійснювалася командою фахівців компанії, серед яких були фінансові аналітики, керівники відповідних підрозділів, а також зовнішні консультанти, залучені для аналізу ситуації на ринку. Оцінка ризиків проводилась один раз на рік (з 2021 по 2023 роки) для того, щоб врахувати зміни в економічних умовах, а також зовнішні фактори, зокрема воєнні дії, які мали суттєвий вплив на діяльність компанії.

4. Аналіз результатів. Після надання оцінок експертами, проводився аналіз отриманих результатів. Це дозволило сформулювати загальну картину ризиків та визначити найбільш критичні для компанії фактори.

5. Оновлення даних. Щороку під час оцінки ризиків урахувалась динаміка змін в економічних, політичних та соціальних умовах, що дозволяло коригувати стратегію управління ризиками в залежності від нових обставин.

Таким чином, оцінка ризиків була результатом системної роботи внутрішніх експертів і зовнішніх консультантів, яка проводилась на щорічній основі з урахуванням реальних економічних та зовнішньополітичних умов.

В умовах військових дій в Україні діяльність підприємств зіштовхується з численними ризиками, що впливають на їхню фінансово-економічну стабільність та конкурентоспроможність. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2021–2023 рр. змушене було адаптувати свою діяльність до нових умов. До ключових економічних ризиків відноситься зміна попиту на продукцію внаслідок скорочення купівельної спроможності населення. Війна спричинила перебої в постачанні сировини та компонентів, що вплинуло на собівартість продукції (рис. 3.1). Оцінка ризиків здійснена за 10-бальною шкалою. Війна призвела до значного зростання зазначених ризиків, зокрема, через інфляційні процеси та порушення логістичних ланцюгів.

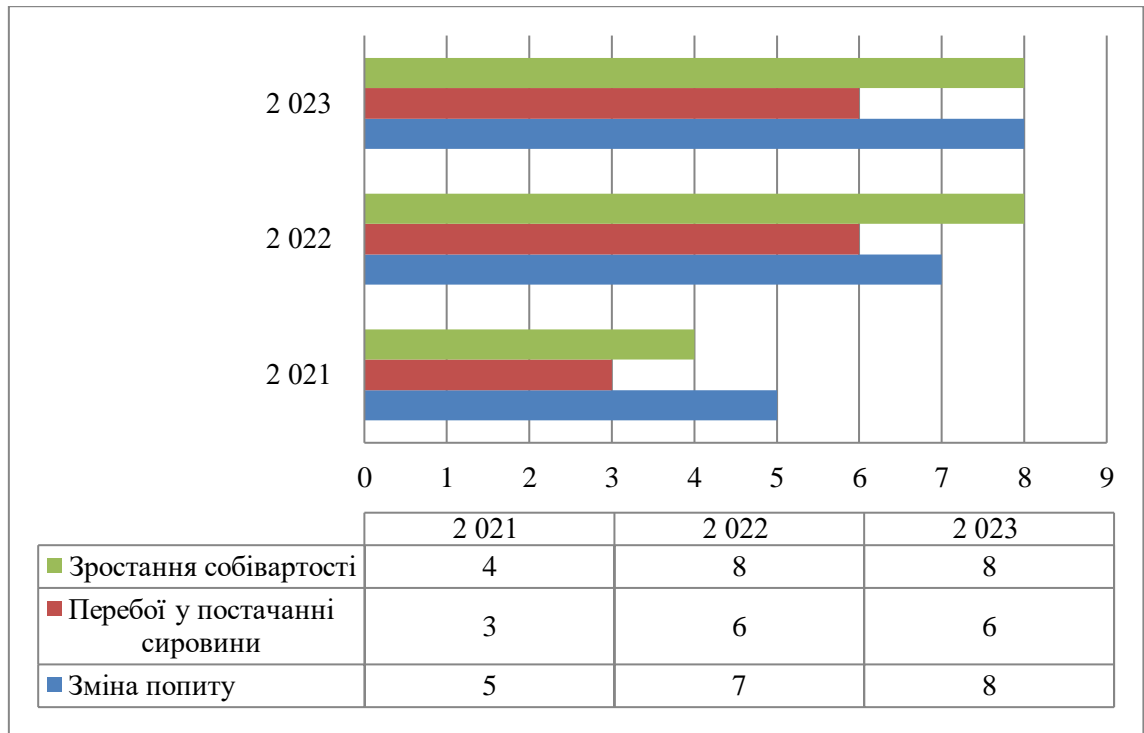

Рис. 3.1. Основні економічні ризики ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021–2023 рр. (розроблено автором)

Оцінка зміни попиту на продукцію ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021–2023 рр. показала поступове зростання ризику, що свідчить про збільшення непередбачуваності на ринку споживання пива. У 2021 році ризик зміни попиту був оцінений на рівні 5, що вказує на середню ймовірність впливу цього чинника на діяльність підприємства. Вже у 2022 році оцінка підвищилася до 7, що вказує на більш високий рівень невизначеності у споживчих настроях в умовах економічної кризи та війни в Україні. У 2023 році значення ризику досягло 8, що вказує на значну волатильність попиту через фактори, пов'язані із економічними труднощами, скороченням купівельної спроможності та зміною пріоритетів споживачів під час війни. Зростання оцінки свідчить про погіршення ситуації з попитом, що вимагає від підприємства гнучкості та адаптації до нових умов.

Ризик перебоїв у постачанні сировини для виробництва пива в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2021 році був оцінений на рівні 3, що свідчить про відносно низьку ймовірність таких проблем на той момент. Однак у 2022 та

2023 роках оцінка ризику збільшилася до 6, що вказує на серйозне посилення проблем у ланцюгах постачання через економічні труднощі, обмеження на сировину внаслідок війни та зміну логістичних маршрутів. Перебої у постачанні сировини є важливим чинником, який значно впливає на виробничу здатність підприємства та його здатність забезпечити стабільний випуск продукції, що, в свою чергу, підвищує рівень ризику для компанії.

Оцінка зростання собівартості продукції ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показує поступове збільшення цього ризику протягом 2021–2023 років. У 2021 році рівень ризику був оцінений на 4, що вказує на помірковане зростання витрат. У 2022 та 2023 роках оцінка зросла до 8, що є значним показником, який відображає вплив інфляції, збільшення витрат на сировину, енергоносії та транспорт. Зростання собівартості, особливо в умовах війни, стає одним з основних економічних ризиків, оскільки це напряму впливає на фінансову стабільність компанії та її здатність підтримувати конкурентоспроможні ціни на продукцію.

Підвищення оцінок економічних ризиків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021–2023 рр. свідчить про значну еволюцію загроз, з якими стикається підприємство в умовах війни та економічної нестабільності. Зміна попиту, перебої у постачанні сировини та зростання собівартості стали важливими чинниками ризику, що потребують негайних дій для забезпечення стабільності та збереження позицій на ринку. Оцінка цих ризиків дозволяє підприємству правильно налаштувати стратегії управління ризиками, зокрема через диверсифікацію постачальників, покращення внутрішніх процесів та адаптацію до змін в економічному середовищі.

Фінансова нестабільність вплинула на кредиторську заборгованість підприємства, доступ до фінансових ресурсів і зростання витрат на обслуговування боргів. Головною причиною зростання фінансових ризиків є макроекономічна нестабільність, викликана війною, яка ускладнила фінансування діяльності підприємства (рис. 3.2).

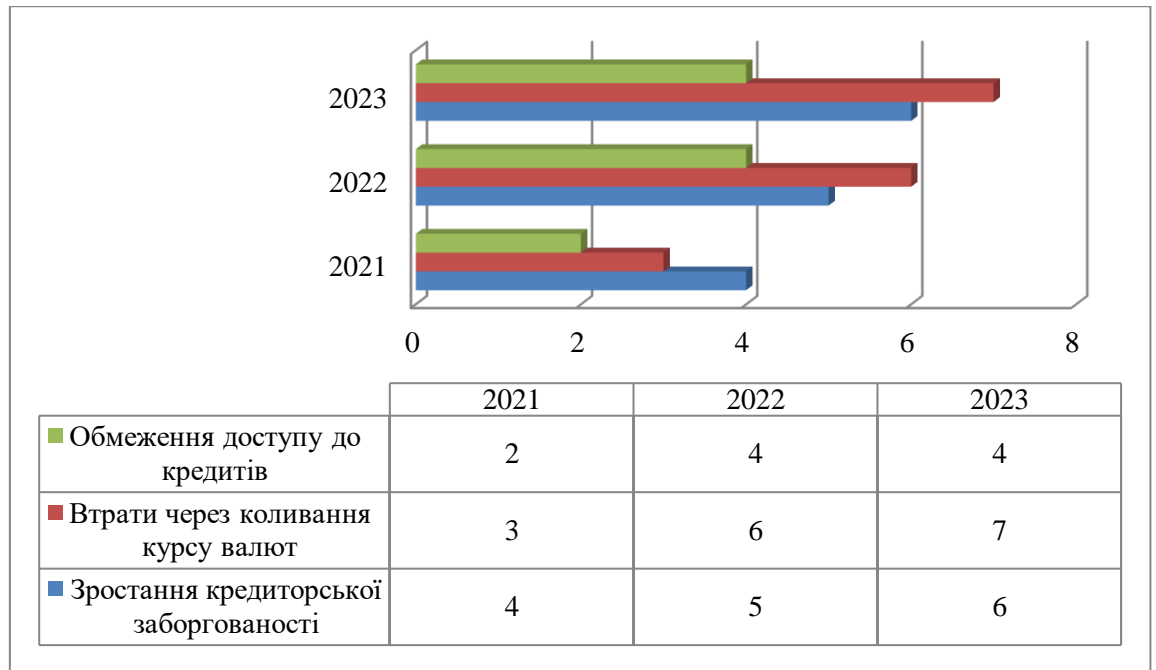

Рис. 3.2. Динаміка фінансових ризиків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. (розроблено автором)

Оцінка ризику зростання кредиторської заборгованості в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показала поступове збільшення протягом 2021–2023 років. У 2021 році цей ризик був оцінений на рівні 4, що вказує на середній рівень загрози щодо збільшення боргів підприємства перед постачальниками чи іншими кредиторами. У 2022 році оцінка зросла до 5, що вказує на деяке погіршення ситуації в умовах економічної кризи та зростання витрат. У 2023 році рівень ризику досяг 6, що є значним збільшенням, що свідчить про постійне погіршення ліквідності підприємства, ймовірно, через скорочення доходів та посилення економічної нестабільності внаслідок війни. Зростання на 50% є тривожним сигналом, який потребує вжиття заходів для контролю боргових зобов'язань та покращення фінансового стану.

Ризик втрат через коливання курсу валют значно зріс у 2022-2023 роках. У 2021 році цей ризик був оцінений на 3, що вказує на помірковану ймовірність впливу коливань валютних курсів на фінансові результати підприємства. Однак, у 2022 році оцінка зросла до 6, що вказує на більш високий рівень цього ризику через економічні коливання, спричинені війною

та іншими макроекономічними факторами. У 2023 році ризик досяг 7, що свідчить про серйозний вплив змін валютних курсів, особливо в умовах економічної нестабільності, інфляції та зниження курсу національної валюти. Зростання на 133,3% є відображенням значного впливу валютних коливань на фінансові показники компанії, що підвищує потребу у використанні хеджування валютних ризиків та адаптації до нових економічних умов.

Ризик обмеженого доступу до кредитних ресурсів у 2021 році був оцінений на 2, що свідчить про низьку ймовірність виникнення цього ризику. Однак у 2022 році оцінка підвищилась до 4, що вказує на значне погіршення доступності кредитних ресурсів через обмеження фінансових установ в умовах економічної кризи та війни. У 2023 році ризик залишився на рівні 4, що означає стабільність ситуації, але на високому рівні загрози. Підвищення ризику на 100% вказує на значні труднощі для підприємства у забезпеченні необхідного фінансування, що приводить до обмеження можливостей для розвитку та інвестицій.

Динаміка фінансових ризиків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показує значне загострення фінансових проблем підприємства протягом 2021–2023 років. Зростання кредиторської заборгованості, коливання валютних курсів та обмеження доступу до кредитів є серйозними загрозами для стабільності підприємства. Зростання цих ризиків на 50%, 133,3% та 100% відповідно вказує на необхідність термінових заходів для зменшення фінансових втрат та підвищення ліквідності компанії. Рекомендується впровадити ефективні механізми управління валютними ризиками, а також розробити стратегії щодо покращення фінансової стійкості та зменшення залежності від зовнішнього фінансування.

До операційних ризиків слід віднести втрати у виробничих потужностях, перебої у постачанні електроенергії та інші інфраструктурні проблеми (рис. 3.3).

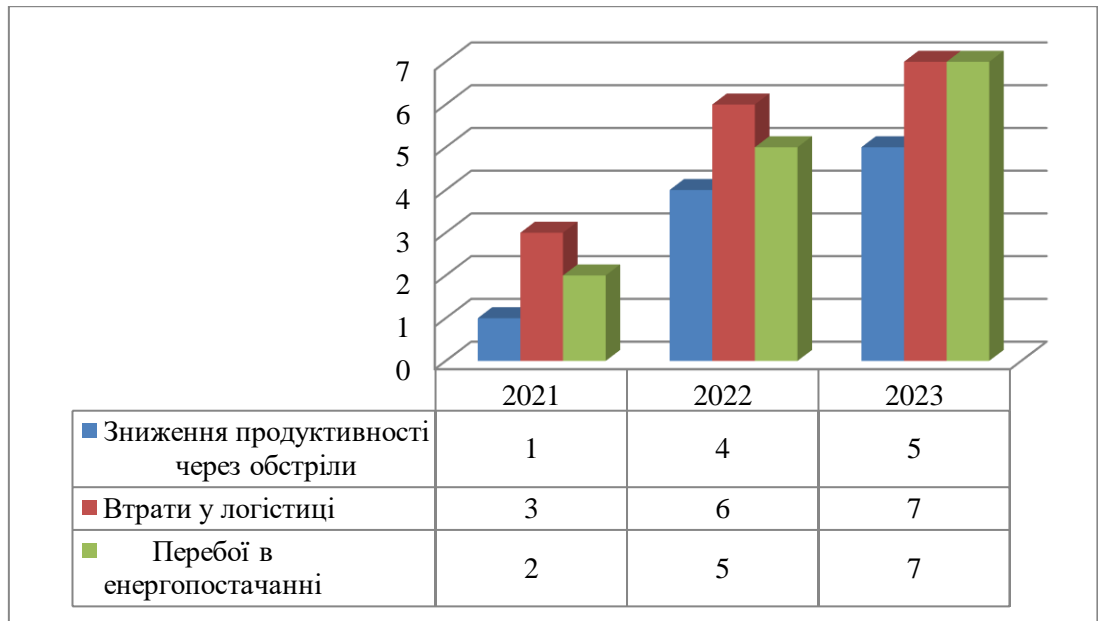

Рис. 3.3. Операційні ризики ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021–2023 рр. (розроблено автором)

Операційні ризики є невід’ємною частиною діяльності будь-якого підприємства, що займається виробничою діяльністю, і їх управління має вирішальне значення для стабільності та ефективності бізнесу. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» також піддається впливу різноманітних операційних ризиків, особливо в умовах складної економічної ситуації, що склалася в Україні після початку війни. Операційні ризики, зокрема перебої в енергопостачанні, зниження продуктивності через обстріли та втрати у логістиці, можуть мати значний вплив на виробничі процеси та фінансові результати компанії. Згідно з даними за 2021–2023 роки, спостерігається значне зростання кожного з цих ризиків, що вказує на необхідність впровадження комплексних заходів для їх мінімізації.

У 2021 році ризик перебоїв в енергопостачанні був оцінений на рівні 2, що вказує на низький рівень загрози для виробничих процесів компанії. Однак з початком війни та зростанням економічної нестабільності в Україні, перебої з електропостачанням стали значною проблемою. У 2022 році рівень ризику зріс до 5, що свідчить про суттєве погіршення ситуації через масові обстріли інфраструктури та зниження стабільності енергопостачання. У 2023

році оцінка ризику досягла 7, що є значним зростанням на 250%. Це свідчить про серйозні перешкоди для безперервного виробництва та збільшення витрат на відновлення енергопостачання, що прямо впливає на операційну ефективність підприємства.

Зниження продуктивності через обстріли стало значною проблемою для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» у 2022–2023 роках. У 2021 році ризик зниження продуктивності був оцінений на мінімальному рівні 1, що відображало відсутність значних загроз. Проте після початку військових дій, у 2022 році цей ризик збільшився до 4, що свідчить про серйозні труднощі, зокрема пошкодження виробничих потужностей, перерви в роботі та загальну зупинку деяких процесів. У 2023 році цей ризик досяг 5, що відображає на 400% збільшення впливу обстрілів на роботу підприємства. Це призводить до значних втрат у вигляді зниження обсягів виробництва та додаткових витрат на відновлення інфраструктури.

Ризик втрат у логістиці у ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» відзначався стабільним, але збільшувався у зв'язку з війною та труднощами, які виникали на транспортних шляхах. У 2021 році цей ризик був оцінений на 3, що свідчить про помірний рівень загрози. Однак із погіршенням ситуації у 2022 році оцінка ризику збільшилась до 6, що вказує на значні труднощі в доставці сировини та готової продукції через блокування доріг, небезпеку для транспортування та підвищену вартість логістичних послуг. У 2023 році ризик залишився на рівні 7, що свідчить про продовження складнощів у логістичних ланцюгах, зокрема через обстріли та бойові дії. Зростання на 133,3% підкреслює серйозність ситуації, коли логістичні втрати можуть знижувати прибутковість та надійність поставок.

Операційні ризики ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2021–2023 років демонструють суттєве загострення в умовах війни та економічної кризи. Зростання ризиків, пов'язаних з перебоями в енергопостачанні, зниженням продуктивності через обстріли та втратами у логістиці, вимагає термінових і зважених заходів для забезпечення безперебійної роботи

підприємства. Найбільше зростання ризику спостерігається у питаннях енергопостачання та зниження продуктивності, що є результатом безпосереднього впливу військових дій. Для зменшення цих ризиків необхідно інвестувати в альтернативні джерела енергії, зміцнити інфраструктуру та розробити нові логістичні маршрути, що допоможуть знизити залежність від уразливих ланцюгів постачання. Впровадження стратегії управління ризиками є важливим кроком для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності компанії у цих складних умовах.

Отже, проведена ідентифікація ризиків діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021–2023 рр. дозволила визначити основні проблеми, спричинені війною. Підприємству слід зосередитися на диверсифікації постачальників, впровадженні альтернативних джерел енергії та розробці антикризових стратегій для мінімізації негативного впливу ризиків. Систематичні ризики зросли через непередбачувані обставини, такі як руйнування інфраструктури та обмеження доступу до ресурсів.

3.2. Діагностика внутрішніх та зовнішніх чинників ризику підприємства

Управління ризиками на підприємстві є важливим елементом забезпечення стабільної діяльності в умовах економічних і соціальних змін, особливо за таких складних умов, як війна в Україні. У процесі господарської діяльності кожне підприємство стикається з різноманітними ризиками, які можуть негативно вплинути на його фінансову стабільність, репутацію та ефективність роботи. Для компанії, що займається виробництвом пива, як ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», важливими є ризики, пов'язані з виробничими процесами, маркетинговими стратегіями, постачанням сировини та змінами в нормативно-правовій базі. Ідентифікація та управління цими ризиками є необхідними для забезпечення стійкості підприємства та його здатності адаптуватися до змін у ринковому середовищі.

Табл. 3.1 містить основні категорії ризиків, з якими зіштовхується ПрАТ «Фірма «Полтавпиво».

Таблиця 3.1

Характеристика ризиків діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Категорія ризику	Характеристика ризику	Ймовірність	Вплив	Стратегія управління ризиком
Ризик виробничих збоїв	Виникнення поломок обладнання, що призводить до зупинки виробничого процесу.	Середня	Високий	Регулярне технічне обслуговування обладнання, модернізація.
Ризик зміни законодавства	Зміни в нормативно-правових актах, які можуть змінити умови ліцензування або оподаткування.	Висока	Середній	Моніторинг змін у законодавстві, адаптація до нових вимог.
Ризик дефіциту сировини	Недостатня кількість або зростання вартості сировини (наприклад, хмелю, ячменю).	Середня	Високий	Диверсифікація постачальників, укладання довгострокових контрактів.
Ризик коливання цін на ринку	Зміни цін на пиво через конкуренцію, сезонні коливання попиту.	Висока	Середній	Гнучка цінова політика, вивчення конкурентного середовища.
Фінансові ризики	Нестабільність валютних курсів, процентних ставок, змін в економічній ситуації.	Середня	Високий	Використання хеджування, збереження ліквідності.
Ризик репутаційних втрат	Втрата споживацької довіри через погану якість продукції або негативні новини.	Низька	Високий	Контроль якості продукції, PR кампанії, робота з медіа.
Ризик природних катастроф	Повені, пожежі або інші природні катастрофи, які можуть зруйнувати виробничі потужності.	Низька	Високий	Оцінка ризиків, страхування, створення резервних потужностей.
Ризик інфляції	Зростання інфляції, яке приводить до підвищення витрат на виробництво та зменшення прибутку.	Висока	Середній	Прогнозування економічних тенденцій, коригування бюджетів.

Джерело: розроблено автором.

Ідентифікація ризиків є важливим кроком для планування стратегій управління, що дозволяє вчасно вжити заходів для зниження впливу

негативних факторів на діяльність підприємства. Найбільший вплив на виробничу діяльність «Полтавпиво» мають виробничі збої та коливання цін на сировину, тому стратегічне управління ризиками в цих сферах потребує уваги. Ризики, пов'язані з природними катастрофами та змінами законодавства, мають низьку ймовірність, проте їхній вплив значним, тому підприємство повинно бути готове до таких ситуацій. Для ефективного управління ризиками важливо поєднувати короткострокові та довгострокові стратегії, зокрема диверсифікацію постачальників, страхування та постійний моніторинг змін у зовнішньому середовищі. Цей підхід до управління ризиками допоможе ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» забезпечити стабільність на ринку і зберегти конкурентоспроможність.

Діагностика внутрішніх та зовнішніх чинників ризику дозволяє своєчасно виявити загрози та визначити стратегії для їх мінімізації. У табл. 3.2 розглянуті основні чинники ризику ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», як внутрішні, так і зовнішні, з урахуванням останніх років, зокрема впливу війни.

Таблиця 3.2

**Внутрішні чинники ризику ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за
2021–2023 рр.**

Чинник ризику	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміна, %
Низька ефективність управлінської команди	3	4	5	66,7
Технічне старіння обладнання	4	5	7	75,0
Недосконала система внутрішнього контролю	2	4	6	200,0
Висока залежність від конкретних постачальників	3	6	6	100,0
Проблеми з управлінням кадрами	4	5	6	50,0

Джерело: розроблено автором.

Внутрішні чинники ризику включають проблеми з управлінським апаратом, зокрема внаслідок обмежених ресурсів та низької ефективності в періоди кризи. Технічне старіння обладнання та недосконала система внутрішнього контролю є важливими чинниками, що значно впливають на стійкість виробничих процесів.

Аналіз внутрішніх чинників ризику ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за період 2021–2023 років показує суттєві зміни у внутрішньому середовищі підприємства, що відображаються на ефективності його роботи. Оцінка цих ризиків дозволяє виявити важливі аспекти, які потребують уваги для покращення управлінської та виробничої діяльності.

У 2021 році цей чинник оцінювався на рівні 3 бали, що свідчить про наявність помітних проблем в управлінні. У 2022 році оцінка збільшилася до 4 балів, а в 2023 році – до 5 балів, що означає зростання на 66,7%. Це свідчить про покращення управлінських процесів, але проблема ще залишається актуальною, оскільки високий рівень управлінських ризиків призводить до значних труднощів в адаптації до змін на ринку та зниження загальної ефективності підприємства. Для вирішення цього питання необхідно впроваджувати програми навчання та розвитку для керівників середньої та вищої ланки.

Зростання оцінки цього ризику з 4 балів у 2021 році до 7 балів у 2023 році (+75%) свідчить про погіршення технічного стану обладнання та його зношеність. Це приводить до зниження продуктивності, збільшення витрат на ремонти та обслуговування, а також до частих зупинок виробництва, що прямо впливає на здатність компанії підтримувати стабільні обсяги виробництва. Тому важливим напрямком для компанії є модернізація обладнання та інвестиції в новітні технології для збереження конкурентоспроможності.

Оцінка ризику недосконалої системи внутрішнього контролю за період з 2021 по 2023 рік зросла в 3 рази (+200%), що вказує на серйозні проблеми в системі внутрішнього контролю на підприємстві. Недосконала система контролю приводить до фінансових втрат, помилок у звітності, а також до порушень законодавства. Для покращення ситуації необхідно розробити та впровадити ефективну систему внутрішнього аудиту, удосконалити контроль за операціями, а також посилити контроль за фінансовими і матеріальними ресурсами.

Зростання ризику високої залежності від конкретних постачальників з 3 балів у 2021 році до 6 балів у 2023 році (+100%) свідчить про те, що компанія стає все більш залежною від конкретних постачальників. Це приводить до серйозних проблем у разі збою у постачанні сировини або зміни умов співпраці. Відсутність диверсифікації постачальників ставить під загрозу стабільність виробничого процесу. Для зниження цього ризику компанії варто шукати нових постачальників та розвивати партнерські відносини з декількома підприємствами, що постачають сировину.

Зростання ризику наявності проблеми з управлінням кадрами з 4 балів у 2021 році до 6 балів у 2023 році (+50%) вказує на наявність проблем у сфері управління персоналом, таких як недостатня мотивація працівників, високий рівень плинності кадрів, а також недостатній рівень кваліфікації співробітників. У зв'язку з цим компанія повинна впровадити програми розвитку персоналу, зокрема навчання та підвищення кваліфікації, а також розробити стратегії для покращення мотивації та залучення талантів.

Зростання внутрішніх ризиків виявляє наявність значних проблем в управлінських процесах, технічному оснащенні та кадровій політиці компанії. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» потребує серйозних інвестицій у модернізацію обладнання, удосконалення системи внутрішнього контролю та кадрову політику. Особливу увагу слід приділити зменшенню залежності від постачальників і створенню більш гнучкої та надійної системи управління ланцюгами постачання, що зменшить ризики в разі несприятливих змін на ринку.

Управлінська команда повинна бути готова до прийняття відповідальних рішень для вирішення поточних проблем і для забезпечення стійкості компанії в умовах економічної невизначеності. Інвестиції в управлінські кадри та технічне оновлення виробничих потужностей є необхідними для подальшого розвитку підприємства.

Загалом, для подолання внутрішніх ризиків «Полтавпиво» слід сконцентрувати зусилля на покращенні процесів внутрішнього контролю,

підвищенні ефективності управлінської команди та забезпеченні стабільних поставок сировини.

Зовнішні чинники ризику мають значний вплив на діяльність будь-якого підприємства, зокрема на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». У період 2021–2023 років зовнішнє середовище зазнало численних змін, що суттєво вплинули на економічну ситуацію в Україні та безпосередньо на операційну діяльність підприємства. Врахування цих чинників є необхідним для оцінки ризиків, з якими стикалося підприємство, та для розробки ефективних стратегій для мінімізації їхніх негативних наслідків (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Зовнішні чинники ризику ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за
2021–2023 рр.**

Чинник ризику	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміна, %
Війна та її вплив на економіку	7	9	10	42,9
Інфляційні процеси в економіці	5	8	9	80,0
Коливання курсу валют	3	6	7	133,3
Проблеми з логістичними маршрутами	6	8	9	50,0
Зниження купівельної спроможності	5	8	9	80,0

Джерело: розроблено автором.

Оцінка ризику впливу війни на економіку протягом 2021–2023 років демонструє значне збільшення рівня цього зовнішнього чинника, з 7 балів у 2021 році до 10 балів у 2023 році (+42,9%). Війна, що розпочалася в Україні, мала драматичний вплив на національну економіку, спричинивши зниження виробничих потужностей, порушення постачання сировини та товарів, а також значну нестабільність на фінансових ринках. Для ПрАТ «Полтавпиво» це означало необхідність адаптації до нових умов, зокрема пошук альтернативних постачальників і ринків збуту, а також скорочення виробничих витрат через несприятливі умови.

Оцінка інфляційних ризиків зросла з 5 балів у 2021 році до 9 балів у 2023 році (+80,0%), що вказує на значний вплив інфляції на підприємство. Зростання цін на сировину, енергоресурси та інші виробничі витрати призвело до підвищення собівартості продукції. Інфляція також вплинула на

рівень доходів споживачів, знижуючи купівельну спроможність та попит на продукцію. У таких умовах підприємству було необхідно оптимізувати витрати, запроваджувати ефективні стратегії ціноутворення та розширювати асортимент продукції для збереження конкурентоспроможності.

Оцінка ризику коливання валют збільшилася на 133,3%, з 3 балів у 2021 році до 7 балів у 2023 році. Валютні коливання мали суттєвий вплив на фінансові операції підприємства, особливо у випадках імпорту сировини та матеріалів. Коливання курсу валют негативно впливали на витрати, адже зростання вартості імпортованих товарів призводило до підвищення собівартості виробництва. Для зниження цього ризику компанії було необхідно впроваджувати хеджування валютних ризиків та планувати фінансову стратегію з урахуванням потенційних валютних коливань.

Оцінка ризику з проблемами логістики зросла з 6 балів у 2021 році до 9 балів у 2023 році (+50,0%). Порушення логістичних ланцюгів, пов'язані з військовим конфліктом, блокадою деяких портів та обмеженням руху вантажів, значно ускладнили постачання сировини та доставку готової продукції до споживачів. Це призводило до затримок у виробничому процесі та збільшення витрат на логістику. Для пом'якшення цього ризику було важливо оптимізувати логістичні процеси та налагодити альтернативні шляхи доставки.

Зниження купівельної спроможності населення, яке відображається в оцінці цього ризику з 5 балів у 2021 році до 9 балів у 2023 році (+80,0%), є одним з основних викликів для компанії. У період високої інфляції та економічної нестабільності споживачі змушені скорочувати витрати на не першочергові товари, що негативно впливає на попит на продукцію «Полтавпиво». Для мінімізації цього ризику компанія повинна була зосередитися на пропозиціях, що відповідають бюджетним запитам споживачів, а також розширювати маркетингові кампанії, спрямовані на підвищення лояльності покупців.

Зовнішні фактори ризику стали значною проблемою для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» в період 2021–2023 років. Війна, інфляція, коливання валютних курсів та проблеми з логістикою призвели до суттєвих економічних труднощів, що вимагали оперативних рішень та адаптації до нових умов. Найбільший вплив на діяльність підприємства мали війна та інфляційні процеси, які потребували перегляду виробничих та фінансових стратегій. Важливим напрямком стало скорочення витрат та оптимізація внутрішніх процесів. Підприємство має врахувати вплив зовнішніх ризиків при формуванні стратегії розвитку на найближчі роки. Для зниження негативного впливу цих ризиків необхідно розробити адаптивні фінансові та маркетингові стратегії, а також розширювати співпрацю з постачальниками та партнерами для диверсифікації зовнішніх факторів впливу.

Зовнішні чинники ризику мають більш виражений вплив через глобальні зміни в економічному середовищі, особливо через війну, інфляцію, коливання валютних курсів та порушення логістичних ланцюгів. Ці фактори суттєво змінюють умови ведення бізнесу та потребують від підприємства швидкої адаптації до нових реалій.

Отже, проведена діагностика внутрішніх та зовнішніх чинників ризику ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показує, що найбільше підприємство зазнає впливу зовнішніх факторів, пов'язаних із війною та економічною нестабільністю. Водночас внутрішні ризики також мають суттєвий вплив, особливо в аспектах управлінської діяльності та технічного стану підприємства. Для зменшення цих ризиків важливо вжити заходів щодо модернізації виробничого обладнання, покращення управлінських практик та розвитку альтернативних каналів постачання та збуту продукції.

3.3. Формування стратегії мінімізації ризиків на підприємстві

В умовах економічної нестабільності, глобальних змін у соціальній та технологічній сферах, а також викликів, що виникають через пандемії та війни, підприємства повинні розробляти стратегії мінімізації ризиків для збереження та покращення своєї конкурентоспроможності. Для формування стратегії мінімізації ризиків на основі проведеної оцінки внутрішнього та зовнішнього середовища ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» було проведено SWOT-аналіз, який дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони компанії, а також можливості та загрози з боку зовнішнього середовища (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Таблиця SWOT-аналіз для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Сильні сторони	Ранг	Вагомість	Вплив	Слабкі сторони	Ранг	Вагомість	Вплив
Внутрішнє середовище							
Сильна команда	1	3	3	Висока ціна на матеріали	1	2	2
Стабільні постачання	2	3	6	Проблеми з маркетингом	2	1	2
Технологічна база	3	2	6	Відсутність інновацій	3	1	3
Σ			15				7
Зовнішнє середовище							
Можливості	Ранг	Вагомість	Вплив	Загрози	Ранг	Вагомість	Вплив
Розширення ринку	1	3	3	Зростання цін на сировину	1	3	9
Зростання попиту	2	2	4	Загострення конкуренції	2	2	4
Підвищення екологічних вимог	3	1	3	Стабільність економіки	3	2	6
Σ			10				19

Джерело: розроблено автором.

Серед сильних сторін компанії виділяються наявність сильної команди, стабільні постачання та сучасна технологічна база. Водночас, серед слабких сторін компанії найбільшу вагу мають висока ціна на матеріали, проблеми з маркетингом і відсутність інновацій. У зовнішньому середовищі компанії основними можливостями є розширення ринку, зростання попиту на

продукцію та підвищення екологічних вимог. Однак, є також серйозні загрози, такі як зростання цін на сировину, загострення конкуренції і нестабільність економіки. Проведений SWOT-аналіз показав, що для зменшення ризиків компанії «Полтавпиво» важливо використовувати свої сильні сторони, такі як наявність стабільних поставачань та сильну команду, щоб зберегти конкурентоспроможність. Водночас, для подолання слабких сторін компанії необхідно розвивати маркетингову стратегію і впроваджувати інноваційні технології, щоб знизити витрати на матеріали та підвищити ефективність виробництва. Щодо зовнішнього середовища, компанії слід зосередитись на використанні можливостей, таких як розширення ринку та зростання попиту, що дозволить зберегти та розвинути її позиції. Проте, необхідно мати на увазі загрози у вигляді зростання цін на сировину та посилення конкуренції, що вимагає підвищення гнучкості та оперативності в управлінні. Стабільність економіки є важливим фактором, тому компанії потрібно готуватись до адаптації в умовах змін.

Для виконання SWOT-аналізу для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» потрібно оцінити сильні та слабкі сторони компанії, а також можливості та загрози з боку зовнішнього середовища.

$$\text{Оцінка SWOT-аналізу} = (15 - 7) + (10 - 19) = 8 - 9 = -1.$$

Оцінка стратегічного балансу:

$$\text{Максимальна вагомість для кожного фактора} = 3.$$

$$\text{Внутрішнє середовище: } (1 + 2 + 3 + 1 + 2 + 3) * 3 = 36$$

$$\text{Зовнішнє середовище: } (1 + 2 + 3 + 1 + 2 + 3) * 3 = 36$$

$$\text{Оцінка стратегічного балансу} = 36 + 36 = 72.$$

У процесі стратегічного управління важливо чітко визначити підходи до оцінки різних варіантів стратегії, що сприятимуть досягненню стабільності та розвитку підприємства. Одним із таких інструментів є таблиця стратегій для оцінки діапазону, яка дозволяє класифікувати стратегії відповідно до їхніх оцінок і цілей. Вона допомагає визначити найбільш доцільний напрямок для подальшого розвитку компанії на основі аналізу її

внутрішніх та зовнішніх факторів. Табл. 3.5 охоплює різні типи стратегій, що варіюються від атакуючих, орієнтованих на швидкі зміни, до захисних, які зосереджуються на мінімізації ризиків та стабільності. Кожен тип стратегії має свій діапазон значень оцінки, що відображає рівень змін та адаптації, необхідних для забезпечення успішної реалізації стратегії.

Таблиця 3.5

Таблиця стратегій для оцінки діапазону

Тип стратегії	Діапазон значень оцінки	Короткий опис
Атакуюча стратегія	(-72; -32]	Вимагає значного перегляду поточних процесів і зосередження на ліквідації слабких сторін.
Стратегія розвитку	(-32; -16]	Передбачає усунення слабких сторін і використання можливостей для розвитку.
Збалансована стратегія	(-16; +16]	Фокус на підтриманні поточного стану, з поступовим удосконаленням процесів.
Стратегія утримання	(+16; +32]	Наголос на збереженні позицій на ринку з мінімальними змінами.
Захисна стратегія	(+32; +72]	Орієнтація на уникнення ризиків і загроз, мінімізація інвестицій у розвиток.

Джерело: розроблено автором.

Розрахунок оцінки стратегічного балансу:

$$(15-7)+(10-19)=-1(15-7)+(10-19)=-1(15-7)+(10-19)=-1.$$

Межі діапазону (-72; +72) розподіляються пропорційно з урахуванням стратегічного балансу. Для кожного типу стратегії крок діапазону визначений вище. Якщо оцінка -1 знаходиться у діапазоні (-16; +16), то найоптимальнішою є збалансована стратегія.

На основі проведеного SWOT-аналізу та оцінки стратегічного балансу, рекомендованою стратегією для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» є збалансована стратегія. Це означає, що компанія повинна фокусуватися на підтримці своїх сильних сторін, таких як стабільність постачань і технологічна база, водночас працюючи над усуненням слабких сторін, зокрема покращенням маркетингової діяльності та впровадженням інновацій.

Загрози, такі як зростання цін на сировину та економічна нестабільність, повинні бути мінімізовані шляхом пошуку альтернативних постачальників і оптимізації витрат. Водночас можливості для зростання,

зокрема через зростання попиту на екологічні продукти та вихід на нові міжнародні ринки, повинні бути максимально використані для подальшого розвитку підприємства.

Формування стратегії мінімізації ризиків є важливим етапом у забезпеченні стабільності та зростання підприємства в умовах постійних змін на ринку. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» повинна активно використовувати свої сильні сторони, впроваджувати інновації та адаптуватися до екологічних стандартів. У той же час, управління загрозами та мінімізація впливу економічних факторів через оптимізацію процесів та пошук нових можливостей для розвитку є ключовими для забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасних викликів.

Матриця взаємозв'язку SWOT-аналізу та формування стратегій TOWS наведена у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Матриця взаємозв'язку SWOT-аналізу та формування стратегій TOWS

	О (можливості)	Т (загрози)
	1. Впровадження інновацій для зменшення витрат через підвищення ефективності виробництва. 2. Використовувати стабільність бренду для підтримки лояльності клієнтів під час економічної нестабільності. 3. Впровадження екологічних стандартів для зменшення ризиків регуляторних змін. 4. Використання зовнішнього фінансування для покриття фінансових обмежень.	1. Інтенсивна конкуренція на ринку. 2. Нестабільність економічної ситуації. 3. Зміни в законодавстві та податкових ставках. 4. Підвищення цін на сировину.
S (сильні сторони)	SO	ST
1. Висока якість продукції. 2. Модернізоване виробництво. 3. Розширена мережа дистрибуції. 4. Сильний бренд.	SO – Стратегії «Махі-Махі» 1. Використовувати високу якість продукції для впровадження екологічних стандартів та зміцнення позицій на ринку. 2. Використати модернізоване виробництво для підвищення ефективності, зменшуючи ризики через зростання цін на сировину.	ST – Стратегії «Махі-Міні» 1. Захищати сильний бренд від впливу конкуренції через активну рекламну кампанію. 2. Підвищувати цінність бренду через інновації та екологічність, мінімізуючи ризик змін у законодавстві.

Продовження табл. 3.6

W (слабкі сторони)	WO	WT
1. Недостатня автоматизація на деяких ділянках виробництва. 2. Обмежений фінансовий ресурс для великих інвестицій. 3. Недостатня маркетингова активність. 4. Слабка інноваційна культура.	WO – Стратегії «Mini-Maxi» 1. Впровадження зовнішнього фінансування для автоматизації ключових процесів. 2. Залучення фінансування для розробки інноваційних продуктів, які відповідають екологічним стандартам.	WT – Стратегії «Mini-Mini» 1. Зменшення залежності від нестабільності економіки через оптимізацію витрат і автоматизацію. 2. Мінімізація витрат через скорочення нерентабельних процесів та пошук дешевшої сировини.

Джерело: розроблено автором.

Матриця SWOT-аналізу та формування стратегій TOWS демонструє, що підприємство має значний потенціал для розвитку завдяки поєднанню сильних сторін і зовнішніх можливостей, таких як впровадження інновацій, екологічних стандартів та використання стабільності бренду. Водночас стратегічні підходи дозволяють мінімізувати вплив загроз, зокрема інтенсивної конкуренції, економічної нестабільності та підвищення цін на сировину, через модернізацію виробництва і захист бренду. Стратегії спрямовані на подолання слабких сторін, включаючи недостатню автоматизацію та обмежені фінансові ресурси, за рахунок зовнішнього фінансування та оптимізації витрат. Таким чином, матриця TOWS дозволяє підприємству формувати збалансований стратегічний план, орієнтований на стійкий розвиток навіть у складних ринкових умовах. Для порівняння стратегій та оцінки важливості кожної стратегії заповнимо табл. 3.7

Таблиця 3.7

Розрахунок коефіцієнта значимості

Стратегії розрахункові	Порівнювані стратегії										Σ	Кз
	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
1	1	2	2	0	0	2	2	1	2	12	0,15	
2	0	1	2	0	0	2	2	1	2	10	0,12	
3	0	0	1	0	0	2	0	0	2	5	0,06	
4	2	2	2	1	2	1	0	0	0	10	0,12	
5	2	2	2	0	1	0	2	0	2	11	0,14	
6	0	0	0	1	2	1	1	1	0	6	0,07	
7	0	0	2	2	0	1	1	2	2	10	0,12	
8	1	1	2	2	2	1	0	1	2	12	0,15	
9	0	0	0	2	0	2	0	0	1	5	0,06	
Σ заг										81		

Джерело: розроблено автором.

Розрахунок коефіцієнта значимості (Кз) свідчить про відносну вагу кожної стратегії в загальній системі стратегічного планування. Найвищий Кз (0,15) мають стратегії 1 та 8, що вказує на їхню ключову роль у забезпеченні пріоритетів розвитку. Висока значущість цих стратегій пов'язана з їхнім потенціалом для впровадження ефективних рішень. Стратегії 5 (0,14) також мають високу вагу, тоді як найнижчий Кз (0,06) у стратегій 3 і 9, що свідчить про їхній обмежений вплив у загальному стратегічному контексті. Сумарний Кз для всіх стратегій становить 1, що відповідає нормі розрахунку (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Матриця TOWS-аналізу

1	О (можливості)	Кз	Фз	Ез	СР	Т (загрози)	Кз	Фз	Ез	СР
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
S (сильні сторони)	SO Стратегії «Махі-Махі»					ST Стратегії «Махі-Міні»				
	1. Використовувати високу якість продукції для впровадження екологічних стандартів та зміцнення позицій на ринку.	0,15	10	10	0	3. Захищати сильний бренд від впливу конкуренції через активну рекламну кампанію.	0,06	6	10	0,024
	2. Використати модернізоване виробництво для підвищення ефективності, зменшуючи ризики через зростання цін на сировину.	0,12	8	10	0,024	4. Підвищувати цінність бренду через інновації та екологічність, мінімізуючи ризик змін у законодавстві.	0,12	10	10	0
						5. Шукати та збільшувати кількість постачальників	0,14	9	10	0,014
W (слабкі сторони)	WO Стратегії «Міні-Махі»					WT Стратегії «Міні-Міні»				
	6. Впровадження зовнішнього фінансування для автоматизації ключових процесів	0,07	8	10	0,14	8. Зменшення залежності від нестабільності економіки через оптимізацію витрат і автоматизацію.	0,15	10	10	0
	7. Залучення фінансування для розробки інноваційних продуктів, які відповідають екологічним стандартам	0,12	10	10	0	9. Мінімізація витрат через скорочення нерентабельних процесів та пошук дешевшої сировини.	0,06	8	10	0,012

Джерело: розроблено автором.

Матриця TOWS-аналізу надає систематичний підхід до вибору стратегій, орієнтуючись на взаємодію внутрішніх сильних і слабких сторін з зовнішніми можливостями та загрозами. Найбільшу увагу варто приділяти SO-стратегіям, зокрема впровадженню екологічних стандартів ($CP = 0,15$), що дозволяє ефективно використовувати сильні сторони, як-от високу якість продукції, для зміцнення ринкових позицій. Серед ST-стратегій важливим є підвищення вартості бренду через інновації ($CP = 0,12$), що допомагає протистояти конкуренції. WO-стратегії, такі як залучення фінансування для автоматизації, націлені на нейтралізацію слабких сторін і використання зовнішніх можливостей. WT-стратегії зменшують ризики через оптимізацію витрат, хоча їхня значимість ($CP = 0,012-0,014$) є меншою порівняно з іншими варіантами. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має суттєві можливості для розвитку, зокрема через зростання попиту на екологічно чисті матеріали та потенціал для розширення на міжнародні ринки. Ефективне використання цих можливостей, а також активна адаптація до нових умов, допоможе компанії подолати виклики, спричинені війною та економічною нестабільністю.

Війна значно посилила вплив зовнішнього середовища на діяльність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». Політичні та економічні фактори стали вирішальними при прийнятті стратегічних рішень. Соціальні та екологічні зміни створюють нові виклики та можливості, зокрема в аспектах модернізації продукції та адаптації до змін у попиті. Для забезпечення стійкості бізнесу підприємству варто зосередитись на інноваціях, розширенні експортних можливостей і диверсифікації ринків збуту. У період війни важливим є також посилення державної підтримки та співпраці з міжнародними партнерами, зокрема у впровадженні екологічних стандартів та нових технологій. Кризу можна використати як стимул для змін, покращуючи конкурентні позиції через інноваційний розвиток.

Отже, стратегічні резерви підприємства в основному пов'язані з підвищенням ефективності маркетингової діяльності та кадрового

потенціалу, що є ключовими для адаптації до змін у зовнішньому середовищі. Враховуючи стратегічні розриви, ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має можливість інвестувати в інновації та маркетинг, а також удосконалити процеси навчання персоналу. Відповідно до стратегічних розривів, компанії слід звернути увагу на підвищення ефективності в маркетинговій і кадровій сферах для досягнення більш високих рівнів адаптивності до змін на ринку. Ці заходи дозволять значно покращити стратегічний потенціал ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» і забезпечити його стійкість в умовах динамічного ринкового середовища.

Висновки до розділу 3

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Визначення та оцінка ризиків діяльності підприємства є важливим аспектом управління, оскільки дає можливість прогнозувати й запобігати можливим загрозам. Для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» в умовах війни та економічної нестабільності, ризики зміни попиту, перебоїв у постачанні сировини та зростання собівартості стали ключовими факторами, які безпосередньо впливають на фінансову стабільність. Оцінка цих ризиків за 2021–2023 роки показала значне збільшення загроз, що потребує оперативних стратегій управління для забезпечення стабільності компанії на ринку.

Діагностика внутрішніх та зовнішніх чинників ризику для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показує, що підприємство стикається з низкою важливих ризиків, які можуть суттєво вплинути на його діяльність. Зростання внутрішніх ризиків, таких як технічне старіння обладнання, недостатня система внутрішнього контролю та висока залежність від постачальників, вимагає швидких заходів для їх мінімізації, зокрема модернізації обладнання, диверсифікації постачальників та вдосконалення

управлінських процесів. Зовнішні фактори, зокрема зміни в законодавстві та коливання цін на ринку, також можуть спричиняти негативні наслідки для стабільності підприємства, тому необхідно активно відслідковувати ці зміни та коригувати стратегії компанії.

В умовах економічної нестабільності та зовнішніх загроз, таких як зростання цін на сировину та конкуренція, формування стратегії мінімізації ризиків для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» є важливим етапом для збереження конкурентоспроможності. SWOT-аналіз компанії виявив сильні сторони, як-от стабільні постачання та сучасна технологічна база, що дозволяє оптимізувати процеси. Однак для зменшення впливу зовнішніх загроз важливо зосередитись на інноваціях, покращенні маркетингової стратегії та використанні можливостей для розширення ринку.

РОЗДІЛ 4 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ МІНІМІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ У ПРАТ «ФІРМА «ПОЛТАВПИВО»

4.1. Пропозиції щодо вдосконалення економічного механізму ризик-менеджменту на підприємстві

Сучасні економічні умови потребують від підприємств високої адаптивності до змін та здатності ефективно управляти ризиками. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», як одне з провідних підприємств пивоварної галузі України, стикається з численними економічними, фінансовими та виробничими ризиками, які можуть значно вплинути на стабільність і розвиток компанії. У зв'язку з цим, необхідно вдосконалювати механізми ризик-менеджменту на підприємстві, що дозволить своєчасно виявляти, оцінювати та мінімізувати потенційні загрози.

На підприємстві ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» вживаються певні заходи для управління ризиками, зокрема, проводиться оцінка ризиків у фінансовій та виробничій сферах. Однак, існуючі механізми недостатньо інтегровані та часто не враховують специфічні особливості галузі. Зокрема, ризики, пов'язані зі зміною законодавства, коливаннями цін на сировину та інші зовнішні фактори, мають недостатньо прогнозовану оцінку. Щоб підвищити ефективність управління ризиками на підприємстві, пропонується низка заходів:

1. Вдосконалення системи моніторингу та аналізу ризиків: необхідно впровадити більш детальну систему збору та аналізу даних про внутрішні та зовнішні ризики, що дозволить більш точно оцінювати вплив ризиків на різні аспекти діяльності підприємства.

2. Розширення використання методів прогнозування: застосування сучасних методів прогнозування та аналізу великих даних дозволить точніше

прогнозувати майбутні зміни в ринкових умовах, що є важливим для ефективного управління ризиками.

3. Інтеграція управління ризиками в стратегічне планування: для більш ефективного управління ризиками необхідно інтегрувати ризик-менеджмент в стратегічне планування компанії, забезпечуючи зв'язок між довгостроковими цілями підприємства та ризикованими ситуаціями.

4. Покращення навчання персоналу з управління ризиками: регулярні тренінги та семінари для керівників та працівників різних рівнів дозволять підвищити рівень усвідомлення ризиків та навички їх управління на всіх етапах виробничого процесу.

Запропоновані заходи дозволяють підвищити здатність підприємства до адаптації та запобігання значних збитків у разі виникнення кризових ситуацій. Однак, для досягнення максимального ефекту необхідно забезпечити належну інтеграцію заходів з іншими процесами управління підприємством, зокрема, фінансовим та виробничим плануванням (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

**Оцінка впливу запропонованих заходів на економічний механізм
ризик-менеджменту**

Запропонований захід	Очікуваний ефект	Оцінка впливу (1-5)	Додаткові зауваження
Вдосконалення системи моніторингу та аналізу ризиків	Покращення точності прогнозування ризиків	4	Необхідно впровадити нові ІТ-рішення для збору та обробки даних
Розширення використання методів прогнозування	Збільшення точності прогнозування ринкових умов	5	Важливо включити аналіз великих даних та машинне навчання
Інтеграція управління ризиками в стратегічне планування	Підвищення узгодженості між ризиками та стратегією	4	Залучення керівників до процесу прийняття рішень
Покращення навчання персоналу з управління ризиками	Збільшення рівня готовності співробітників до реагування на ризики	3	Потрібно регулярне оновлення програми навчання

Джерело: розроблено автором.

Вдосконалення системи моніторингу та аналізу ризиків має значний вплив на покращення точності прогнозування ризиків. Введення нових ІТ-рішень для збору та обробки даних дозволяє знизити ймовірність людських помилок при аналізі та забезпечує більш оперативну обробку великих обсягів інформації. Це дозволяє своєчасно виявляти ризики, що можуть загрожувати підприємству, та проводити необхідні коригувальні дії на ранніх етапах. Важливо також, що вдосконалена система дозволяє обробляти різноманітні джерела даних, включаючи внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на підприємство. Рівень впливу цього заходу оцінюється на 4 бали, оскільки впровадження сучасних технологій може потребувати значних інвестицій у технологічну інфраструктуру, а також часу на адаптацію персоналу до нових систем.

Методи прогнозування, такі як аналіз великих даних та машинне навчання, є критично важливими для точного прогнозування ринкових умов. Вони дозволяють не лише більш детально прогнозувати можливі ризики, але й оперативно адаптувати стратегію управління ризиками в залежності від змін у ринку та економічному середовищі. Використання таких інструментів значно підвищує точність прогнозів та дозволяє оперативно реагувати на зовнішні загрози. Важливо зазначити, що в цьому випадку потрібно мати висококваліфікованих спеціалістів та сучасну технічну базу для обробки великих обсягів даних. Тому цей захід має високий потенціал для покращення ефективності ризик-менеджменту, що відображається у найвищій оцінці впливу – 5 балів.

Інтеграція управління ризиками в стратегічне планування дозволяє досягти більшої узгодженості між ризиками та загальною стратегією підприємства. Це означає, що підприємство буде більш гнучким і зможе своєчасно адаптувати свою стратегію залежно від виявлених ризиків. Важливо залучати керівників усіх рівнів до процесу прийняття рішень щодо ризиків, оскільки їх досвід та стратегічне бачення можуть забезпечити більш точну оцінку можливих загроз і способів їх мінімізації. Однак цей процес

вимагає змін в організаційній структурі та може зустріти певний опір з боку співробітників, особливо у великих компаніях. Тому рівень впливу цього заходу оцінюється на 4 бали, оскільки інтеграція такого масштабу потребує значних змін в управлінських процесах.

Покращення навчання персоналу є ключовим елементом у підвищенні готовності співробітників до реагування на ризики. Розробка та регулярне оновлення програм навчання дозволяє працівникам краще розуміти ризики, з якими вони можуть зіткнутися в процесі своєї діяльності, а також методи їх мінімізації. Для покращення навчання персоналу з управління ризиками в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» запропоновані заходи, які не потребують додаткового фінансування, оскільки вони реалізуються співробітниками підприємства у робочий час. Однак, для підвищення кваліфікації персоналу в цій сфері необхідно залучити зовнішні ресурси, що потребує певних фінансових витрат. Розглянемо активні пропозиції тренінгів для розвитку компетенцій у сфері управління ризиками, представлені в таблиці 4.2.

Таблиця 4.2

Аналіз пропозицій по проведенню тренінгів з управління ризиками

з/п	Назва організації, яка проводить тренінг	Місцезнаходження організації	Тривалість тренінгу	Вартість тренінгу
1	Центр управління ризиками	Київ	2 дні	2500 грн
2	Академія корпоративного управління	Львів	3 дні	4500 грн
3	Тренінговий центр «Ризики та можливості»	Одеса	1 день	1500 грн
4	Інститут стратегічного менеджменту	Дніпро	2 дні	3000 грн
5	Курс підвищення кваліфікації «Управління ризиками»	Харків	3 дні	4000 грн

Джерело: розроблено автором.

Проведений аналіз різних пропозицій щодо тренінгів з управління ризиками дозволяє вибрати найбільш оптимальний варіант для підвищення кваліфікації співробітників. Ураховуючи тривалість, вартість та місцезнаходження організацій, найбільш вигідним варіантом є пропозиція Центру управління ризиками в Києві. Тренінг триває два дні, що дозволяє

мінімізувати відрив працівників від основної діяльності, а його вартість становить 2500 грн на особу.

Для забезпечення можливості підвищення кваліфікації працівників в сфері управління ризиками необхідно чітко спланувати витрати, пов'язані з участю в тренінгу. В таблиці 4.3 представлено розрахунок основних статей витрат для двох співробітників підприємства.

Таблиця 4.3

Розрахунок вартості участі у тренінгу з управління ризиками

з/п	Стаття витрат	Кількість днів	Витрати на 1 особу за день	Загальна сума на 2 осіб
1	Вартість тренінгу	2	2500	5000
2	Проживання	2	800	3200
3	Добові	2	300	1200
4	Квитки на проїзд (в обидва боки)	-	600	1200
5	Інші витрати	-	200	400
6	ВСЬОГО			9000

Джерело: розроблено автором.

Загальна сума витрат для участі двох співробітників у тренінгу складає 9000 грн. До цієї суми включено основні статті витрат: вартість тренінгу, проживання, добові, квитки на проїзд та додаткові витрати. Всі витрати покриваються за рахунок власних коштів підприємства. Вибраний підхід, який передбачає використання внутрішніх ресурсів для участі в тренінгу, дозволяє підприємству ефективно розподіляти кошти, забезпечуючи безперервний професійний розвиток працівників без потреби залучати додаткове фінансування.

У табл. 4.4 наведено план витрат на підвищення кваліфікації персоналу з управління ризиками на 2025-2027 роки.

Загальні витрати на покращення навчання персоналу з управління ризиками в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на 2025-2027 роки складають 136800 грн.

Таблиця 4.4

Загальні витрати на покращення навчання персоналу з управління ризиками в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на 2025-2027 рр.

Рік	Кількість учасників (осіб)	Вартість тренінгу на 1 особу (грн)	Проживання на 1 особу (грн)	Добові на 1 особу (грн)	Квитки на проїзд (грн)	Інші витрати (грн)	Загальна сума витрат (грн)
2025	5	2500	1600	600	1200	400	38000
2026	7	2500	1600	600	1200	400	53200
2027	6	2500	1600	600	1200	400	45600
ВСЬОГО	18						136800

Джерело: розроблено автором.

У 2025 році передбачено залучення 5 осіб до тренінгів, що потребує витрат у розмірі 38 000 грн, у 2026 році – 7 осіб, що приводить до витрат у розмірі 53 200 грн, а в 2027 році – 6 осіб, що складає 45 600 грн. Витрати охоплюють вартість тренінгів, проживання, добові, квитки на проїзд та інші додаткові витрати для кожного учасника. Розподіл витрат забезпечує ефективне управління ресурсами підприємства при підвищенні кваліфікації персоналу.

У табл. 4.5 наведено оцінку доходів, які підприємство може отримати в результаті покращення навчання персоналу з управління ризиками. Для кожного року передбачено підвищення ефективності, зниження ризиків і підвищення продуктивності на одну особу, що визначає загальний дохід.

Таблиця 4.5

Загальні доходи на покращення навчання персоналу з управління ризиками в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на 2025-2027 рр.

Рік	Кількість учасників (осіб)	Підвищення ефективності (грн/особа)	Зниження ризиків (грн/особа)	Підвищення продуктивності (грн/особа)	Загальний дохід на 1 особу (грн)	Загальний дохід (грн)
2025	5	5000	3000	2000	10000	50000
2026	7	5000	3000	2000	10000	70000
2027	6	5000	3000	2000	10000	60000
ВСЬОГО	18				10000	180000

Джерело: розроблено автором.

Загальні доходи на покращення навчання персоналу з управління ризиками в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на 2025-2027 роки становлять

180000 грн. У 2025 році, за рахунок навчання 5 осіб, підприємство отримує дохід у розмірі 50000 грн, у 2026 році, коли до тренінгів долучається 7 осіб, дохід зростає до 70000 грн, а в 2027 році, за участі 6 осіб, дохід складає 60000 грн. Цей дохід відображає підвищення ефективності, зниження ризиків та підвищення продуктивності співробітників, що є прямим результатом покращення їхньої кваліфікації.

У табл. 4.6 проведено аналіз прогнозування грошових потоків на основі покращення навчання персоналу з управління ризиками. Очікувана рентабельність інвестицій у проект складе 18%, що визначає коефіцієнт дисконтування на рівні 18%.

Таблиця 4.6

**Розрахунок показників економічної ефективності проекту
покращення навчання персоналу з управління ризиками в
ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за реалістичним сценарієм**

Параметр	2025 рік	2026 рік	2027 рік
Обсяг грошового потоку, R_k , грн.	50000	70000	60000
Обсяг інвестиційних вкладень, IC , грн.	38000	53200	45600
Коефіцієнт дисконтування, α_i	0,85	0,72	0,61
Дисконтовані грошові потоки, $CF^* \alpha_i$ грн.	42500	50400	36600
Дисконтовані інвестиції, $I^* \alpha_i$ грн.	32300	38304	27816
Чиста приведена вартість проекту, кумулятивно, NPV_i грн.	10200	12096	8784
ЕВІТДА / Операційний прибуток, грн.	12000	16800	14400
Індекс рентабельності інвестицій (PI)	1,32		
Термін окупності інвестицій, місяців	9		

Джерело: розроблено автором.

Розрахунок показників економічної ефективності проекту покращення навчання персоналу з управління ризиками в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за реалістичним сценарієм показує позитивні результати для підприємства. У 2025 році обсяг грошового потоку складе 50000 грн, при цьому дисконтовані грошові потоки досягнуть 42500 грн, а чиста приведена вартість проекту (NPV) складе 10200 грн. У 2026 році обсяг грошового потоку зростає до 70000 грн, а дисконтовані грошові потоки досягнуть 50 400 грн, з NPV 12 096 грн. У 2027 році обсяг грошового потоку складе 60000 грн, при цьому

дисконтовані грошові потоки – 36600 грн, а NPV – 8784 грн. Індекс рентабельності інвестицій (PI) становить 1,32, що свідчить про високий рівень ефективності вкладених коштів. Термін окупності інвестицій становить 9 місяців, що підтверджує швидку віддачу від інвестицій у навчання персоналу.

Проведемо прогнозування грошових потоків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на основі вдосконалення економічної безпеки підприємства в умовах цифровізації за песимістичним сценарієм розвитку проєкту (передбачаємо, що коефіцієнт дисконтування буде на рівні 20%) (табл. 4.7).

Таблиця 4.7

**Розрахунок показників економічної ефективності проєкту
покращення навчання персоналу з управління ризиками в
ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за песимістичним сценарієм**

Параметр	2025 рік	2026 рік	2027 рік
Обсяг грошового потоку, Рк, грн.	50000	70000	60000
Обсяг інвестиційних вкладень, ІС, грн.	38000	53200	45600
Коефіцієнт дисконтування, α_i	0,83	0,69	0,58
Дисконтовані грошові потоки, $CF^* \alpha_i$ грн.	41500	48300	34800
Дисконтовані інвестиції, $I^* \alpha_i$ грн.	31540	36708	26448
Чиста приведена вартість проєкту, кумулятивно, NPV_i грн.	9960	11592	8352
ЕВІТДА / Операційний прибуток, грн.	12000	16800	14400
Індекс рентабельності інвестицій (PI)	1,32		
Термін окупності інвестицій, місяців	9		

Джерело: розроблено автором.

Розрахунок показників економічної ефективності проєкту покращення навчання персоналу з управління ризиками в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за песимістичним сценарієм показує, що, незважаючи на більш низькі коефіцієнти дисконтування, проєкт залишається вигідним для підприємства. У 2025 році обсяг грошового потоку складе 50000 грн, а дисконтовані грошові потоки досягнуть 41500 грн, що забезпечить NPV у розмірі 9 960 грн. У 2026 році обсяг грошового потоку зросте до 70000 грн, а дисконтовані грошові потоки – до 48300 грн, з NPV 11592 грн. У 2027 році обсяг грошового потоку залишатиметься на рівні 60 000 грн, дисконтовані грошові

потоки знизяться до 34800 грн, а NPV складе 8352 грн. Індекс рентабельності інвестицій (PI) залишатиметься на рівні 1,32, що вказує на економічну доцільність проєкту. Термін окупності інвестицій також складає 9 місяців, що підтверджує швидку окупність витрат.

Проведемо прогнозування грошових потоків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на основі вдосконалення економічної безпеки підприємства в умовах цифровізації за оптимістичним сценарієм розвитку проєкту (передбачаємо, що коефіцієнт дисконтування буде на рівні 16%) (табл. 4.8).

Таблиця 4.8

**Розрахунок показників економічної ефективності проєкту
покращення навчання персоналу з управління ризиками в
ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за оптимістичним сценарієм**

Параметр	2025 рік	2026 рік	2027 рік
Обсяг грошового потоку, Рк, грн.	50000	70000	60000
Обсяг інвестиційних вкладень, ІС, грн.	38000	53200	45600
Коефіцієнт дисконтування, α_i	0,86	0,74	0,64
Дисконтовані грошові потоки, $CF^* \alpha_i$ грн.	43000	51800	38400
Дисконтовані інвестиції, $I^* \alpha_i$ грн.	32680	39368	29184
Чиста приведена вартість проєкту, кумулятивно, NPV_i грн.	10320	12432	9216
ЕВІТДА / Операційний прибуток, грн.	12000	16800	14400
Індекс рентабельності інвестицій (PI)	1,32		
Термін окупності інвестицій, місяців	9		

Джерело: розроблено автором.

Розрахунок показників економічної ефективності проєкту покращення навчання персоналу з управління ризиками в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за оптимістичним сценарієм демонструє значні позитивні результати. Протягом 2025-2027 років обсяг грошового потоку залишатиметься стабільним на рівні 50000 грн у 2025 році, 70000 грн у 2026 році та 60000 грн у 2027 році. Дисконтовані грошові потоки зростатимуть від 43000 грн у 2025 році до 38400 грн у 2027 році, що забезпечить кумулятивну чисту приведену вартість (NPV) на рівні 9216 грн до кінця проєкту. Індекс рентабельності інвестицій (PI) залишається на рівні 1,32, що підтверджує ефективність інвестицій.

Термін окупності інвестицій становить 9 місяців, що свідчить про швидку рентабельність витрат та вигідність проєкту для підприємства.

Отже, вдосконалення економічного механізму ризик-менеджменту на підприємстві ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» є необхідним кроком для підвищення його конкурентоспроможності та стабільності в умовах нестабільного економічного середовища. Запропоновані заходи, зокрема інтеграція системи ризик-менеджменту в стратегічне планування та розширене використання сучасних методів прогнозування, дозволять значно знизити негативний вплив зовнішніх і внутрішніх ризиків.

4.2. Оцінка ефективності впровадження механізму мінімізації ризиків на підприємстві

У сучасних умовах функціонування підприємств у конкурентному середовищі важливою складовою забезпечення стабільного розвитку є ефективне управління ризиками. Пивоварна галузь, до якої належить ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», стикається з численними ризиками, що виникають в результаті змін на ринку сировини, коливань попиту, впливу макроекономічних факторів та зовнішніх економічних криз. Для зниження впливу цих ризиків необхідно впроваджувати ефективні механізми їх мінімізації, які дозволяють своєчасно виявляти, оцінювати та нейтралізувати потенційні загрози.

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» вже застосовує певні підходи до управління ризиками, зокрема, вживаються заходи для зниження фінансових, виробничих та ринкових ризиків. Проте, в умовах динамічних змін на ринку та зовнішніх викликів, ці заходи часто виявляються недостатньо швидкими та гнучкими для ефективної мінімізації можливих збитків. Враховуючи це, необхідно оцінити ефективність існуючого механізму та розробити нові підходи для його вдосконалення.

Для покращення ефективності механізму мінімізації ризиків на підприємстві ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», пропонуються наступні заходи: впровадження системи, що дозволяє швидко та точно виявляти потенційні ризики на ранніх етапах, використовуючи аналітичні інструменти та моделювання сценаріїв розвитку ситуацій; розробка спеціальних планів дій на випадок виникнення різних типів ризиків, що дозволить підприємству оперативно реагувати на зміни та мінімізувати їх вплив; диверсифікація постачальників сировини та розширення асортименту продуктів для зниження ризиків, пов'язаних із залежністю від одного постачальника чи одного виду продукції; застосування інструментів хеджування та страхування для зниження фінансових ризиків, а також створення резервного фонду для непередбачуваних витрат.

Для оцінки ефективності механізму мінімізації ризиків на підприємстві використовуються різні методи, зокрема, аналіз впливу запропонованих заходів на фінансові показники підприємства, продуктивність, а також рівень стабільності на ринку. Показники оцінки ефективності можуть включати зміну показників рентабельності, зниження збитків від несанкціонованих ризиків, покращення фінансової стійкості (табл. 4.9).

Таблиця 4.9

**Оцінка ефективності впровадження механізму мінімізації ризиків
на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»**

Запропонований захід	Очікуваний ефект	Показники ефективності	Оцінка впливу (1-5)	Примітки
1	2	3	4	5
Вдосконалення системи ідентифікації ризиків	Збільшення точності та швидкості виявлення ризиків	Кількість виявлених ризиків за період, час реагування на ризики	4	Потрібно впровадити автоматизовані інструменти для моніторингу ризиків

Продовження табл. 4.9

1	2	3	4	5
Застосування стратегічного планування для управління ризиками	Покращення реагування на кризові ситуації	Час від моменту виявлення ризику до вжиття заходів, фінансові втрати від ризиків	5	Потрібна гнучкість у планах на різні сценарії ризиків
Оптимізація ресурсів та диверсифікація джерел постачання	Зниження залежності від одного постачальника, стабільність виробництва	Різноманітність постачальників, стабільність у виробництві, економія витрат	4	Потрібна додаткова робота над пошуком нових постачальників
Покращення фінансового управління	Зниження фінансових втрат від курсових коливань та інших фінансових ризиків	Рівень фінансових втрат, доходність компанії	3	Для повного ефекту необхідно впровадити комплексне страхування і хеджування

Джерело: розроблено автором.

Впровадження ефективного механізму мінімізації ризиків на підприємстві ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» є важливим кроком для забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності компанії в умовах мінливого економічного середовища. Запропоновані заходи, зокрема вдосконалення системи ідентифікації ризиків, стратегічне планування та диверсифікація ресурсів, дозволяють значно знизити рівень загроз і зберегти стабільність бізнесу. Однак для досягнення максимального ефекту важливо забезпечити комплексне впровадження цих заходів та їх інтеграцію з іншими управлінськими процесами підприємства.

Проект оптимізації ресурсів та диверсифікації джерел постачання в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на 2025–2027 роки спрямований на підвищення ефективності використання ресурсів та зниження ризиків, пов'язаних із перебоями постачання. Основними складовими проекту є економія витрат на енергоресурси та матеріали, запобігання простоям виробничих процесів завдяки різноманітності постачальників, а також зменшення залежності від зовнішніх ризиків. У табл. 4.10 наведено ключові показники оцінки ефективності, включаючи економію витрат, зниження ризиків, витрати на

реалізацію проєкту, чистий ефект, індекс рентабельності та дисконтовані грошові потоки з урахуванням коефіцієнта дисконтування.

Таблиця 4.10

Оцінка ефективності проєкту оптимізації ресурсів та диверсифікація джерел постачання в ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» на 2025-2027 рр.

Параметр	2025	2026	2027	Всього
Економія витрат на ресурси, грн	300000	350000	400000	1050000
Зниження ризиків простоїв, грн	50000	70000	90000	210000
Витрати на реалізацію проєкту, грн	100000	120000	140000	360000
Чистий ефект, грн	250000	300000	350000	900000
Індекс рентабельності (PI)	2,5	2,5	2,5	-
Дисконтований грошовий потік, грн ($\alpha = 0,85; 0,72; 0,61$)	212500	216000	213500	642000

Джерело: розроблено автором.

Аналіз ефективності проєкту оптимізації ресурсів та диверсифікації джерел постачання показує, що впровадження запланованих заходів є економічно доцільним. Загальна економія витрат за три роки становить 1050000 грн, що у поєднанні зі зниженням ризиків простоїв на 210000 грн забезпечує чистий ефект у розмірі 900000 грн. Індекс рентабельності (PI) у кожному році дорівнює 2,5, що свідчить про високий рівень прибутковості інвестицій. Дисконтовані грошові потоки сумарно складають 642,000 грн, що підтверджує фінансову вигідність проєкту навіть з урахуванням майбутньої вартості грошей. Таким чином, проєкт дозволяє підвищити стійкість компанії до зовнішніх ризиків і покращити її конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Вплив запропонованого рішення щодо впровадження механізму мінімізації ризиків на основні показники діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» наведено в табл. 4.11.

Чистий дохід від реалізації продукції збільшиться на 4,73% завдяки покращенню управління ризиками, що дозволить підприємству ефективніше працювати з ринковими змінами та підвищити обсяги продажів.

Таблиця 4.11

**Вплив запропонованого рішення щодо впровадження механізму
мінімізації ризиків на основні показники діяльності**

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Показники	Од. виміру	Період		Відхилення	
		Базисний рік	Проектний рік	Абсолютне	Відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	677951	710000	32049	4,73
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	466190	455000	-11190	-2,40
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	179638,5	183000	3361,5	1,87
Середньорічна вартість оборотних засобів	тис. грн.	274437	260000	-14437	-5,25
Валовий прибуток	тис. грн.	93938	125000	31062	33,09
Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу	осіб	276	272	-4	-1,45
Віддача основних засобів	грн./грн.	3,77	3,88	0,11	2,92
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	об.	2,47	2,55	0,08	3,24
Продуктивність праці	тис. грн./особу	2456,34	2600	143,66	5,85
Рентабельність діяльності	%	20,15	22,50	2,35	11,67
Рентабельність продукції	%	145,42	155,00	9,58	6,59

Джерело: розроблено автором.

Собівартість реалізованої продукції зменшиться на 2,40% через впровадження ефективніших методів управління витратами та зменшення втрат у процесі виробництва. Середньорічна вартість основних засобів збільшиться на 1,87%, оскільки механізм мінімізації ризиків передбачає інвестиції в нові технології та оновлення виробничих потужностей. Середньорічна вартість оборотних засобів зменшиться на 5,25% через більш ефективне використання оборотного капіталу та зменшення потреби в запасах. Валовий прибуток збільшиться на 33,09% завдяки зниженню витрат на виробництво та підвищенню ефективності всіх виробничих процесів. Середньооблікова чисельність персоналу зменшиться на 1,45%, оскільки

автоматизація та оптимізація процесів дозволить зменшити кількість необхідних працівників. Віддача основних засобів збільшиться на 2,92%, що свідчить про підвищення ефективності використання активів підприємства. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів покращиться на 3,24%, що дозволить підприємству швидше обертати свої фінансові ресурси та знижувати час обороту активів. Продуктивність праці збільшиться на 5,85%, що є результатом оптимізації робочих процесів та зменшення втрат. Рентабельність діяльності збільшиться на 11,67% завдяки зниженню витрат і покращенню доходності підприємства. Рентабельність продукції покращиться на 6,59% завдяки оптимізації собівартості продукції та більшій ефективності управління ризиками.

Впровадження механізму мінімізації ризиків на підприємстві ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має значний вплив на ключові фінансові та операційні показники компанії. Завдяки більш точному прогнозуванню і оперативному реагуванню на можливі ризики, підприємство може досягнути збільшення чистого доходу від реалізації продукції та зниження собівартості, що в свою чергу позитивно впливає на валовий прибуток. Враховуючи покращення управління ризиками, вартість основних і оборотних засобів оптимізована, що підвищить ефективність використання ресурсів.

Підвищення віддачі основних засобів та коефіцієнта оборотності оборотних коштів дозволить збільшити обсяг виробництва без значних додаткових витрат на ресурси, що знизить собівартість одиниці продукції. У свою чергу, це дозволить покращити продуктивність праці, знизивши навантаження на персонал та підвищивши загальну ефективність роботи підприємства.

Зростання рентабельності діяльності та продукції свідчить про більш ефективне використання ресурсів та оптимізацію витрат на всіх етапах виробничого процесу, що дозволяє підвищити прибутковість і забезпечити стабільність фінансових результатів компанії.

Отже, впровадження механізму мінімізації ризиків на підприємстві ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» дозволяє досягти значних покращень у фінансово-господарській діяльності. Основними результатами є підвищення чистого доходу, зниження собівартості продукції, зростання рентабельності та продуктивності праці. Ці зміни позитивно впливають на загальну економічну стабільність підприємства, що робить його більш конкурентоспроможним на ринку та дозволяє швидше реагувати на зовнішні та внутрішні економічні виклики.

Висновки до розділу 4

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Сучасні умови ведення бізнесу вимагають від підприємств швидкої адаптації до змін та ефективного управління ризиками. Для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» це особливо важливо, оскільки компанія стикається з різними ризиками, такими як зміни законодавства, коливання цін на сировину, виробничі та фінансові ризики. Тому вдосконалення механізмів ризик-менеджменту має стати пріоритетом для забезпечення стабільності підприємства. Запропоновані заходи включають інтеграцію управління ризиками в стратегічне планування, впровадження нових технологій для моніторингу та прогнозування ризиків, а також підвищення кваліфікації персоналу.

Впровадження механізму мінімізації ризиків на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має позитивний вплив на основні фінансові та операційні показники підприємства. Завдяки зниженню собівартості продукції, зростанню валового прибутку та покращенню рентабельності, підприємство зможе підвищити свою фінансову стабільність та конкурентоспроможність.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

У сучасному бізнес-середовищі мінімізація господарських ризиків є важливою умовою ефективного управління підприємством. Враховуючи змінюваність економічних та політичних умов, підприємства повинні мати стратегічні підходи до виявлення, оцінки та управління ризиками. Це дозволяє зменшити вплив негативних факторів на діяльність організації, забезпечуючи її стабільність та адаптацію до змін. Застосування таких методів, як диверсифікація та хеджування, а також готовність до швидкої реакції, є ключем до успіху в умовах непередбачуваних ситуацій.

Класифікація господарських ризиків є основою для створення ефективної системи управління ризиками на підприємстві. Особливо важливо враховувати вплив таких екстраординарних факторів, як війна, на різні типи ризиків. Це дозволяє визначити не тільки основні загрози, але й розробити стратегічні заходи для їх мінімізації та управління в умовах нестабільності. Адаптація до нових економічних реалій, оптимізація управлінських процесів та розробка гнучких рішень є необхідними для збереження фінансової та операційної стабільності підприємства в умовах зовнішніх загроз.

Методи діагностики ризиків є ключовим елементом у стратегічному управлінні бізнесом, оскільки дозволяють оперативно виявляти загрози і визначати способи їхнього зниження. Використання таких методів, як аналіз чутливості, моніторинг ризиків, SWOT-аналіз та метод сценаріїв, сприяє детальному аналізу як фінансових, так і організаційних ризиків. Це дозволяє компаніям розробляти ефективні стратегії для управління ризиками, враховуючи як існуючі, так і потенційні загрози. Завдяки таким методам, бізнеси мають змогу зберігати свою стійкість в умовах динамічних змін і мінімізувати негативні наслідки, що виникають у результаті невизначеності.

ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» успішно адаптується до змін ринкових умов, демонструючи значний приріст чистого доходу та підвищення продуктивності праці. Оптимізація чисельності персоналу та впровадження нових технологій дозволили збільшити ефективність діяльності на 115,76% за період 2021–2023 років. Це свідчить про стратегічну спрямованість компанії на інноваційний розвиток, що забезпечує стабільність її позицій на ринку пива та напоїв в Україні.

Результати комплексного техніко-економічного аналізу ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021-2023 рр. демонструють зростання фінансових результатів підприємства. Зокрема, збільшення чистого доходу на 109,68% та валового прибутку на 125,43% свідчить про підвищення конкурентоспроможності. Незважаючи на зростання витрат на збут та інших операційних витрат, фінансовий результат до оподаткування зріс у 4,2 рази, що підтверджує раціональне використання ресурсів та стратегію розвитку.

Аналіз показників ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» свідчить про позитивну динаміку покращення фінансового стану підприємства протягом 2021–2023 років. Зростання робочого капіталу на 145 334 тис. грн, коефіцієнта покриття з 4,57 до 8,13, а також коефіцієнта абсолютної ліквідності з 1,51 до 4,09 демонструє ефективне управління оборотними активами. Високі значення платоспроможності підтверджують стійкість підприємства та його здатність своєчасно виконувати зобов'язання.

Ідентифікація та оцінка ризиків діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» в умовах війни та економічної кризи є важливою складовою стратегії управління. За 2021–2023 роки основними ризиками для підприємства стали зміна попиту, перебої в постачанні сировини та зростання собівартості продукції. Враховуючи макроекономічну нестабільність, підприємство стикалося з високим рівнем фінансових ризиків, зокрема зростанням кредиторської заборгованості і валютними коливаннями, що вимагало постійної адаптації до змінюваних умов.

Діагностика ризиків діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2021–2023 роки виявила зростання внутрішніх ризиків, що вказує на потребу в стратегічних змінах у внутрішньому управлінні та технічному оснащенні підприємства. Проблеми з управлінням, старіння обладнання та недостатній контроль можуть значно знизити ефективність виробництва, тому необхідно інвестувати в модернізацію та поліпшення внутрішніх процесів. Зовнішні фактори, зокрема ризик дефіциту сировини та зміни в законодавстві, також можуть створювати загрози для підприємства, тому важливо вжити заходів для зниження впливу цих ризиків через стратегічне планування та моніторинг змін на ринку.

Формування стратегії мінімізації ризиків на підприємстві має вирішальне значення для адаптації до змін у зовнішньому середовищі, зокрема підвищення конкуренції та економічної нестабільності. Згідно з результатами SWOT-аналізу, для ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» доцільно акцентувати увагу на розвитку своїх сильних сторін та пошуку нових можливостей, таких як розширення ринку та зростання попиту. Водночас важливо мінімізувати ризики, оптимізуючи витрати та адаптуючись до змін у зовнішніх умовах, таких як зростання цін на сировину.

Для забезпечення стабільного розвитку в умовах високої невизначеності, підприємствам необхідно вдосконалювати свою систему управління ризиками. ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», як значний гравець на ринку пивоварної продукції, має враховувати широкий спектр економічних та виробничих ризиків. Пропоновані заходи щодо удосконалення економічного механізму ризик-менеджменту включають інтеграцію ризик-менеджменту в стратегічне планування, покращення моніторингу ризиків з використанням сучасних ІТ-рішень та аналітики великих даних. Крім того, підвищення кваліфікації персоналу через регулярні тренінги з управління ризиками дозволить зменшити ймовірність виникнення неочікуваних загроз і забезпечити належну готовність до їх ефективного подолання. Це дозволить знизити ризики і підвищити загальну ефективність діяльності підприємства.

Оцінка ефективності впровадження механізму мінімізації ризиків на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показує значні покращення в основних фінансових та операційних показниках підприємства. Запропоновані заходи, включаючи вдосконалення системи ідентифікації ризиків, диверсифікацію постачальників та покращення фінансового управління, позитивно вплинули на стабільність і конкурентоспроможність компанії. Зокрема, підвищення чистого доходу, зменшення собівартості продукції та збільшення валового прибутку демонструють ефективність реалізованих заходів. Крім того, оптимізація ресурсів та покращення управлінських процесів дозволяють досягти значного зростання рентабельності та продуктивності праці. Це забезпечує ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» кращу здатність адаптуватися до змін на ринку та ефективно реагувати на потенційні ризики, що сприяє стабільному розвитку підприємства в умовах економічної невизначеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаєва О. А., Ніколашин А. О., Тимошик Н. С. Стратегічне управління ризиками на підприємстві: аналіз та зменшення негативних впливів. *Ефективна економіка*. 2024. № 2. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.52> (дата звернення: 09.12.2024)
2. Балдинюк В. Управління ризиками господарської діяльності підприємства та шляхи їх зниження. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-1> (дата звернення: 09.12.2024)
3. Башинська І. О. Ризикостійкість як критерій безпекоорієнтованого управління промисловим підприємством. *Бізнес-Інформ*. 2019. № 11. С. 330-336.
4. Бірбіренко С., Орлов В., Мокруха Н. Антикризове управління як інструмент забезпечення економічної стійкості підприємства в умовах пандемії COVID-19. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-72> (дата звернення: 09.12.2024)
5. Бірченко Н. О., Руденко С. В., Ряснянська А. М. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. Випуск 13. С. 191-197.
6. Болотнов Д. Г. Особливості антикризового управління вітчизняними підприємствами. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 171–176.
7. Ватченко Б., Шаранов Р. Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Економічний простір*. 2022. № 182. С. 38-43.
8. Воронкова Т. Є., Приймак Я. В. Трансформація антикризового управління в сучасних економічних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2021/98.pdf (дата звернення: 09.12.2024)

9. Вудвуд В. Основи фінансового антикризового управління підприємством. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2018. № 2. С. 50-55.

10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, сшт. 144. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 09.12.2024)

11. Гросул В. А., Усова М. О. Стратегічні аспекти управління ризикостійкістю підприємства роздрібною торгівлі. *Інноваційна економіка*. 2022. № 1. С. 38-43.

12. Гуцалюк О.М., Гаврилова Н.В., Котлубай В.О. Сучасні особливості управління ризиками в контексті стратегічного розвитку підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 1(40). С.74-79.

13. Дерменжі Д. Ф. Визначення сутності фінансових ризиків та основних методів їх оцінки в умовах нестабільної ринкової економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Випуск 25. С. 71-74.

14. Другова О. Принципи й практичний інструментарій превентивного контролінгового антикризового управління підприємствами харчової промисловості у сучасному бізнес середовищі. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2(49). С. 207-212.

15. Дуднева Ю. Е., Антищева О. Ю., Обиденнова Т. С. Ризик-менеджмент: інтегрований підхід до організації. *Економіка і суспільство*. 2019. Вип. 20. С. 229–236.

16. Євтушенко В. Г., Березюк Є. В. Особливості фінансового ризику та сучасні методи його мінімізації. *Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві: зб. наук. праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 20 березня 2020 року*. Велико-Тирново, Болгарія: ACCESS PRESS, 2020. С. 21-25.

17. Єпіфанова І., Болотнов Д. Місце стратегії в системі антикризового управління підприємствами. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 3. С. 335-338.

18. Зайченко К. С., Проноза О. О. Актуальні загрози фінансовій безпеці та їх класифікація. *Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки: матер. міжнар. наук.-практ. конф.* Луцьк, 2021. С. 155-158.

19. Івченко Є. А., Мартинов А. А., Мартинова Л. В. Передумови формування системи антикризового управління на промислових підприємствах. *Економіка. Фінанси. Право.* 2021. № 5/2. С. 5-13.

20. Косович Б. І., Дмитрук В. О. Ризики розвитку малого підприємництва в сучасних умовах глобалізації. *Економіка та держава.* 2020. №5. С. 88-92.

21. Кривда О. В., Очеретяна О. В. Аналіз та методика управління ризиками на підприємствах деревообробної промисловості. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління.* 2020. № 25. С. 235–240.

22. Кривда О. В., Макалюк І. В., Наливайко С. М. Ризики забезпечення конкурентоспроможності продукції швейних підприємств в умовах воєнного стану. *Ефективна економіка.* 2024. № 4. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3555> (дата звернення: 09.12.2024)

23. Крючкова Н. Вплив економічних криз на ефективність українського бізнесу: статистичний аналіз під час рецесій. *Академічні візії.* 2023. № 13. URL: <https://academy-ision.org/index.php/av/issue/view/12>. (дата звернення 09.12.2024)

24. Кучіна С.Е., Кулага В.С. Стратегічне управління ризиками на підприємстві АТ«Світло шахтаря». *Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання: зб. тез доп. 10-ї Міжвуз. наук.-практ. конф., м. Харків, 26 листопада 2020 р.;* Харків, 2020. С. 78-80.

25. Лошенко О. В., Мурована Т. О. Ризики ведення бізнесу в умовах воєнного стану та шляхи їх подолання. *Ефективна економіка.* 2023. № 2.

URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1166> (дата звернення: 09.12.2024)

26. Лункіна І. Ю. Теоретичні аспекти антикризового управління підприємством в умовах турбулентності зовнішнього середовища. *Бізнес Інформ*. 2024. № 1. С. 22–28.

27. Лучик С. Проблеми і перспективи розвитку малого і середнього бізнесу : монографія / за ред. д.е.н., професора С.Д. Лучик; Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. Чернівці : Технодрук, 2021. 400 с.

28. Манн Р. Забезпечення економічної ризикостійкості інноваційно орієнтованих підприємств. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Випуск 6 (06). С. 104-108.

29. Мартиненко В. П., Макалюк І. В. Запобігання банкрутства промислових підприємств у нестійкому ринковому середовищі. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. № 5 (264). С. 23-29.

30. Макалюк І., Кривда О., Лайкова А. Якісний аналіз ризиків вітчизняних підприємств в умовах воєнного стану . *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-73> (дата звернення: 09.12.2024)

31. Миськів Г. В., Білик В. М. Етапи та заходи антикризового управління на підприємстві. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2024. № 1 (11). С. 19-27.

32. Миськів Г. В., Білик В. М. Сутність та види антикризового управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/2871/2907> (дата звернення: 09.12.2024)

33. Макалюк І. В., Бабенко І. Ю. Управління ризиками інвестиційних проектів. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2016. Випуск 18. С. 63–70.

34. Макалюк І. В., Кашпуренко Т. О., Баранніков М. О. Становище підприємств аграрного сектору України в умовах війни: фінансово-інвестиційні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. URL <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-7> (дата звернення: 09.12.2024)

35. Макалюк І. В., Лайкова А. О. Фінансові ризики вітчизняних підприємств в умовах війни. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи* : зб. тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 25 квіт. 2024 р. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2024. С. 83–84.

36. Москвін Б. Банкрутство як механізм антикризового управління підприємством. *Вісник КНТЕУ*. 2020. № 2. С. 58-68.

37. Назаренко С. А., Носань Н. С. Ризик-менеджмент у господарській діяльності малих підприємств: сучасні імперативи. *Modern Economics*. 2020. № 23(2020). С. 143-147.

38. Овчарук О. М. Вибір оптимальної планової траєкторії антикризового управління агропереробних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 238-245.

39. Овчарук О. М., Переверзєв С. С. Антикризове управління підприємством: актуальні аспекти. *Журнал «Наукові інновації та передові технології»*. Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»). 2024. № 2 (30). С. 887-899.

40. Олійник А. Комплекс антикризового управління в сучасному підприємстві в умовах трансформаційних змін. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2024. № 2 (14). С. 57-65.

41. Ольховська А. Б., Малий В. В. Теоретико-методичні аспекти формування механізму антикризового управління маркетинговими комунікаціями фармацевтичних підприємств. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2019. № 1 (57). С. 41–50.

42. Отенко І. П., Чепелюк М. І. Корпоративна культура: міжнародний та трансформаційний аспекти: монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 242 с.

43. Офіційний сайт ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». URL: <https://www.poltavpivo.com/> (дата звернення: 09.12.2024)

44. Офіційна фінансова звітність ПрАТ «Фірма «Полтавпиво». URL: https://clarity-project.info/edr/05518768/yearly-finances#google_vignette (дата звернення: 09.12.2024)

45. Пашали Є. О. Порівняльна характеристика наукових підходів до визначення та типологізації фінансових ризиків. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2024. № 3 (73). С. 113-120.

46. Передерій Т. С. Особливості діючої практики антикризового управління сталістю розвитку на підприємствах торгівлі України. *Актуальність проблеми економіки*. 2024. № 8 (278). С. 146-158.

47. Пілецька С. Т., Копча Ю. Ю., Камишна С. Ю. Контролінг в системі антикризового управління. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 1. С. 52–58.

48. Піскунов О. Г. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Економічний вісник Нац. технік. ун-ту України Київський політехнічний інститут*. 2019. № 6. С. 80–88.

49. Плікус І. Й. Інструментарій антикризового управління: проблемні питання застосування. *Молодий вчений*. 2020. № 1(2). С. 259-264.

50. Податковий кодекс України від 02.12.2012 № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 13-14, № 15-16, № 17. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 09.12.2024)

51. Пожар Є. П. Аналіз фінансових ризиків та методи їх нейтралізації. *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск 43. С. 387-391.

52. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07. 02. 2013 № 73 (поточна редакція від

18.03.2014, підстава z0341-14). URL:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 09.12.2024)

53. Прокопишин О. С. Система антикризового управління як підґрунтя попередження кризових явищ на підприємствах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 40-45.

54. Руденко С. В., Попов Д. О., Цюпак В. П. Механізм забезпечення ризикостійкості в системі управління діяльністю підприємств в кризових умовах. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 2. С. 78 – 82.

55. Семенов Г. А. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2018. № 1. С. 136–141.

56. Скибінська З., Ішук Е. Формування моделі ризик-менеджменту у системі управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-123> (дата звернення: 09.12.2024)

57. Соболева Г. Формування антикризової політики управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1567> (дата звернення: 09.12.2024)

58. Сосновська О. О., Деденко Л.В. Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2019. № 1(3). С. 70-79

59. Сосновська О. О., Деденко Л. В. Напрями стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. *Збірник наукових праць Університету Державної фіскальної служби України*. 2018. № 2. С. 369–383.

60. Стешенко О. Д., Масалигіна В. В. Антикризове управління в умовах пандемії. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020. № 70-71. С. 75-82.

61. Тимченко О. І. Проблеми розвитку суб'єктів малого підприємництва в сучасних умовах. *Проблеми управління та економіки підприємств в сучасних умовах : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф.*, 08-09 квітня 2020 р. Київ. : НУХТ, 2020. С. 36-38.

62. Томашук І. В., Томашук І. О. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1400> (дата звернення: 09.12.2024)

63. Топоркова О. В., Акімова Н.С., Наумова Т.А. Стратегічні аспекти управління ризиками для забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 8. С. 237-243.

64. Третяк О. Про проблему банкрутства підприємств. *Економіка України*. 2020. № 2. С. 46-50.

65. Тульчинський Р. В., Кириченко С. О., Ружицький А. В., Салоїд С. В. Стратегічні аспекти формування системи антикризового управління підприємством. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 15-19.

66. Хаджинова О. В., Куртяник М. С. Ризик-менеджмент як складова системи управління фінансовою безпекою на підприємстві. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки*. 2019. Вип. 37. С. 7-13.

67. Чайкіна А. О., Золотар К. В. Основи формування системи ризик-менеджменту на підприємстві. *Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції*, 14 червня 2021 р. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. С. 47–48.

68. Чайкіна А. О. Особливості інтеграції ризик-менеджменту в систему управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-5> (дата звернення: 09.12.2024)

69. Щадило М. І. Основні загрози конкурентоспроможності промислового підприємства в умовах воєнного стану. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 1(7). С. 106-112.

70. Bokovets V., Esmanov O., Vodnia I. The impact of economic risk tolerance on the development of the innovation and investment potential of industrial enterprises. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-87> (дата звернення: 09.12.2024)

71. Mahzeb M. Risk Management : How Can You Protect Your Small Business? Medium Corporation : web site. 2020. URL: <https://medium.com/@mahzeb/risk-management-how-can-you-protect-your-small-business-df647b198294> (дата звернення: 09.12.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Дата звіту 08.02.2023
 Період 2022 рік, 12 міс
 Бухгалтер Заславець Алла Захарівна
 КАТОТТГ UA53080370010073240
 Кількість працівників 284

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	2 026	1 427
первісна вартість	1001	3 134	3 134
накопичена амортизація	1002	1 108	1 707
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	
Основні засоби	1010	171 310	170 049
первісна вартість	1011	218 453	229 359
знос	1012	47 143	59 310
Інвестиційна нерухомість	1015	489	489
первісна вартість	1016	489	489
знос	1017	0	
Довгострокові біологічні активи	1020	0	
первісна вартість	1021	0	
накопичена амортизація	1022	0	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	
інші фінансові інвестиції	1035	2	2
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	
Гудвіл	1050	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	
Інші необоротні активи	1090	0	
Усього за розділом I	1095	173 827	171 967
II. Оборотні активи Запаси	1100	57 989	75 068
Виробничі запаси	1101	39 705	49 868
Незавершене виробництво	1102	8 691	14 024
Готова продукція	1103	9 593	11 100
Товари	1104	0	76
Поточні біологічні активи	1110	0	
Депозити перестраховання	1115	0	
Векселі одержані	1120	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	43 233	21 494
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	4 290	11 392
з бюджетом	1135	0	149
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
з нарахованих доходів	1140	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	73	28 625
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	52 470	104 232
Готівка	1166	1	2
Рахунки в банках	1167	52 469	104 230

Витрати майбутніх періодів	1170	102	95
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	
резервах незароблених премій	1183	0	
інших страхових резервах	1184	0	
Інші оборотні активи	1190	40	1 219
Усього за розділом II	1195	158 197	242 274
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	158
Баланс	1300	332 024	414 399

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	67 416	67 416
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	
Капітал у дооцінках	1405	78 932	73 399
Додатковий капітал	1410	0	
Емісійний дохід	1411	0	
Накопичені курсові різниці	1412	0	
Резервний капітал	1415	5 811	6 845
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	127 136	214 302
Неоплачений капітал	1425	0	
Вилучений капітал	1430	0	
Інші резерви	1435	0	
Усього за розділом I	1495	279 295	361 962
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	18 118	11 667
Пенсійні зобов'язання	1505	0	
Довгострокові кредити банків	1510	0	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	
Довгострокові забезпечення	1520	0	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	
Цільове фінансування	1525	0	
Благодійна допомога	1526	0	
Страхові резерви	1530	0	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	
резерв незароблених премій	1533	0	
інші страхові резерви	1534	0	
Інвестиційні контракти	1535	0	
Призовий фонд	1540	0	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	
Усього за розділом II	1595	18 118	11 667
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0	
Векселі видані	1605	0	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	
товари, роботи, послуги	1615	14 538	11 090
розрахунками з бюджетом	1620	7 453	15 232
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	1 970
розрахунками зі страхування	1625	444	532
розрахунками з оплати праці	1630	1 742	2 022
за одержаними авансами	1635	8	4
за розрахунками з учасниками	1640	0	
із внутрішніх розрахунків	1645	0	
за страховою діяльністю	1650	0	

Поточні забезпечення	1660	8 138	8 989
Доходи майбутніх періодів	1665	0	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	2 288	2 901
Усього за розділом III	1695	34 611	40 770
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	
Баланс	1900	332 024	414 399

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	664 775	323 330
Чисті зароблені страхові премії	2010		0
Премії підписані, валова сума	2011		0
Премії, передані у перестраховання	2012		0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	434 744	229 392
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0
Валовий: прибуток	2090	230 031	93 938
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0
Інші операційні доходи	2120	18 996	10 573
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0
Адміністративні витрати	2130	21 602	19 104
Витрати на збут	2150	66 511	44 444
Інші операційні витрати	2180	55 119	12 307
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	105 795	28 656
Дохід від участі в капіталі	2200		0
Інші фінансові доходи	2220		0
Інші доходи	2240		0
Дохід від благодійної допомоги	2241		0
Фінансові витрати	2250	1 456	2 292
Втрати від участі в капіталі	2255		0
Інші витрати	2270	1 012	607
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	103 327	25 757
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-21 870	-5 062
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	81 457	20 695

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0
Накопичені курсові різниці	2410		0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0
Інший сукупний дохід	2445		0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	81 457	20 695

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	377 567	187 980
Витрати на оплату праці	2505	67 166	49 439
Відрахування на соціальні заходи	2510	14 547	10 881
Амортизація	2515	15 824	16 451
Інші операційні витрати	2520	105 601	42 713
Разом	2550	580 705	307 464

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	19 261 803	19 261 803
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	19 261 803	19 261 803
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	4.23	1.07
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	4.23	1.07
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0

Додаток Б

Дата звіту 14.02.2024
 Період 2023 рік, 12 міс
 Бухгалтер Заславець Алла Захарівна
 КАТОТТГ UA53080370010073240
 Кількість працівників 276

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1 427	885
первісна вартість	1001	3 134	3 178
накопичена амортизація	1002	1 707	2 293
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	
Основні засоби	1010	170 049	189 228
первісна вартість	1011	229 359	264 495
знос	1012	59 310	75 267
Інвестиційна нерухомість	1015	489	489
первісна вартість	1016	489	489
знос	1017	0	
Довгострокові біологічні активи	1020	0	
первісна вартість	1021	0	
накопичена амортизація	1022	0	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	
інші фінансові інвестиції	1035	2	2
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	
Гудвіл	1050	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	
Інші необоротні активи	1090	0	
Усього за розділом I	1095	171 967	190 604
II. Оборотні активи Запаси	1100	75 068	83 986
Виробничі запаси	1101	49 868	62 019
Незавершене виробництво	1102	14 024	9 510
Готова продукція	1103	11 100	11 676
Товари	1104	76	781
Поточні біологічні активи	1110	0	
Депозити перестрашування	1115	0	
Векселі одержані	1120	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	21 494	22 437
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	11 392	13 717
з бюджетом	1135	149	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
з нарахованих доходів	1140	0	
із внутрішніх розрахунків	1145	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	28 625	31 692
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	104 232	153 978
Готівка	1166	2	2
Рахунки в банках	1167	104 230	153 976
Витрати майбутніх періодів	1170	95	100
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	

у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	
резервах незароблених премій	1183	0	
інших страхових резервах	1184	0	
Інші оборотні активи	1190	1 219	690
Усього за розділом II	1195	242 274	306 600
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	158	
Баланс	1300	414 399	497 204

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	67 416	67 416
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	
Капітал у дооцінках	1405	73 399	68 286
Додатковий капітал	1410	0	
Емісійний дохід	1411	0	
Накопичені курсові різниці	1412	0	
Резервний капітал	1415	6 845	10 112
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	214 302	301 050
Неоплачений капітал	1425	0	
Вилучений капітал	1430	0	
Інші резерви	1435	0	
Усього за розділом I	1495	361 962	446 864
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	11 667	12 660
Пенсійні зобов'язання	1505	0	
Довгострокові кредити банків	1510	0	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	
Довгострокові забезпечення	1520	0	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	
Цільове фінансування	1525	0	
Благодійна допомога	1526	0	
Страхові резерви	1530	0	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	
резерв незароблених премій	1533	0	
інші страхові резерви	1534	0	
Інвестиційні контракти	1535	0	
Призовий фонд	1540	0	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	
Усього за розділом II	1595	11 667	12 660
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0	
Векселі видані	1605	0	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	
товари, роботи, послуги	1615	11 090	8 605
розрахунками з бюджетом	1620	15 232	13 925
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 970	1 505
розрахунками зі страхування	1625	532	636
розрахунками з оплати праці	1630	2 022	2 342
за одержаними авансами	1635	4	2
за розрахунками з учасниками	1640	0	
із внутрішніх розрахунків	1645	0	
за страховою діяльністю	1650	0	
Поточні забезпечення	1660	8 989	9 316
Доходи майбутніх періодів	1665	0	

Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	2 901	2 854
Усього за розділом III	1695	40 770	37 680
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	
Баланс	1900	414 399	497 204

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	677 951	664 775
Чисті зароблені страхові премії	2010		0
Премії підписані, валова сума	2011		0
Премії, передані у перестраховання	2012		0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	466 190	434 744
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0
Валовий: прибуток	2090	211 761	230 031
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0
Інші операційні доходи	2120	26 122	18 996
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0
Адміністративні витрати	2130	22 729	21 602
Витрати на збут	2150	76 488	66 511
Інші операційні витрати	2180	28 997	55 119
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	109 669	105 795
Дохід від участі в капіталі	2200		0
Інші фінансові доходи	2220		0
Інші доходи	2240	1 456	0
Дохід від благодійної допомоги	2241		0
Фінансові витрати	2250		1 456
Втрати від участі в капіталі	2255		0
Інші витрати	2270	2 613	1 012
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	108 512	103 327
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-24 127	-21 870
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	84 385	81 457

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0

Накопичені курсові різниці	2410		0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0
Інший сукупний дохід	2445		0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	84 385	81 457

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	399 545	377 567
Витрати на оплату праці	2505	75 314	67 166
Відрахування на соціальні заходи	2510	16 458	14 547
Амортизація	2515	16 881	15 824
Інші операційні витрати	2520	78 743	105 601
Разом	2550	586 941	580 705

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	19 261 803	19 261 803
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	19 261 803	19 261 803
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	4.38	4.23
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	4.38	4.23
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0